

Kl. 12.00–15.57

18.00–18.35

---

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Mathias Tegnér* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Daniel Färm* (S).

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:762

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:762 Holmfärjan

av *Helena Lindahl* (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 31 maj 2021

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:766

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:766 Tryggheten i hela landet

av *Ann-Sofie Alm* (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 juni 2021.

Stockholm den 31 maj 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

1 juni

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:770 Praktiska verkställighetshinder
av Christina Høj Larsen (V)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 juni 2021.

Stockholm den 31 maj 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets betänkanden

2020/21:SkU23 Genomförande av bestämmelsen i EU:s direktiv mot skatteundraganden för att motverka omvända hybrida mismatchningar

2020/21:SkU28 Justerad beräkning av bilförmån

2020/21:SkU30 Ändrade regler för mervärdesskatt vid handel med avfall och skrot

2020/21:SkU31 Riksrevisionens rapport om särskild löneskatt för äldre

2020/21:SkU34 Uppsägning av skatteavtalet mellan Sverige och Grekland

2020/21:SkU35 Uppsägning av skatteavtalet mellan Sverige och Portugal

Trafikutskottets betänkande

2020/21:TU14 Luftfartsfrågor

Socialutskottets betänkande

2020/21:SoU31 Avgift för intyg om godkänd bastjänstgöring

Näringsutskottets betänkanden

2020/21:NU23 Stärkt skydd för geografiska beteckningar och tydligare regler vid registrering av varumärken och företagsnamn i ond tro

2020/21:NU24 Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

Utrikesutskottets betänkanden

2020/21:UU4 Nordiskt samarbete

2020/21:UU13 Europarådet

§ 4 Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris

Prot. 2020/21:131

1 juni

-----

*Ändringar i regelverket
om hantering av finan-
siella företag i kris*

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU33

Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris (prop. 2020/21:155)
föredrogs.

Anf. 1 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Vi ska nu debattera finansutskottets betänkande *Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris*, och här behandlas regeringens proposition med samma namn.

Propositionen innehåller förslag på åtgärder för att stärka regelverket om hantering av finansiella företag i kris. Förslagen anpassar svensk rätt till nya bestämmelser i EU:s tillsynsförordning och genomför nya regler i EU:s krishanteringsdirektiv i svensk rätt.

Regeringen har i propositionen valt att inte implementera centrala delar av EU:s krishanteringsdirektiv. Genom att utelämna vissa bestämmelser i det svenska genomförandet möjliggör regeringen en tillämpning som innebär att svenska banker kan åsättas ett efterställningskrav som är väsentligt högre än direktivets uttryckliga begränsningar. Detta innebär att det så kallade efterställningskravet kan komma att sättas väsentligt högre i Sverige än i resten av Europa.

Fru talman! Genom att inte implementera direktivet fullt ut kan regeringens förslag komma att snedvrیدا konkurrensen, inte bara utanför Sverige utan även inom Sverige, där banker med huvudkontor utanför Sverige kan komma att ha ett väsentligt lägre krav på sig än det som kan komma att ställas på svenska banker. I slutändan är det förstås kunderna som kommer att drabbas i form av högre räntor och avgifter.

Det ska utöver detta sägas att svenska banker redan i dag har höga kapitalkrav i en europeisk jämförelse. Den av regeringen planerade riskskatten måste också tas i beaktande.

Var för sig och sammantaget kommer regeringens implementering av EU:s krishanteringsdirektiv och riskskatten att leda till dyrare banklån för företag och privatpersoner och sämre möjligheter för svenska banker att konkurrera med utländska banker.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till reservationen i betänkandet om att regeringen skyndsamt ska se över detta och återkomma med ett nytt förslag så att EU:s krishanteringsdirektiv fullt ut genomförs för att reducera riskerna för snedvriden konkurrens.

Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Regeringen föreslår i denna proposition åtgärder för hantering av finansiella företag i kris. Man genomför EU:s krishanteringsdirektiv i svensk rätt, men man gör det utan att implementera vissa delar fullt ut. Jag instämmer i de argument som föregående talare fört fram gällande varför detta är problematiskt. Jag ska komma in mer på det senare, men jag vill börja med att säga följande.

Den svenska banksektorn är stor i en internationell kontext. Man har en tillgångssida som överstiger svensk bnp flera gånger om. Detta gör naturligtvis vår svenska banksektor särskilt sårbar för störningar, men det är också av just denna anledning som svenska banker är bland de mest välkapitaliserade i hela Europa. Man står sig väl i standardiserade internationella stresstester, det vill säga simulerade modeller där den svenska ekonomin utsätts för utbuds- och efterfrågechocker. Man har också en stabil balansräkning vid en europeisk jämförelse.

Till detta ska läggas att det har tillkommit flera globala standarder och europeiska regelverk i sviterna av finanskrisen. Detta är också bakgrunden till just det regelverk som vi pratar om här i dag, alltså krishanteringsdirektivet.

Vi har fått ett resolutionsregelverk där skulder konverteras till aktiekapital i stället för att försätta företag i konkurs, just för att finansiella institut ska bära sin egen risk och inte skicka notan till skattebetalare så fort de hamnar på obestånd. Därmed har problemet med moral hazard angripits – detta var i grunden det som orsakade den senaste finanskrisen.

Vi har en resolutionsavgift i Sverige som är två gånger högre än vad som gäller för övriga banker inom EU. Vi har också fått europeiska tillsynsmyndigheter som plattformar för samarbete mellan olika nationella myndigheter.

Allting är inte perfekt, men allt som allt har Sverige faktiskt en robust försvarslinje mot finansiella kriser.

Mot denna bakgrund är det mycket svårt att förstå drivkraften bakom att inte implementera direktivet fullt ut och i stället lämna utrymme åt en tillämpning som kan medge ett efterställningskrav som kommer att sättas betydligt högre än i övriga Europa. Föregående talare redogjorde för argumenten och för riskerna med detta, bland annat vad gäller konkurrensnackdelar och möjliga hot mot den finansiella stabiliteten när svenska banker blir mer beroende av marknadsfinansiering.

Om finanskrisen lärde oss något var det att även välkapitaliserade banker kan få problem på grund av dålig likviditet. Att mot bakgrund av denna lärdom öka bankernas likviditetsrisk genom att under finansiell stress trycka ut dem mot osäker marknadsfinansiering är helt kontraproduktivt.

Jag är helt med på att avsikten från regeringen inte är att minska den finansiella stabiliteten, men detta blir likväl en risk i och med det förslag som ligger. Det tillkännagivande från kommissionen som Regeringskansliet vidarebefordrar stärker ju inte precis regeringens eget case utan snarare tvärtom, vilket man också, ironiskt nog, konstaterar.

Det vi vill se här i dag är att utskottet skickar tillbaka förslaget och att regeringen omarbetar det så att direktivet genomförs fullt ut.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 3 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Det betänkande som nu debatteras handlar om regler för när finansiella företag, exempelvis banker, har hamnat i kris och försätts i så kallad resolution. Reglerna berör både vem som får göra vad när en kris har inträffat och vad som ska göras för att förebygga kriser.

Resolution är ett förfarande som gör att en bank eller ett institut undviker att gå i konkurs. I stället tar staten över kontrollen av verksamheten för att hålla igång systemet och bevara den finansiella stabiliteten. Poängen med detta är att det inte ska vara medborgarna som står för krisnotan, utan det ska aktieägarna och fordringsägarna göra. Det här åstadkoms genom att aktieägarna får sina tillgångar nedskrivna och fordringsägarna får sina fordringar nedskrivna eller omgjorda till aktiekapital.

När allt fungerar som det är tänkt kan staten under ordnade former rekonstruera eller avveckla banken eller institutet. Men det kräver att det finns en tillräckligt hög andel kapital och nedskrivningsbara skulder i instituten.

Fru talman! Under och efter finanskrisen framgick att det fanns betydande brister i de europeiska banksystemets motståndskraft och förmåga att ta sig igenom en kris. EU tog därför initiativ till ett krishanteringsdirektiv och sedermera bankpaket, där man kom med en rad regeländringar. Man införde definitioner av skulder, man kategoriserade företag och man bedömde dem utifrån hur systemviktiga de är, bland annat.

Med de ändringar som nu föreslås är meningen att banker ska uppfylla särskilda krav på just eget kapital och skulder. Och vissa systemviktiga banker ska uppfylla ett krav med så kallade efterställda skulder. Här finns en huvudregel och en alternativ regel, vilken kan användas om det bedöms underlätta resolution. Det högsta beloppet av dessa två regler utgör takbeloppet för kravet med efterställda skulder.

Vilken tillämpning som ska ske här blir upp till resolutionsmyndigheterna i respektive land att ta ställning till. I Sverige är det Riksgäldskontoret. När det efter att reglerna har införts uppstår verkliga fall av resolution i Europa kommer även en praxis att framgå.

Att redan nu skriva fast en viss tillämpning av reglerna i svensk lag skulle försvåra följsamheten och riskera att ge svenska institut en konkurrensnackdel. Det är därför bättre att avvakta och följa utvecklingen.

När sedan praxis tydliggörs i Europa, vilken blir vägledande för medlemsländerna, kan Riksgälden i Sverige därefter göra tolkningar och tillämpningar. Att hantera det så är vanligt när nya regler och tillämpningar ska till. Då kan man också ta ställning till om det var detta som EU-kommissionen hade tänkt sig och även se om det finns skäl att i Sverige göra ett förtydligande i lagtexten.

Därför anser vi, liksom regeringen, att det är rimligt att detta får avgöras av Riksgäldskontoret med beaktande av praxis från exempelvis Gemensamma resolutionsnämnden.

Fru talman! Med det här förslaget tar Europa och Sverige ett ytterligare steg mot en tryggare och bättre fungerande finansmarknad. Det är viktigt att politiken antar regler som tillskapar rättvisa villkor och ett ansvarsfullt agerande. Det är ytterst en fråga om medborgarnas trygghet och välfärd. Den kommer vi alltid att värna om.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

Prot. 2020/21:131
1 juni
-----

§ 5 Genomförande av ändringar i Solvens II-direktivet

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU47
Genomförande av ändringar i Solvens II-direktivet (prop. 2020/21:129)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

§ 6 Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU50
Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag (prop. 2020/21:173)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

Hälso- och sjukvårdens
organisation m.m.

§ 7 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m.

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU16
Hälso- och sjukvårdens organisation m.m.
föredrogs.

Anf. 4 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är väldigt bra, rent av världsklass, inom många områden. Samtidigt är det köer som har bitit sig fast under många år och bristande samordning och tillgänglighet för patienterna. Allt det där är svensk hälso- och sjukvård samtidigt.

Det finns anledning att lyfta fram alla fördelar och den enorma utveckling som ständigt sker. Men vi behöver också utveckla och förändra för att helheten ska bli bra inom hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvården är verkligen kunskapsintensiv. Inom exempelvis cancerbehandlingar med strålning har ju utvecklingen varit fantastisk de senaste åren. Detsamma gäller de nya terapierna cellterapi, immunterapi och genterapi som kan få fantastiska resultat, inte minst nu när de används inom barncancervården.

Vi kan också se att allt fler överlever sin sjukdom. Man kan leva ett gott liv även med en kronisk sjukdom. Det beror på att hälso- och sjukvården finns där och möjliggör att leva med sin sjukdom.

Vi kan se smarta lösningar utifrån lokala behov. Vi kan titta inte minst på Västerbotten, där man utvecklat nya metoder för att nå befolkningen med sjukstugor och nya varianter av primärvård som är anpassade efter hur det ser ut i Västerbotten.

Inte minst lyfter jag gärna fram det arbete man har gjort under pandemin, då personalen ställde om verksamheten blixtnabbt. De har också förändrat den under pandemin beroende på hur behoven sett ut och den kunskap man har fått.

Återkommande är att det är en kunskapsintensiv verksamhet som hela tiden förändras och utvecklas i syfte att patienterna ska få så god vård som möjligt.

Samarbetet mellan den kommunala och den regionala hälso- och sjukvården har verkligen stärkts under pandemin. Det finns ändå några få ljuspunkter under pandemin.

Men, fru talman, samtidigt har vi brister. Patienterna får inte alltid den samordnade vård de behöver, något som är särskilt viktigt för kroniskt sjuka. Bristerna påverkar också personalen med ständig överbeläggning och etisk stress när man inte hinner med sina patienter. Och budgetansvaret går långt ut i kapillärerna, vilket gör att personcentrerad och samordnad vård blir nästan omöjlig. Vi har för många lager av styrning. Vi mäter alltför mycket, och kanske allra mest fel saker, och vi styr för mycket.

Vi har anledning att efter pandemin grunna över hur vi på ett bättre sätt skapar förutsättningar för hälso- och sjukvården att fortsätta vara i toppklass, i världsklass, och samtidigt minska de brister som vi ser i dag och som har funnits ganska länge.

Låt mig få lyfta några viktiga aspekter som vi kristdemokrater har med i det motionsbetänkande från socialutskottet som vi behandlar i dag och som handlar om hälso- och sjukvården.

Fru talman! Primärvården tar emot hela mig. Där delas jag inte upp i olika delar, utan det är en helhetssyn när jag möter primärvården. Distriktsläkarna är allmänspecialister, och de är väl skickade att ge samordnad och personcentrerad vård tillsammans med distriktssköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och alla andra som finns inom primärvårdens team. Men det förutsätter att de har ett rimligt antal patienter och att de kan sätta ett tak för hur många de ska ha ansvar för.

Vi vill att man ska ha en fast läkarkontakt, och det ska vara en namngiven läkare. Flera regioner prövar nu hur detta kan utformas. Västra Götaland har prövat sin modell ett tag. I går fick vi besked från Region Jönköping att de hittat sin modell. De tänker pröva att sätta ett tak på 1 500 patienter per läkare.

Jag tror att vi behöver nationella beslut för att primärvården ska bli den bas som den behöver vara för hälso- och sjukvården. Om vi gör hälso- och sjukvården större kommer hela hälso- och sjukvården att ha bättre förutsättningar att också vara ekonomiskt effektiv, men framför allt kommer det att ge en bättre och samordnad vård för patienterna.

I betänkandet lyfter vi också fram att vi behöver en MAR, en medicinskt ansvarig för rehabilitering, i varje kommun. Mindre kommuner kan samverka med en annan kommun, men funktionen MAR behöver finnas i varje kommun. Därför är jag glad över att en majoritet i utskottet också anser det. Vi uppmanar därför regeringen att ge förutsättningar att genomföra detta.

Rehabilitering är ett eftersatt område både inom kommunal hälso- och sjukvård och inom regionernas hälso- och sjukvård. Flera patientorganisationer har just nu gjort undersökningar, och de kan redovisa stora brister och inte minst bristande jämlikhet i landet. En MAR löser inte allt, långt ifrån, men en lagstadgad MAR kommer att medverka till att frågor kring rehabilitering får en starkare position, och det behövs.

Pandemin har visat att vi har för få vårdplatser, det vill säga att vi har för få medarbetare som kan bemanna vårdplatserna. Vi saknar grundutbildade sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, röntgensjuksköterskor, biomedicinska analytiker, radiologer, läkare inom andra specialiteter och många fler.

Vi måste gå vidare så att vi får en bättre kompetensförsörjning. Vi behöver ett lagstadgat krav på rätt till fortbildning av god kvalitet för alla legitimationsyrken. Vi måste också säkerställa att vi inte löser bristen på kompetens med att sänka kraven. Nej, bibehållna krav och en förbättrad arbetsgivarpolitik som ger bättre arbetsvillkor är den väg vi behöver gå framåt.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 10 om just en förstärkning av primärvården i hela landet.

Anf. 5 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Det är kul att vara här och diskutera sjukvård och sjukvårdens framtida utveckling. Men det är omöjligt att inte nämna pandemin och den svåra situationen i Sverige med många dödsfall. Det är också nästan omöjligt att prata sjukvård utan att skicka en uppskattande tanke till de regioner som snabbt lyckades fördubbla antalet intensivvårdsplatser. Det är också på sin plats att skicka en uppskattande tanke till den vårdpersonal som har gjort heroiska insatser under pandemitiden i vårt land.

Jag tittar också uppskattande på regioner och ser att de har lyckats med vaccinationsprogrammet. För närvarande är nästan hälften av landets befolkning vaccinerad. Stort beröm till er!

Pandemin medför bekymmer. Vi har en stor vårdskuld att hantera framöver, och här kommer det att bli en avvägning mellan personalens berättigade krav på vila och normalitet och medborgarnas krav på att vårdskulden betas av.

Jag delar Acko Ankarberg Johanssons uppfattning att Sverige har en väldigt bra vård. Jag har nämnt flera gånger här i talarstolen att jag är stolt över att Lancet, världens mest berömda medicinska tidskrift, har rankat Sverige som nummer 4 i världen när det gäller kvaliteten i sjukvårdssystemet.

Det har kommit ett antal spännande utvärderingar av det svenska sjukvårdssystemet.

År 2000 kom SKR med en rapport om situationen i svensk vård, och man konstaterade att den skärpta primärvårdsgarantin, alltså att man ska få träffa någon i primärvården inom tre dagar, fungerar. Andelen medborgare som tycker att man får tillgång till den vård man behöver har dessutom ökat och ligger på en mycket hög nivå.

Vårdanalys har gjort en jämförelse mellan Sverige och elva olika länder, och man konstaterar att svensk sjukvård är tillgänglig för medborgarna. Plånboken styr inte, utan vård efter behov gäller som huvudprincip. Sjukhusvården är dessutom av mycket hög kvalitet.

Vårdanalys konstaterar dock också att när det gäller fast vårdkontakt är vi bedrövligt dåliga. Endast 30 procent av den svenska befolkningen har en fast vårdkontakt medan siffran i andra länder är 70–80 procent.

Både SKR och Vårdanalys pekar på att väntetiderna i specialistsjukvården är oacceptabla, och den uppfattningen delar jag.

Acko Ankarberg Johansson nämnde att vi har ett antal utmaningar, och jag delar mycket av hennes beskrivning av läget och av vad vi behöver ta itu med. Vi behöver arbeta med väntetiderna, och här är jag mer förhoppningsfull. Jag tror att den utvecklade vårdgaranti som januaripartierna utarbetat tillsammans med SKR, där man låter varje region tävla mot sina egna historiska resultat, kommer att få effekt. Det är rimligare att Jämtland får tävla mot Jämtlands historiska resultat än att Jämtland ska tävla mot det rika Stockholm.

Vi behöver utveckla den nära vården och se till att folk får en fast läkarkontakt. Jag tror att detta kommer att ske genom överenskommelserna med SKR. Vi behöver arbeta med nivåstruktureringen så att den specialiserade vården koncentreras till några få platser i landet. Detta arbete pågår med hjälp av Socialstyrelsen. Vi behöver förbättra kunskapsstyrningen, och här gör SKR och regionerna stora insatser.

Det finns områden där jag tycker att vi inte har tillräckliga svar. Till exempel hanterar vi inte situationen med allt fler privata vårdförsäkringar. Den 8 oktober förra året slog IVO fast att de faktiskt är en patientsäkerhetsrisk och innebär att folk kan gå före i vårdköer. Vi gör inte tillräckligt stora insatser när det gäller den psykiska ohälsan, och jag är mycket bekymrad över vad som kommer att ske med äldrevården framöver med tanke på demografin. Det finns alltså saker och ting där vi i dagens läge inte är tillräckligt bra och inte gör tillräckliga insatser.

I dagens debatt kommer ni säkert att få höra en del skäll på regeringen och socialminister Lena Hallengren. Visst kan man skälla på henne om man tycker att regeringen gör fel, och regeringen gör inte alltid rätt.

Men om man bor i Skåne och är upprörd över att vaccineringsen inte riktigt fungerar i Degeberga, Tollarp eller Brösarp och att det är en vit fläck där det är svårt att hitta en vaccinationsplats är det inte Lena Hallengrens fel, utan det är Carl Johan Sonesson som ska stå till svars för varför vaccinationsprogrammet i östra Skåne inte fungerar fullt ut.

Om man arbetar på Sahlgrenska sjukhuset och har slitit hårt under pandemin och ser att sjukhuset har ett sparbeting på en halv miljard kronor att hantera samtidigt som Västra Götalandsregionen har 1,8 miljarder i överskott är det inte Lena Hallengrens fel. Här får man i stället prata med moderaten Johnny Magnusson, för det är han som är ansvarig för detta sparbeting.

Om man är upprörd över att det ska införas vårdval bup i Dalarna, där privata vårdgivare ska få betalt per diagnos, är det inte Lena Hallengrens fel. Då får man prata med moderaten Ulf Berg.

Om man tycker att det är rent skandalöst att Karolinska sjukhuset vars-lade 500 medarbetare under pandemiåret är det inte heller Lena Hallengrens fel, utan man får prata med moderaten Iréne Svenonius.

Jag säger detta för att det är viktigt att förstå att sjukvården styrs av regioner och att det finns många lokala politiker som har ett ansvar för hur det ser ut i vården och i verkligheten där ute.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservationer. Vi är som vanligt nästan överens i socialutskottet – det är ett pragmatiskt utskott – men på några punkter tycker vi att utskottsmajoriteten har gått vilse.

Anf. 6 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi fick en redogörelse för allt socialminister Lena Hallengren inte kan ta ansvar för. Jag noterade dock att ledamoten Dag Larsson också nämnde att regeringen inte gör allt rätt. Jag ser därför fram emot att få lyssna till på vilka punkter ledamoten anser att regeringen inte har gjort rätt.

Anf. 7 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att regeringen borde göra mer när det gäller de privata vårdförsäkringarna. Det är inget nytt problem, för de har ökat under ett antal år. Man har nu tillsatt en utredning, men man borde ha gjort det långt tidigare.

Regeringen har visserligen anslagit mer pengar till psykiatrin, men man borde göra mer på detta område än man hittills har gjort.

I utskottet har vi ju diskuterat it-infrastrukturen i svensk sjukvård. Jag är en varm anhängare av det regionala självstyret, men här har regionerna inte gjort tillräckligt mycket och borde därför göra mer tillsammans.

Nu har jag nämnt några saker där man absolut kan göra mer, även från regeringens sida.

Anf. 8 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är glad över att ledamoten tydliggjorde i vilka delar regeringen gjort fel. Jag gissar att det finns fler, för så är det med varje regering. Det handlar inte om ett fåtal, för man skulle vilja göra mycket mer.

Jag blir ändå lite fundersam över ett par av exemplen. Att människor betalar två gånger för hälso- och sjukvård, både genom skatten och en gång till, ofta via arbetsgivaren, är ett symptom på att vi har långa köer i vården och att man inte får vård enligt lag. Jag håller med ledamoten om att man hade behövt göra mer, för köerna ökade efter 2014, och privata sjukvårdsförsäkringar har också ökat. De är inte rakt av kommunicerande kärll, men de hänger ihop. Om inte vården kan leverera betalar jag en gång till. Det är samhällsekonomiskt olönsamt att agera på detta sätt.

När det gäller psykiatrin har vi haft några utredningar, och inte minst utredaren Kerstin Evelius har lyft fram att varje regering har näst intill hållt miljarder över psykiatrin men ändå inte velat medverka till en förbättring. Hon lyfte fram behovet av att många samhällssektorer i stället ska göra sin del, för att förändra detta.

Jag lyssnar gärna till hur ledamoten ser på hur vi ska få ned de långa köerna efter pandemin. Jag pratar inte bara om situationen nu utan om psykiatrin, där regeringen skulle behöva göra mer. Där har jag inte sett den ansats som utredaren Kerstin Evelius lyfte fram, utan det har varit ganska hackat och malet i stället för det stora, långa och breda perspektiv där alla sektorer finns med, där man sätter upp ett mål, kanske tio år framåt, där man årligen följer upp och frågar ”Vad gör ni?” och där man inte pekar finger åt någon annan utan säkerställer att alla gör sitt.

Jag lyssnar gärna mer till vad ledamoten säger där.

Anf. 9 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi behöver göra mycket mer på psykiatrins område. Där har man försökt göra ett antal överenskommelser

med regionerna, inte minst när det handlar om bup och annat. Jag vågar påstå att det är otillräckligt.

Vi behöver försöka förstå varför den psykiska ohälsan tilltar, inte minst bland ungdomar. Det har att göra med utbildningssystemet, skolan och en lång rad andra saker. Jag skulle gärna se att man tar ett större grepp på det området, och jag vet att det förekommer sådana diskussioner.

När det handlar om de privata vårdförsäkringarna hänger det självfallet ihop med hur tillgängligheten ser ut. Det hänger också ihop med att arbetsgivare vill belöna sina anställda genom att teckna privata vårdförsäkringar.

Vi har kunnat läsa i Dagens Nyheter, som gjort undersökningar, att det finns privata vårdgivare som tar emot både offentligt finansierade patienter och försäkringspatienter och där det är uppenbart att man låter försäkringspatienterna gå före i kön. Detta är, vågar jag påstå, ett brott mot hälso- och sjukvårdslagen. Jag menar att där borde partierna, över partigränserna, försöka se till att lösa detta problem, för det har att göra med trovärdigheten hos svensk sjukvård. Man ska få vård efter behov, inte efter om man har råd att teckna en dyr privat vårdförsäkring.

Anf. 10 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Hur ska vårdköerna kortas, tillgängligheten förbättras och vården bli mer jämlik? Vad behövs för att förbättra smittskyddsarbetet, för att få fart på digitaliseringen inom hälso- och sjukvården och för att få till mer klinisk forskning?

De många moderata motionsyrkandena i det betänkande som vi nu debatterar försöker bland annat ge svar på dessa mycket angelägna frågor. Min anmälda talartid räcker dock inte på långa vägar till för att jag ska kunna beskriva de många moderata förslag som ryms i betänkandet, utan jag kommer nu att fokusera på ett antal särskilt viktiga frågor och områden.

Fru talman! Låg mig börja med de tre tillkännagivanden till regeringen som socialutskottet nu föreslår. Det är tillkännagivanden som alla innebär bifall till moderata förslag.

Det första tillkännagivandet handlar om att se över nuvarande kapacitet, organisation och struktur när det gäller smittskyddsläkare. Coronapandemin är alltjämt pågående, och man ska vara försiktig med att under en kris dra långtgående slutsatser om vad som inte har fungerat och vad som behöver förändras framåt. Men att smittskyddsarbetet behöver förstärkas och förbättras är en sak som är säker.

Den svenska strategin under pandemin – att skydda de äldre – har misslyckats, och för detta vilar ett tungt ansvar på regeringen, konstaterade Coronakommissionen. Mot den bakgrunden är det särskilt viktigt att regeringen ser över hur smittskyddsarbetet inom äldreomsorgen kan bli bättre. Smittskyddsläkarna är i dag regionalt organiserade och få till antalet. Nu kräver socialutskottet, efter förslag från Moderaterna, att regeringen ska se över om kapaciteten är tillräcklig och om organisationen är den rätta. Kanske hade svensk äldreomsorg haft ett bättre smittskydd om det lokalt hade funnits smittskyddsläkare, så som det gör i Norge.

Det andra tillkännagivandet syftar till att stärka kommunernas arbete med rehabilitering. En medicinsk ansvarig för rehabilitering, en MAR, bör finnas tillgänglig i varje kommun. Det är Moderaternas och nu socialutskottets förslag för att ta steg mot en förstärkt rehabilitering. Och det

behövs verkligen, inte minst i ljuset av coronapandemin, som har skapat en stor rehabiliteringsskuld.

Fru talman! Det tredje tillkännagivandet brinner jag personligen lite särskilt för. Riksdagen kräver att regeringen ska utreda hur en förstärkt vårdgaranti kan utformas som ger personer med beroendeproblem snabbar vård och behandling. När en person med beroendeproblem är motiverad till förändring måste vården och hjälpen komma snabbt. Riksdagen har tidigare efterfrågat en nollvision när det gäller den narkotikarelaterade dödligheten, en vision som nu måste följas av reformer. En förstärkt vårdgaranti för personer med beroendeproblem vore en mycket viktig konkret reform. Det är nämligen vård och inte ord som räddar liv.

Fru talman! Apropå vårdgarantin vill jag gärna lyfta fram, och yrka bifall till, reservation nummer 21, där vi moderater föreslår en breddad och förstärkt vårdgaranti för cancerpatienter. Vi är mycket bekymrade över de alltför långa väntetiderna för cancerpatienter. Under pandemin har vårdköerna vuxit snabbt, men faktum är att redan innan pandemin fick kvinnor med bröstcancer vänta alldeles för länge – inte ens hälften fick vård inom utlovad tid. Och färre än hälften av alla män med prostatacancer fick vård inom utlovad tid. Därför föreslår vi en förstärkt vårdgaranti som vi kopplar särskilt riktade resurser till för att kunna förverkliga.

Fru talman! Självfallet står jag bakom samtliga moderata reservationer, men för tids vinning yrkar jag alltså bifall endast till denna reservation.

När det gäller de stora uppdämda vårdbehoven i stort behövs mer av nationella åtgärder och nationellt ledarskap. Konkret föreslår vi bland annat en nationell väntelista där att alla goda krafter – offentliga såväl som privata – används för att arbeta bort den stora vårdskuld som byggts upp. Jag och Moderaterna menar att vi behöver titta bortom nationsgränserna för att hitta internationella samarbeten.

Fru talman! Hittills har jag mest lyft upp rätt specifika frågor rörande hälso- och sjukvården. Låt mig avslutningsvis lyfta fram ett område som är mer övergripande och av avgörande betydelse för utvecklingen av hälso- och sjukvården i stort, nämligen digitaliseringen. Digitalisering är inget självändamål, men det är ett jätteviktigt verktyg för verksamhetsutveckling, för att skapa en mer tillgänglig hälso- och sjukvård, för att skapa en effektivare hälso- och sjukvård och för att skapa en hälso- och sjukvård som är mer förebyggande, hälsofrämjande och inte så reaktiv som den är i dag.

Dessvärre finns det många hinder för digitaliseringen i form av bland annat förlegad lagstiftning. I betänkandet föreslår vi tillsammans med Kristdemokraterna en översyn av patientdatalagen när det gäller hur data får användas för att utveckla vården. Vi moderater föreslår också så kallade regulatoriska sandlådor, som är ett slags frizoner där teknik och regelverk kan utvecklas parallellt. Teknikutvecklingen går nämligen fort, och då behövs system för att snabbt utveckla regelverk, därav detta förslag.

Avslutningsvis vill jag slå ett slag för Moderaternas förslag om ett digitalt arbetsmiljölyft inom hälso- och sjukvården. Det finns alltför många dåliga it-system, alltför många system som inte kommunicerar med varandra och alltför många digitala verktyg inom vården som är störande snarare än stödjande och som tar tid i stället för att frigöra tid. Detta är ett allvarligt problem som behöver tas på större allvar. Vårdens medarbetare både förtjänar och behöver en bättre arbetsmiljö.

Anf. 11 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Vi ska i dag debattera socialutskottets betänkande om hälso- och sjukvårdens organisation. I detta betänkande behandlar utskottet cirka 340 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden. Motionerna handlar bland annat om hälso- och sjukvårdens organisation och styrning men också om tillgänglighet, patientdatalagen och tandvård. I betänkandet finns även tre tillkännagivanden till regeringen.

Fru talman! Jag kommer att uppehålla mig vid ett av dessa områden, och det handlar om tillgänglig vård. Vad är då tillgänglig vård? Tillgänglighet handlar om balansen mellan invånarnas behov av vård och vårdens kapacitet och resurser att möta dessa behov. En tillgänglig vård innebär alltså att vården ska vara lätt att komma i kontakt med och att insatserna ska ges inom rimlig tid.

Under senare år har internationella jämförelser av sjukvårdssystem blivit allt vanligare och mer pålitliga. Dessa jämförelser har ökat kunskapen om både styrkor och svagheter i vårt svenska sjukvårdssystem.

Det står till exempel numera klart att svensk sjukvård står sig mycket bra när det gäller de medicinska resultaten, och det ska vi vara mycket stolta över. Vi ska också vara mycket stolta över den fantastiska personal som vi har.

Men när vi ser på områden som information, delaktighet och samordning presterar vi sämre än jämförbara länder.

Det område som däremot mer än något annat sticker ut är den svenska sjukvårdens långa väntetider och vårdköer. Landets 21 regioner har allt svårare att uppfylla vårdgarantin. Den utlovar bland annat att man ska få träffa en specialistläkare inom 90 dagar eller få en planerad operation eller annan behandling påbörjad senast 90 dagar efter beslut. Men, fru talman, i dag är det bara 56 procent av patienterna som får sin operation inom tre månader, och det är bara 73 procent som får träffa en specialist inom 90 dagar.

Nu kan man lätt tro att dessa vårdköer beror på covid-19-pandemin, men så är inte fallet. Vårdköerna har vuxit successivt sedan 2014. Många av de problem som Sverige hade innan pandemin bröt ut har nu vuxit och blivit större. De långa väntetiderna inom svensk sjukvård har blivit en följetong och blivit närmast kroniska.

Regionerna har varit skyldiga att leva upp till den nationella vårdgarantin, som har varit lag sedan 2010. I praktiken har den inte fungerat särskilt väl. Och en vårdgaranti som inte fungerar skapar bara frustration och falska förhoppningar.

En fråga som man funderar på är därför: Har den nuvarande vårdgarantin spelat ut sin roll, och bör den i stället göras om till något bättre? Ja, jag tror faktiskt det.

En annan fråga är: Är en svensk sjukvård utan köer en omöjlighet? Nej, inte alls. Det räcker att åka över Öresund till Danmark. Där har man en helt annan tillgänglighet till planerad vård.

I korthet fungerar deras sjukvårdssystem på ett sådant sätt att patienterna själva kan välja sjukhus för behandling och utredning. I det valet ingår offentliga sjukhus och privata sjukhus som regionerna har avtal med. Utredning och behandling ska ske inom 30 plus 30 dagar. Vid cancer- eller hjärtsjukdom gäller kortare maximal väntetid. Om denna tidsram inte kan hållas träder det så kallade utvidgade sjukhusvalet i kraft. Det omfattar

Prot. 2020/21:131

1 juni

-----

*Hälso- och sjukvårdens
organisation m.m.*

privata sjukhus i Danmark men också sjukhus utomlands som man har avtal med.

Det danska sjukvårdssystemet har inneburit korta väntetider, till och med bland de kortaste i Europa. Man har byggt ett system som är snabbt och effektivt och med en stark patienträttighet att få privat vård betald när den offentliga vården inte kan leverera i tid.

Danmark är i många avseenden ett föregångsland när det gäller sjukvård. Det var därifrån som vi i Sverige fick inspiration till exempelvis det standardiserade vårdförloppet inom cancervården. Jag anser att vi nu även bör ta ännu ett steg och ta flera goda exempel från vårt grannland Danmark. Om de kan korta värdköerna där kan även vi göra det i Sverige.

Fru talman! Regeringen har alltså inte lyckats med att korta värdköerna. Det har orsakat stort mänskligt lidande både för de enskilda patienterna och för deras anhöriga. Man ska komma ihåg att samhället alltid har ett ansvar för sina medborgare, och detta ansvar innebär också att samhället på alla sätt och vis ska se till att medborgarna får en tillgänglig och säker sjukvård som minskar deras lidande.

Varje enskild region kommer att ha svårt att klara av detta på egen hand och korta värdköerna och erbjuda jämlik vård till sin befolkning.

Jag tror att vi måste se landets sjukvård som en helhet och ta ett samlat grepp om den. Staten måste ta ett större ansvar för att komma till rätta med värdköerna. Ett första steg enligt oss är att inrätta ett vårdgarantikansli och en nationell väntelista. Vårdgarantikansliet bör få ett särskilt samordningsansvar för värdköerna, och med fördel kan det placeras hos Socialstyrelsen. Kansliet ska också ta fram underlag och upprätta samverkansavtal med olika vårdgivare – offentliga och privata, svenska och utländska – för att på så sätt kunna öka vårdkapaciteten inom såväl behandling som operation och rehabilitering.

Dessutom bör en nationell väntelista tas fram för behandlingar som har allra längst värdköer och där patienterna riskerar att fara illa av de långa väntetiderna.

Som jag sa tidigare är det ingen utopi med en sjukvård utan värdköer. Det är fullt möjligt. I slutändan handlar det om trovärdigheten hos samhällskontraktet. Det svenska samhällskontraktet bygger på att alla som bor här förväntas bidra till det gemensamma. I gengäld ska samhället ge en tillgänglig sjukvård av högsta kvalitet. Och patienterna ska vara säkra på att välfärden aldrig sviker dem. Om vi inte klarar att upprätthålla denna balans kan vi stå inför stora samhällsproblem framöver.

Fru talman! Till sist yrkar jag bifall till reservation 23.

Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Socialutskottet debatterar i dag ett betänkande med den kanske inte så upphetsande titeln *Hälso- och sjukvårdens organisation m.m.* Men för dem som lyssnar på denna debatt vill jag säga att om det är någonting som är högintressant är det just hur man organiserar hälso- och sjukvården i ett land.

Det finns grovt sett i välfärdsländer inom OECD tre sätt att organisera. Det första är att, som i Sverige, ha en skattefinansierad hälso- och sjukvård. Det andra är, som man har i de flesta länder på kontinenten, ett förfarande med obligatoriska hälso- och sjukvårdsförsäkringar. Och det tredje

är den amerikanska modellen med en blandning av allt som väl ingen avundas det landet.

Skulle man göra en jämförelse mellan dessa tre är det snarast förfarandet med obligatoriska försäkringar som har visat sig vara mest effektivt. Så om man hade ett land från början där man skulle bygga upp ett hälso- och sjukvårdssystem är det utifrån gällande forskning snarast denna modell som man skulle välja. Men att däremot göra en jättelik förändring i hälso- och sjukvården genom att byta system kostar mycket mer än det smakar i form av bristande effektivitet och långa perioder med stora problem i sjukvården. Därför är det nog inget land som är berett att gå in i det.

När det gäller hur man ska se på hälso- och sjukvårdens organisation är det också intressant att göra en internationell jämförelse. Precis som många talare före mig har pekat på står sig svensk hälso- och sjukvård väldigt väl i en internationell jämförelse. Både vad gäller effektivitet och medicinska resultat kommer vi på topplaceringar.

Men vi har stora problem på ett antal områden. En del ser man vid internationella jämförelser, till exempel i fråga om kontinuitet och de väldigt långa köerna för att komma fram till hälso- och sjukvård. Till detta skulle man kunna lägga till problem inom den svenska psykiatrin, problem med en primärvård som inte anses så utbyggd som den borde vara och inte minst problem inom den svenska beroendesjukvården, där vi har bland EU:s absolut sämsta resultat.

Allt detta måste åtgärdas. Men det ska inte åtgärdas genom några stora revolutionerande ingrepp, utan här krävs det ett antal reformer på många olika områden för att korrigera fel och brister som vi så tydligt – patienter och profession och även vi sjukvårdspolitiker – ser att vi har att brottas med i den svenska sjukvården.

Hela denna debatt blir ibland lite förenklad när det gäller vad man ska göra och hur man ska komma till rätta med de svenska sjukvårdsproblemen. En del av det har vi hört här i dag, nämligen att man pekar finger.

Svensk sjukvård bedrivs av våra kommuner och regioner, men staten har det övergripande ansvaret vad gäller finansiering – att se till att det finns pengar – och inte minst vad gäller lagar som styr. Staten utövar dessutom tillsyn genom de statliga myndigheterna.

Det blir en lite märklig debatt, fru talman, när man från vissa håll ska säga att allting är den nuvarande regeringens fel eller den tidigare regeringens fel, medan andra pekar på att det finns stora brister hos kommuner och regioner – framför allt de som styrs av andra partier. Från Centerpartiets sida tänker vi inte ägna oss åt detta. Vi sitter och styr i 19 av 21 regioner och i 200 av 290 kommuner, så vi har i allra högsta grad ett ansvar. Vi har också ett ansvar genom att januariavtalet innehåller vissa viktiga delar, reformområden, inom sjukvården. Det gäller inte minst psykiatrin och, framför allt, primärvården.

Jag skulle vilja yrka bifall till reservation 3. Jag står förstas bakom alla våra reservationer, men just den handlar om ett akut problem som vi har sett under pandemin, nämligen att den kommunala sjukvården och den regionala sjukvården samarbetar väldigt dåligt vad gäller de mest sjuka äldre. Reservationen innehåller ett förslag om att så snabbt som möjligt åtgärda detta från statlig nivå, genom en lagändring som tvingar fram ett gott samarbete mellan den kommunala sjukvården och den regionala sjukvården.

Det finns ytterligare andra som i sjukvårdsdebatten pekar på att allt skulle lösa sig om vi bara kunde komma undan den lilla delen privat utförd hälso- och sjukvård. Vinster i välfärden är tydligen det stora problemet vi har i svensk sjukvård. Dessa personer ser inte utanför landets gränser, där sjukvård – inte minst öppenvård – bedrivs i stort sett helt och hållet privat.

Här borde regeringen göra precis tvärtom, för ett av de akuta problemen vi har i den svenska sjukvården just nu är den så kallade vårdskulden – den efterbörd vi kommer att ha efter pandemin, i form av gigantiska köer till en stor del av den svenska hälso- och sjukvården. Sjukvårdsministern borde snarast ta initiativ till att träffa de fyra stora privata vårdgivarna. De har kapacitet och skulle förhoppningsvis kunna skala upp sin kapacitet. Se till att det tecknas ett ramavtal som gör att patienter, regioner och kanske även kommuner kan avropa privat sjukvård! Då skulle man på ganska kort tid kunna få ned köerna. Det krävs att man gör någonting här och nu. De ändringar i patientlagen som vi har föreslagit, det vill säga att ge patienterna ett fritt vårdval i landet, skulle också vara bra men tar längre tid. Kalla alltså de privata sjukvårdshuvudmännen nu, och se till att få ned köerna!

Ett annat, lite enkelt, argument i sjukvårdsdebatten är att vi minsann skulle kunna lösa många av problemen om vi bara förstatligade hela sjukvården och såg till att den styrdes från Kungsholmen i Stockholm. Jag är för Centerpartiets del den första att säga att det krävs mer av nationell styrning, men att kasta in hela den svenska sjukvården i en gigantisk omorganisation skulle skapa mycket större problem än det skulle lösa. För den som är mer intresserad av detta vill jag rekommendera forskningsinstitutet Ratio, som nyligen kommit med en gedigen forskningsrapport om sammanställning som behandlar myten om centralisering och förstatligandets lov för hälso- och sjukvård. Det är väldigt bra läsning framför allt för den som är intresserad av vad man *inte* ska göra.

Jag vill avsluta med att än en gång yrka bifall till reservation nummer 3, fru talman.

Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Jag vill skicka lite hälsningar till all den personal som får hälso- och sjukvården att rulla. Jag hoppas att ni i framtiden kan få bättre villkor och bättre förutsättningar, inte bara under en pandemi utan under ert reguljära arbete. Då krävs andra resurser och ett annat tänk, tror jag.

Vänsterpartiet brukar lyfta en jämlik vård, fru talman, och det gör vi i dag också. Man kan väl säga att pandemin har blottat de problem vi har haft i hälso- och sjukvården, både klassmässigt och regionalt.

Jag tänkte lyfta detta med vårdplatser. Det är intressant att Sverige år 2018 hade 2 vårdplatser per 1 000 invånare, fru talman. Det är det lägsta antalet i hela Europa, vilket man kan fundera på. Samtidigt visar en rapport från Socialstyrelsen att Sverige kommer på sjätte plats när det gäller pengar till sjukvården per capita. Ibland får man helt enkelt inte ihop saker och ting.

Jag vill också säga att vi har en väldigt bra hälso- och sjukvård i Sverige och att vi ska värna den. Vi ska värna den offentliga vården; det tycker jag är oerhört viktigt. Vi kan även se att befolkningen ökar, framför allt andelen äldre och kroniskt sjuka. Det måste vi möta på olika sätt, fru talman. Jag vill påstå att just den offentliga vården har fått stå tillbaka i flera decennier.

Sveriges sjukhus har toppmoderna lokaler med välutrustade intensivvårdsplatser – men de står tomma, eftersom det saknas personal. Det är inte själva vårdplatsen som är problemet, utan det är personalbristen. Resursbristerna inom intensivvården har mer än dubblats de senaste tio åren, och jag tycker att man kan fundera på hur vi ska komma upp i en bättre balans. Så var det alltså redan före pandemin.

Det behövs en hälso- och sjukvård som möter behoven och där tillgängligheten når dem med störst behov. Tillgängligheten ska ju riktas mot dem som har de största behoven; det är ganska självklart.

Vi kan också se att det skärs ned på vården, fru talman. Även det kan man fundera på. Det skärs ned i Västernorrland, Skåne, Stockholm, Västra Götaland och lite varstans. Jag tycker att det är allvarligt. Vi måste börja fundera lite på hur vi ska arbeta, helt enkelt.

Precis som Dag Larsson tidigare antydde kommer jag också att lyfta de privata sjukförsäkringar som en del anser inte är ett problem. Jag kan tycka att det är ett ganska mörkt moln på vår himmel. Det finns en skevhet i systemen som slår mot dem som står längst bort från vården.

Man kan fundera på de 7 000 personer som har tecknat en privat försäkring. Enligt Vårdanalys är den största andelen av det gänget personer som arbetar inom finansiella tjänster, juridik och ekonomisk konsultation. Det är yrkesgrupper som generellt inte brukar vara särskilt sjuka eller ha stora vårdbehov, men däremot har de ett högt marknadsvärde. Där blir ojämlikheten alltså ganska klar.

Att någon får vård snabbare än andra med samma eller större vårdbehov på grund av en försäkring framstår som en ganska tydlig avvikelse från hälso- och sjukvårdslagen, måste jag säga. Det kan vi kanske vara överens om. Men nu är det också så att försäkringsbolagen inte omfattas av hälso- och sjukvårdslagen, vilket gör att de utan hinder kan bygga upp dessa system, som inte bygger på principen att sjukast går först. Hela poängen med de privata sjukförsäkringarna, försäkringsbolagens reklam och så vidare är att den som har försäkringen ska gå först. Annars vill ju ingen betala, inte sant? Det sker då på bekostnad av dem som dessutom kanske har större behov av vården.

Vi anser att man nog måste sätta stopp för eller begränsa detta på ett eller annat sätt. Därför vill Vänsterpartiet ge lämplig myndighet i uppdrag att göra en fördjupad analys och rapportera effekten av privata sjukvårdsförsäkringar när det gäller finansiering av den privata vården, vilka affärsavtal som finns och hur de ser ut, relationer mellan bolagen, koncernbidrag, incitamentsprogram för ledningar, investerarnas avkastningskrav, kopplingarna till skatteparadis och effekterna på vårdkonsumtion. Detta är en ganska komplicerad historia.

Vi vill även ha en översyn av hur privata sjukförsäkringar påverkar hälso- och sjukvården och vilka effekter det har fått för personer med stora vårdbehov, som äldre och multisjuka. Det är nämligen så här: När jag ringer min gynekolog, vilket är ett privat företag som har avtal med Region Stockholm, får man knappa in om man har en försäkring. Har man en försäkring trycker man ett, och har man inte en försäkring trycker man två. Då förstår man ju att det finns två olika flöden till de här vårdcentralerna och att det självklart är så att de med försäkringar går före.

Vi vill lyfta reservation 15 när det gäller de privata sjukförsäkringarna.

Hemlösa, beroende, de med psykiska diagnoser och papperslösa – det finns grupper i samhället som på olika sätt står långt ifrån hälso- och sjukvården och inte har ett skyddsnet som kan fånga upp dem. Socialstyrelsen har undersökt den somatiska översjukligheten i dessa grupper och underbehandlingen av somatiska sjukdomar hos psykiskt sjuka i allmänhet och psykossjuka i synnerhet.

Då kan man tydligt se att medellivslängden för psykossjuka är 15–30 år kortare än för övrig befolkning. Det är huvudsakligen de somatiska problemen det handlar om, inte självmord. Man kan jämföra dem med tungt narkotikaberoende, en grupp som har haft det vansinnigt jobbigt i Sverige under en väldigt lång period och har en 25–30 år kortare medellivslängd. Vi vill gärna ha en utredning av detta. Hur ska man nå de här utsatta grupperna på ett bättre sätt?

Nu har vi i vårt utskott, som är ganska pragmatiskt ibland, tillsammans bestämt att vårdgarantin för personer med beroende ska förstärkas. Det tycker jag är väldigt bra. Jag är en av dem som har motionerat om det. Det är bra att vi enas i de frågorna när vi kan, och det tycker jag verkligen att socialutskottet kan göra.

Digitaliseringen är fantastisk. Under pandemin har regionernas användning av digitala system ökat. Men nätläkarna har inte heller backat under pandemin. Exempelvis tar nu Doktor.se in 500 miljoner kronor i nytt kapital. Bolagets värdering har vuxit med över 200 procent på bara tolv månader. Nätläkarna expanderar. Som ni vet betalar regionerna för de här besöken. Det är intressant. Jag hoppas att vi kan reglera det. Därför anser vi att regionerna och staten måste ta ett större ansvar för utveckling av infrastrukturen för de digitala vårdkontakterna. Man måste snabba på, för det här hänger inte ihop.

Vi vill ha mer resurser till hälso- och sjukvården. Vi vill skapa fler vårdplatser och fler intensivvårdsplatser. Det handlar om att få in mer personal. Vi vill satsa på robusta vårdcentraler med områdesansvar. Vi vill begränsa vinsterna i välfärden – det kan inte vara någon direkt överraskning. Vi vill satsa på personalen och anställa fler sjuksköterskor och specialister. Det är superviktigt. Vi vill även se över de privata sjukförsäkringarna. Vi vill begränsa marknadens alltmer fasta hand över vården.

Anf. 14 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Hälso- och sjukvårdens organisation är ett oerhört brett område. Och vad spelar den för roll? Det kan man fråga sig. Jag skulle svara att den spelar all roll. Sjukvårdens organisation är direkt avgörande när livet går sönder och även direkt avgörande för hur många människor som väljer att arbeta där och stanna kvar.

Jag är övertygad om att en hel drös större och mindre detaljer kan ge människor bättre vård när de blir sjuka och bättre förebyggande vård innan de blir sjuka. Det kan handla om allt från IVO:s uppdrag, som vi har motionerat om, till lekterapi för svårt sjuka barn över hela landet, tiden för forskning och kliniska prövningar i regionerna, åtgärder mot överbyråkrati, avgifter och högkostnadsskydd. Det är många saker som vi anser behöver göras.

Det är också många saker som andra partier anser behöver göras, men det är inte alltid det sammanfaller. Det tar en himla tid. Ibland känner jag lite att det är som när jag var liten och dansade folkdans: Det är några små

steg fram, sedan snurrar man runt på stället en liten stund och så byter man partner och ska ta ett par steg till med någon annan. Sakta, sakta, fru talman, kommer vi någonvart. Men det är förstås frustrerande.

Jag skulle vilja berätta lite om några av de förslag som vi har lagt fram och som vi vill rösta för nu i dag. Ett av de väldigt bra förslag som ser ut att dansa hela vägen, så att säga, är det om att kommuner ska ha en medicinskt ansvarig för rehabilitering. Det är mycket bra. Jag är väldigt glad över att så många partier i utskottet har enats om det förslaget. Vi gjorde det med glädje. Jag är också väldigt glad över att de människor som söker hjälp och vård för beroendesjukdom ska få hjälp snabbare framöver. Det är klart att man måste få sin hjälp när man söker den om man lider av beroende för att ha en möjlighet att bryta det.

Sedan finns det andra saker där vi liberaler inte fick någon att dansa med. Det gäller till exempel vår avöverbyråkratiseringsmotion. Det blir ingen bred översyn av regelverk, kontrollfunktioner, dubbelrapportering och så vidare för att minska administrationstiden i vården och i stället ge människorna som jobbar där tid för att möta patienter, för fortbildning och för forskning.

Vi fick heller inte medhåll när det handlade om att se över högkostnadsskydden och se om man på något sätt kan lägga samman dem. I dag finns det på många håll ett högkostnadsskydd för besöken i sjukvården och ett annat högkostnadsskydd för hjälpmedel. Det kan finnas ytterligare ett högkostnadsskydd för sjukresor. Sedan kommer högkostnadsskyddet för slutenvård, som kan ticka på – varje dygn året runt om det vill sig illa. Även om högkostnadsskyddet hjälper mig, som nästan aldrig behöver sjukvård, fru talman, är det inte så säkert att det blir ett skydd mot höga kostnader för den som verkligen är svårt sjuk. De läggs på varandra på många håll. Men vi ger oss inte. Vi försöker tjata om detta nästa år i stället.

På andra håll kom vi närmare, till exempel i frågan om att alla regioner ska ha ett självklart uppdrag att bidra till forskning, utveckling och innovation. Där hade vi en hel del partier att dansa med, nästan hela vägen fram. Det handlade också om att kliniska prövningar behöver vara en integrerad del av hälso- och sjukvården, så att morgondagens patienter får ännu bättre vård än dagens.

Det var också nästan tillräckligt många partier som tyckte att sjukvården måste ha ett enhetligt journalsystem i hela landet. Det är inte patienten som ska behöva kånka med sig informationen mellan vårdcentraler och sjukhus tvärs över landet när man till exempel råkar ramla och slå sig på sin semester. Staten måste ta ansvar för avgörande infrastruktur, för att man automatiskt ska kunna tanka över kvalitetsuppgifter för att utveckla vården och för att hålla samman patientens hälsodata precis så mycket som varje patient själv vill.

Slutligen vill jag särskilt lyfta fram ett förslag där vi tyvärr inte kom hela vägen. Men jag är övertygad om att vattendropparna till slut kommer att urholka stenen och att alla kommer att förstå att detta är rätt väg att gå. Det handlar om tandvården, fru talman. Jag vill särskilt lyfta fram reservation 45 under punkt 25. Även där blev det solodans den här gången.

Det handlar om att släppa in tandvården i vårdkedjan, fru talman. Det handlar om att alltmer kunskap nu framkommer om hur våra sjukdomar går ut över vår munhälsa och tandhälsa och hur vår mun påverkar resten av kroppen. Man kan till och med se tydliga kopplingar: Den som har

förlorat många tänder, har mycket inflammation i munnen och inte får sin tandvård drabbas oftare av hjärt-kärlsjukdomar och hjärtinfarkter och dör tidigare.

Den här kopplingen bortser vår hälso- och sjukvårdsorganisation från i dag. Vi ser det som extra viktigt att till att börja med se över högkostnadsskyddet för dem som verkligen har stort behov av tandvård. Här kan det springa iväg rejält om man har otur. Det drabbar naturligtvis munnen. Det gör ont och ger lidande. Men vi tror också att det drabbar resten av kroppen.

Men detta stannar inte vid kostnader. Det handlar också om att man behöver bättre samarbete med primärvården och äldreomsorgen. Det behövs insatser hela vägen från tandsprickning till uppsökande tandvård när man börjar närma sig slutet av livet. Jag yrkar bifall till reservationen.

På vissa håll tycker jag som sagt att övriga socialutskottet och övriga kammaren dansar lite i otakt här i dag, men jag är väldigt glad och tacksam för det vi har enats om. När det gäller resten fortsätter jag att bjuda upp.

Anf. 15 NICKLAS ATTEFJORD (MP):

Fru talman! Jag ska börja mitt inlägg med att som en del andra här nämna det som har gjorts under coronapandemin och även i denna debatt sända ett stort tack till all personal och våra regioner runt om i landet som på väldigt många sätt har tacklat pandemin föredömligt. De har gjort många insatser långt utöver det normala.

Sedan har vi resten av den här debatten. Den handlar om sjukvårdens organisation, som vi har diskuterat väldigt många gånger här. Det är ett väldigt vitt och brett ämne. En hel del talare har innan mig berört att det finns många bilder av svensk hälso- och sjukvård.

Vi har de medicinska resultaten som väldigt många gånger är i världsklass. Där kan vi som svenska invånare, och inte bara som medborgare, gå till den svenska hälso- och sjukvården. Oavsett vilken inkomst och vilken ställning i samhället vi har, kan vi få tillgång till en av världens bästa hälso- och sjukvårdsinsatser när vi till exempel har allvarliga sjukdomar.

Parallellt med de fantastiska resultaten finns det även andra bilder där patienter ibland kommer i kläm när det inte fungerar mellan de olika vårdnivåerna eller olika vårdgivare. Vi får bilder av att personalen många gånger är sönderstressad. Det finns stora arbetsmiljöproblem.

Alla de bilderna finns, och de stämmer. Vi behöver där adressera det som är problemen, och vi behöver se till att bevara och vidmakthålla de goda resultat som vi har. Det är dubbelt arbete.

Det behövs tid för gott bemötande i hälso- och sjukvården. Du som vänder dig till vården behöver känna dig säker på att du blir tagen på allvar och att ditt besök får ta den tid som det krävs för dig att förklara och hitta fram till en bra behandling tillsammans med din läkare, din sjuksköterska, din rehabiliteringskoordinator och så vidare.

Fru talman! Digitaliseringen har nämnts tidigare här i debatten. Det är lite av ett sorgebarn i svensk hälso- och sjukvård. Orsakerna skulle vi säkert kunna fylla en helt egen debatt med. Det handlar om varför, vilka problem som finns och vad som behöver göras i de delarna.

Jag kan från den här talarstolen säga att en hel del av problemen såklart beror på lagstiftning. I vår iver att skydda den personliga integriteten har vi skapat en del bieffekter när det gäller att få en samordnad och synkad

hälso- och sjukvård. Det gör det svårt med kommunikationen och delningen av information mellan framför allt olika vårdnivåer inom primärvård, slutenvård eller för den delen den kommunala hälso- och sjukvården. Här pågår ett arbete. Det finns inte minst en mognad om att reformerna behöver komma på plats.

Fru talman! För Miljöpartiet är det förebyggande perspektivet centralt. Behovet av sjukvård är inte konstant. Det går att påverka. Därför ska vi fortsätta att forska, förebygga och främja det som kan minska sjukdomstillståndet i samhället och för individen.

Det är viktigt inte minst för vår förmåga att solidariskt kunna finansiera sjukvården. Men framför allt är det jätteviktigt för den enskilde. Den sjukdom som kan undvikas är bäst för skattebetalarna och bäst för individen.

Det förebyggande perspektivet behöver inte bara präglade arbetet inom hälso- och sjukvården. Det behöver också präglade arbetsgivarrollen och arbetsmiljöarbetet. Vi har i dag stora problem, eller stora utmaningar – beroende på hur man väljer att uttrycka det –, med arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården. Personalen sliter. Inte minst har detta blivit tydligt under coronapandemin. Men de problemen fanns innan och var synliga redan då.

Därför känns det extra trevligt i dag den 1 juni att stå här i talarstolen. I dag går det för kommuner och regioner att ansöka om det statsbidrag som heter återhämtningsbonus. Det är något som Miljöpartiet har kämpat mycket för och drivit igenom i regeringen. Det är riktat just till arbetet med att hitta förebyggande och nya metoder för att utveckla arbetsmiljön inom svensk hälso- och sjukvård.

Nu ser jag att talartiden börjar ticka på. Jag står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till nummer 13 under punkt 4 som rör rehabkoordinatorer.

Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Vi befinner oss på mandatperiodens tredje år. Från sittande regering har det inte direkt duggat tätt med propositioner och förslag på hur svensk hälso- och sjukvård ska utvecklas.

Fru talman! I dag har vi en av två stora hälso- och sjukvårdspolitiska debatter i kammaren där vi diskuterar hur vårdens problem kan lösas och hur vården kan utvecklas och bli bättre.

Jag har nu under debatten, fru talman, lyssnat väldigt observant på vad företrädarna för de två regeringspartierna har redovisat. Jag har inte lyckats uppfatta ett endaste konkret nytt förslag om vad man vill göra framåt.

Fru talman! Betänkandet innehåller däremot 340 nej från S och MP om förslag som har lagts fram från Moderaterna och övriga partier här i kammaren för hur vi ska utveckla hälso- och sjukvården.

Jag vill nu, fru talman, ge ledamoten Attefjord ytterligare två minuters talartid att beskriva vad Miljöpartiet vill göra för att korta köerna inom svensk hälso- och sjukvård och se till att vi lyckas med det som Attefjord lyfte fram i slutet på sitt anförande, nämligen att få en hälso- och sjukvård som blir mer förebyggande och hälsofrämjande. Varför har Miljöpartiet till exempel sagt nej till Moderaternas förslag om en särskild hälsofrämjande strategi? Det hoppas jag att ledamoten Attefjord kan se svar på under sina kommande två minuters talartid.

Svensk sjukvård är i världsklass. Men vi har också betydande problem. Ledamoten sa i sitt anförande att vi behöver adressera de problemen. Men sedan kom inte någonting mer. Vad är Miljöpartiets svar? Hur vill ni adressera den bristande tillgängligheten, ojämlikheten och det faktum att svensk hälso- och sjukvård är alldeles för reaktiv och inte alls särskilt proaktiv i sitt arbete i dag?

Anf. 17 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Hultberg, för frågorna och för möjligheten att utveckla detta!

Det finns de punkter som vi har kommit överens om inom januariöversenskommelsen. Där gäller det framför allt att utveckla primärvården eller den goda nära vården. De propositionerna är under tillverkning och på väg fram för beslut och ställningstagande i kammaren. De ser jag verkligen fram emot.

Som de flesta här har noterat, och som vi har diskuterat många gånger, har det varit ett extraordinärt år med pandemi som såklart har ställt en hel del saker på ända. Det gäller bland annat arbetet med den förändrade kömiljarden. Där har man gått in i en diskussion med SKR om en förändring av den under pandemiåret.

Jag kan säga att siffrorna när det gäller ökad tillgänglighet såg bra ut innan pandemin slog till. I de flesta av Sveriges regioner pekade dessa kurvor rätt; inte minst i vår hemregion, till exempel, var det väldigt lovande siffror. Sedan kom pandemin, och då fick man omprioritera arbetet och lägga om styrningen. Det tycker jag är en helt rimlig respons på en akut kris.

Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Att pandemin har satt svensk hälso- och sjukvård på stora prov är vi naturligtvis helt överens om. Det är självklart att en hel del av det mer långsiktiga utvecklingsarbetet tappar fart eller rent av stannar upp såväl i Rosenbad som ute i Sveriges 21 regioner.

Men jag är ändå bekymrad, fru talman, över det låga reformtempo som den här regeringen har. Svaret på de problem och utmaningar som finns inom hälso- och sjukvården är allt som oftast: Det där är regionernas ansvar. Aldrig är det socialministern, regeringen eller staten som har en roll i att säkerställa att tillgängligheten blir bättre, att jämlikheten blir större och att hälso- och sjukvården får bättre förutsättningar för till exempel digitalisering.

Ledamoten Attefjord lyfte i sitt anförande att digitaliseringen av svensk hälso- och sjukvård är ett sorgebarn. Jag håller verkligen med om det. Men varför då inte säga ja till några av de konkreta moderata förslag som ligger på bordet om att riva hinder för digitaliseringen och skapa bättre förutsättningar för densamma? Det här är förändringar som också är viktiga för att åstadkomma det som vi glädjande nog är överens om, nämligen att få till en hälso- och sjukvård som är mer förebyggande och hälsofrämjande.

Då gäller det att vi river de hinder som gör att data inte får delas mellan olika sjukvårdshuvudmän – data som hade kunnat vara viktig för att utveckla bättre beslutsstöd, för att tidigare upptäcka personer som är i riskzon för att utveckla sjukdom och mycket annat.

Det faktum att propositionslistan från regeringen har varit skral under hela mandatperioden gör mig bekymrad, för svensk hälso- och sjukvård behöver utvecklas. För det krävs faktiskt också ett nationellt ledarskap, och det är alldeles uppenbart, fru talman, att den sittande regeringen och de två regeringspartierna saknar kraften för det ledarskapet.

Prot. 2020/21:131

1 juni

-----

*Hälso- och sjukvårdens
organisation m.m.*

Anf. 19 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Jag delar inte den bilden. Jag kan inte stå här och nu och rabbla upp de reformer som finns på propositionslistan och som har lagts på riksdagens bord redan tidigare – och detta av en massa skäl, höll jag på att säga. Vi kanske kan återkomma till det i en annan debatt.

Framför allt tycker jag att det är bra att regeringen trycker på och har varit tydlig när det gäller till exempel de skillnader i hälsa som är påverkbara. Regeringen har varit tydlig i målformuleringarna till regionerna. Det är också ett sätt att styra utan att lägga sig i detaljerna i hur regionerna ska utforma exakt hur man angriper detta.

När vi tittar på hälsan i Sverige ser vi att det finns en otroligt stor ojämlikhet. Bara i Göteborgs stad, till exempel, skiljer det tio år i förväntad livslängd beroende på om du är född i Bergsjön eller i Askim.

Hur man ska adressera detta tycker jag inte att vi vare sig bör eller kan besluta om i den här kammaren. Däremot kan vi besluta om att vi ska minska dessa skillnader, och sedan åligger det regionerna och politikerna i regionerna att hitta hur man ska utforma detta och vilka åtgärder som ska sättas in regionalt eller lokalt för att till exempel utjämna dessa skillnader.

Anf. 20 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Jag skulle gärna ha begärt ordet för att gå i replikväxling med Johan Hultberg, som jag egentligen tycker förtjänar några kommentarer, men jag avstår från detta.

I själva verket begärde jag ordet, fru talman, därför att jag ibland är en lite entusiastisk person. När jag var uppe och gjorde mitt första inlägg yrkade jag bifall till samtliga reservationer som Socialdemokraterna har lämnat. Jag har förstått att det strider mot riksdagens kutym och ordning, och därför vill jag precisera mig.

Vi håller självklart fast vid alla våra reservationer, men vi bestämmer oss för att prioritera och yrka bifall till reservation 12, som handlar om smittskyddsläkarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:739 om mackar på landsbygden

Svar på

interpellationer

Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Helena Lindahl har frågat mig om jag och regeringen avser att medverka till att ge mindre bensinmackar anstånd, det vill säga skjuta fram tidsgränsen för när kraven på fuktisolerade rörledningar i mark ska vara genomförda samt om regeringen tänker vidta några ekonomiska åt-

gärder för att stödja bensinmackarna i att ställa om till de miljöåtgärder som krävs och hur detta i så fall skulle kunna se ut.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor ett bemyndigande att meddela föreskrifter när det gäller miljöregler för drivmedelsstationer. Det är följaktligen MSB som ansvarar för innehållet i föreskriften om cisterner och rörledningar för brandfarliga vätskor.

Enligt MSB:s föreskrift får befintliga varmförzinkade rörledningar i mark som inte är fuktisolerade användas som längst fram till den 1 juli 2022 utan korrosionsskydd. Kravet har funnits med i myndighetens föreskrift sedan 2014.

Jag är medveten om de utmaningar som mindre drivmedelsstationer på landsbygden har, och regeringen ger därför stöd till dem för att de ska kunna genomföra nödvändiga investeringar. Stödet består bland annat i nationella medel och stöd som går att söka inom landsbygdsprogrammet.

Det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i hela Sverige, och en god tillgång till kommersiell service är en förutsättning för det. År 2020 satsade regeringen därför drygt 152 miljoner kronor på olika insatser för att öka tillgängligheten till drivmedel och dagligvaror på landsbygden.

Anf. 22 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Stort tack för svaret, Mikael Damberg, och för möjligheten att debattera utmaningen för de små mackarna på landsbygden!

Tyvär är ministerns svar inte någon tröst för enskilda mackägare eller för alla hundratusentals landsbygdsboende som faktiskt är beroende av den service som mackarna tillhandahåller. Jag är fullt medveten om att mackarna kan få stöd för de investeringar som regeringen via MSB har beslutat att man ska genomföra. Men det är klart att det är betydligt lättare för stora drivmedelskedjor, för de har ju pengar och en helt annan buffert. De har råd att göra en investering på hundratusentals kronor och ibland miljoner.

Fru talman! Det är dock inte för deras skull vi står här i dag. Vi står här för att stödet ska sökas retroaktivt. Som ordet antyder innebär det att man kan få tillbaka pengar i form av stöd efter det att man har gjort investeringen. Det är där vi har pudelns kärna. Det hjälper egentligen inte de här många hundra små privata mackarna runt om i landet, som inte sitter på de här pengarna. De får inte heller låna från banken; det är också ett faktum. Det är många gånger inte någon lukrativ verksamhet att bedriva mack på landsbygden.

Det här tror jag att ministern känner till, och jag blir lite bekymrad när jag hör Mikael Damberg trots detta antyda att mackarna har god tillgång till stöd. Det är många gånger inte sant – inte i praktiken. Det stöd som ministern gömmer sig bakom stänger helt enkelt ute de minsta, som har störst behov av stödpengarna.

Fru talman! Om inte ministern ser det orimliga i att påstå att det här ska leda till att det blir mer attraktivt att bo, verka och leva på landsbygden och åtnjuta kommersiell service finns det starka skäl att oro sig.

Det är inte skarpt läge än. Som ministern sa är det ett år kvar tills de här reglerna träder i kraft. Då finns det också en möjlighet att hitta en lösning som gör att de minsta landsbygdsmackarna faktiskt kan göra den här investeringen.

Fru talman! En mack på landsbygden tillhandahåller ofta inte bara drivmedel. Som ministern säkert också vet är en mack ofta hjärtat på en mindre ort, ett nav där man kan handla livsmedel och som har postservice, paketutlämning och utlämning av varor från Systembolaget. Många gånger kan man också ge turistinformation. Men vad händer om allt det här försvinner?

Och dessutom: Vad betyder det för civilförsvaret om det inte finns drivmedel? Tänk, fru talman, om det blir allvarliga skogsbränder. Då behöver den lokala brandkåren tillgång till drivmedel, och det väldigt snabbt.

Om macken läggs ned måste mackägaren sedan ändå betala saneringskostnaden. Är det så att man går i konkurs faller det hela på kommunen. Målet kan knappast vara att servicen på landsbygden försvinner och att kostnaderna till slut dumpas på små och många gånger väldigt fattiga kommuner.

Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Helena Lindahl, för en interpellation om en viktig fråga som egentligen handlar om hur vi skapar bra livsmiljöer men också livskraftiga förutsättningar för att driva företag och leva och bo i hela landet. Där fyller kommersiell service som små butiker men också mackar en väldigt stor och viktig roll. Det är därför regeringen i samarbete med bland annat Centerpartiet under ett antal år har diskuterat hur vi kan öka stödet till kommersiella aktörer på landsbygden.

Jag har valt att vara ganska kort i mitt svar eftersom jag tolkar interpellationen som att de frågor som riktas till mig framför allt handlar om MSB, om tillståndsprocessen och om de föreskrifter och krav som finns. Sedan är det en interpellationsdebatt till på gång med landsbygdsministern, tror jag, som kanske mer handlar om hur olika stöd ska vara utformade och exakt vilket regelverk som ska gälla kring det. Jag antar att vi i diskussionen kan återkomma till det, men ansvarsfördelningen i regeringen är ändå sådan att jag mer ansvarar för MSB och den diskussionen.

Jag kan då glädja ledamoten med att det i föreskrifterna finns en möjlighet att bevilja undantag från tidsgränsen. Det är dock inte något som regeringen fattar beslut om; det är MSB som kan fatta beslut i enskilda fall. Det fanns ju ett resonemang när föreskrifterna infördes 2014 om att man gärna fick göra dessa investeringar i samband med att andra undersökningsåtgärder gjordes så att man inte behövde göra exempelvis två upphandlingar, detta för att göra det här mer möjligt ekonomiskt. Det innebär ju stora kostnader, inte minst för en liten mackägare, att göra detta.

Jag vill alltså informera om att föreskrifterna innehåller en möjlighet till undantag – inte ett permanent undantag utan ett undantag i tid, om det finns skäl som att man planerar att göra en sådan här undersökning lite längre fram och därmed har behov av det. Den möjligheten kan enskilda mackägare alltid pröva. Men jag som ledamot i regeringen kan inte påverka MSB i deras beslut i enskilda fall, och det är deras föreskrifter.

Jag uppfattar ändå att Helena Lindahl inte har någonting emot grundförutsättningen: att även mackar på landsbygden ska vara säkra så att vi inte får vare sig miljöproblem eller säkerhetsproblem vid bränder eller vad det nu kan vara kopplat till detta. Det är bra att det finns en bred enighet om grundfundamenten kring orsaken till föreskriften, som beslutades första gången redan 2014.

Det här är en reell fråga. Vi hoppas att fler mackägare kan ta del av de offentliga stöd som finns för att ställa om. Det är viktigt att de här verksamheterna fortsätter framöver.

Anf. 24 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

För några veckor sedan kom Tillväxtverket med en rapport om mackarnas och lanthandlarnas stora betydelse för Sveriges landsbygder. Myndigheten skrev att det verkligen behövs en ökad kunskap om den kommersiella servicens stora betydelse. Redan i dag är den kommersiella servicen på många håll på en miniminivå, inte minst när det gäller landsbygden. Det är klart att ytterligare en minskning, om många av landsbygdsmackarna skulle tvingas lägga ned, skulle få stora konsekvenser för möjligheten att bo och leva där.

För mig känns det lite märkligt att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap när man tog detta beslut inte gjorde en konsekvensbeskrivning av hur det kunde påverka samhällsservicen på landsbygden i Sverige. Det är många mackar som omfattas, över 500 över hela landet.

Precis som Mikael Damberg sa är det inget fel på åtgärden. Problemet är förståelsen för mackarnas utsatthet, för att de kanske inte har så stora marginaler. Det är det som är bekymmersamt. De vill göra åtgärden, men de kan inte. Den är väldigt dyr. I vissa fall handlar det om hundratusentals kronor, och i värsta fall kan det faktiskt handla om miljoner kronor. Jag har blivit uppringd av mackägare som säger att banken säger nej till kortfristiga lån, och då kan man ju inte heller göra denna investering. Det är ju inte så att man bara trollar upp de här miljonerna eller hundratusentals kronorna ur fickorna. Man kan inte heller ligga ute med de här pengarna som krävs för att man sedan ska kunna rekvirera till exempel stöd från landsbygdsprogrammet. Dessa mackar vänder på varenda krona redan som det är i dag.

Staten tjänar väldigt mycket på drivmedel i dag. Ungefär 60 procent av priset vid pumpen går till staten i form av skatt; resterande 40 procent utgör produktionskostnaden, mackens bruttomarginal. Rent krasst kan man säga att mackägarna måste göra rena rama fantasiinvesteringarna för deras del för att tjäna några korvören per liter, samtidigt som staten fortsatt kan ta ut mer än hälften av försäljningsintäkten utan att investera en enda krona.

Jag tycker inte att det är okej. Jag hoppas att Mikael Damberg inte ser detta som något slags modern socialdemokratisk solidaritet, det vill säga att någon annan ska göra investeringarna, göra allt arbete och ta hela risken medan staten ska skörda frukterna av arbetet. Det är klart att det är helt orimligt.

Det finns starka skäl att säkra mackarnas rör mot rost- och fuktangrepp. Det innebär dock inte automatiskt att det är en kostnad som mackägarna ska bära på egen hand. Staten har faktiskt år ut och år in håvat in nästan alla pengar från försäljningen, och ingenting talar i dagsläget för att de förhållandena skulle förändras. Då borde det vara rimligt att staten också bär hela eller delar av kostnaden för att investera i sin egen inkomstkälla.

Jag hoppas att Mikael Damberg håller med mig där, men jag vet inte. Jag skickar över lite god energi och hoppas på ett positivt genmäle.

Anf. 25 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Exakt vilka konsekvensanalyser som gjordes när lagstiftningen tillkom har jag lite svårt att kommentera eftersom jag inte satt i regeringen. Det var en tidigare borgerlig regering som fattade beslut om den här lagstiftningen och som gav MSB föreskriftsrätten i dessa frågor. Dessutom beslutades föreskriften innan den socialdemokratiska regeringen tillträdde.

Återigen uppfattar jag dock i sak att dessa krav bör ställas men att man måste diskutera hur vi uppfyller möjligheterna reellt och för en levande landsbygd. Det tror jag är bra.

Jag är inte expert på stödssystemen, men jag har läst på inför den här debatten. Om vi tittar tillbaka på bara den senaste programperioden kan vi se att det mellan 2015 och 2020 satsades drygt 1 miljard kronor på insatser som syftar till att på olika sätt stödja drivmedelsstationer och dagligvarubutiker i landsbygder. Det gäller åtgärder som finansieras dels av landsbygdsprogrammet, dels av nationella medel inom utgiftsområde 19. Då är den stora delen, tror jag, dagligvarubutiker. Av den totala summan på över 1 miljard har nära 572 miljoner kronor satsats på kommersiell service inom landsbygdsprogrammet den senaste programperioden.

Regeringen har nyligen beslutat att medel ska finnas även under landsbygdsprogrammets så kallade övergångsperiod 2021 och 2022. Det handlar bland annat om investeringsstöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. Stödet hanteras av länsstyrelserna.

Dessutom har Tillväxtverket ett uppdrag att utlysa medel till projekt som exempelvis kan handla om att utveckla och stärka den roll som drivmedelsstationer har på landsbygden. Här finns en annan väg framåt när man tittar på just det ekosystem som kanske skapas kring en drivmedelsstation. Även till det här har regeringen beslutat om ytterligare medel under övergångsperioden.

Jag är inte riktigt expert på alla de här stödssystemen. Jag har full förståelse för att det är en annan finansieringsdiskussion på landsbygden än i de större städerna utifrån befolkningsunderlag och den kommersiella marknaden som i någon mening inte alltid räcker till. Därför tror jag att staten och samhället har ett behov av att också hjälpa till i de här situationerna.

Bankerna är inte heller alltid lika närvarande lokalt och har kanske inte den kännedom som man kan behöva ha för att korrekt bedöma de investeringar som kan behöva göras och den säkerhet som finns i verksamheten. Jag har sedan min tid som näringsminister i Sverige stor kännedom om att de problemen finns.

I grunden vill jag i den här interpellationsdebatten säga att det här regelverket har funnits en ganska lång tid men att enskilda mackägare de facto kan ansöka om anstånd från tidsgränsen om man har goda skäl till varför man vill skjuta investeringen något framåt i tid.

Sedan tror jag att det är bättre om den lite mer sakinriktade debatten om hur stödssystem, landsbygdsprogram och sådant ska utvecklas i Sverige förs av interpellanten med landsbygdsministern.

Anf. 26 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Det är inte så enkelt alla gånger när man ska ställa frågor som löper över flera olika områden. Jag var faktiskt tvungen att ringa till

kammarkansliet och fråga vilken minister jag skulle ställa frågan till, och då blev det i det här fallet minister Damberg.

Orsakerna till att de här över 500 mackarna inte har gjort sin investering är olika. En del har faktiskt inte ens känt till detta. Jag har själv sökt på nätet, och det är inte lätt att hitta den här informationen. De flesta har inte pengar att lägga ut för att sedan retroaktivt kunna söka tillbaka dem. Det är det som är den stora utmaningen som vi behöver göra någonting åt. Annars kommer vi att få se nedläggningar, vilket i sin tur kommer att bli katastrof för de här samhällena.

Mackägaren i Harads i Norrbotten fick inte lån från banken. Till slut var kommunalrådet tvungen att tåga in på banken, och så småningom lyckades man övertala banken om att man skulle få ett kortfristigt lån för att få pengar till landsbygdsprogrammet. Annars hade hemtjänsten fått köra sex mil enkel resa för att tanka bilen. Så ser det ut på många håll i Sverige.

Därför skulle jag jättegärna, om ministern vill och tillåter och om landsbygdsministern också vill vara med – jag vet att ni har mycket att göra – boka in ett möte där vi kanske skulle kunna titta på situationen och se på vad vi skulle kunna göra i steg ett och steg två. Det ena är anstånd och det andra ett slags finansieringslösning. Det spelar ingen roll hur mycket pengar man avsätter till kommersiell service om de här små verksamheterna inte kan ta del av dem när det gäller den här problematiken.

Läget är akut, och det här måste lösas om tanken är att vi ska ha någon landsbygd kvar. Jag räcker ut en hand till ministern, och jag hoppas att han tar den.

Anf. 27 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi är helt överens om att vi ska ha en levande landsbygd och om att vi ska göra insatser för att hålla ihop Sverige. Jag tror att samhället och staten har en viktig roll när det gäller att jämna ut en del av de förutsättningar som finns över landet. Det kan också innebära att vi behöver rikta stöd till dagligvarubutiker och mackar för att hålla Sverige igång.

Vi har ett budgetsamarbete med både Centerpartiet och Liberalerna där vi också har utökat stödet till landsbygden för att just kunna göra den här typen av stödinsatser. Mitt besked nu har varit att det i föreskrifterna finns möjlighet att få undantag från tidsgränsen, men det bygger fortfarande på att man möter de krav som gäller och har gällt sedan 2014. Det är alltså inte ett undantag från att genomföra de här miljö- och säkerhetsåtgärderna, men däremot kan man, i enskilda fall som myndigheten prövar, få en annan tidsgräns om det är motiverat för att till exempel ordna med finansieringen eller omställningsperioden på ett klokt sätt när man genomför de investeringar som ska göras.

Jag är helt säker på att landsbygdsministern är minst lika engagerad som interpellanten i denna fråga, så jag tror att det kan bli ett bra utbyte också i kommande interpellationsdebatter som handlar lite mer om exakt hur stöd och villkor ser ut för dessa frågor.

(HELENA LINDAHL (C): Ministern svarade inte på om vi skulle träffas!)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat statsministern om hans syn på att pandemilagens tillämpning kan leda till olika resultat för samma typ av manifestationer. Interpellanten har också frågat vad statsministern avser att göra för att säkerställa att pandemilagen ges en utformning som leder till förutsebara och rättvisa bedömningar. Interpellationen har överlämnats till mig.

Sverige befinner sig fortfarande i ett allvarligt läge. Belastningen på sjukvården är fortsatt hög, men smittspridningen har minskat. När pandemilagen infördes var regeringen tydlig med att lagen skulle möjliggöra smittskyddsåtgärder som är anpassade efter verksamheternas olika förutsättningar att bedrivas på ett smittsäkert sätt. Regeringen anser att det är angeläget att det ska kunna genomföras evenemang som är viktiga för människor, såsom religiösa sammankomster och demonstrationer, trots rådande omständigheter.

Enligt ordningslagen prövar Polismyndigheten frågor om tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det är dock arrangören av det aktuella arrangemanget som har ansvaret för att det kan genomföras på ett säkert sätt. Vid Polismyndighetens tillståndsprövning finns många aspekter att beakta gällande ordning och säkerhet vid tillställningen eller sammankomsten. Sedan den 10 januari i år ska hänsyn också tas till om arrangemanget kommer att hållas i strid med föreskrifter eller beslut enligt lagen om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

En arrangör ska redan i ansökan uppge om sammankomsten eller tillställningen ska hållas i enlighet med de begränsningar som finns för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19. Den information som lämnas ska vara tillräcklig för att Polismyndigheten ska kunna göra en bedömning om begränsningarna kommer att följas. Det kan till exempel vara uppgifter om deltagarantal eller om arrangemanget kommer att ske inom- eller utomhus. Polismyndigheten ska dock inte göra några bedömningar av vilka typer av smittskyddsåtgärder som är lämpliga att vidta vid ett visst evenemang.

Polismyndigheten strävar efter att göra enhetliga bedömningar över hela landet och arbetar hårt för att lyckas med det, bland annat genom olika samverkansforum och återkommande avstämningar mellan tillståndsmyndigheterna. Två till synes lika arrangemang kan dock skilja sig åt givet lokala föreskrifter, antalet tillkommande deltagare samt ordnings- och säkerhetsläget i allmänhet, varför bedömningarna alltid måste göras utifrån det enskilda fallet.

Anf. 29 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Låt mig börja med att säga att jag själv är uppvuxen ute på landet. Jag hade en mil grusväg fram till den asfalterade vägen, och där gick det varje dag två kommunala bussar i varje riktning. Vi hade skolskjuts som kom något lite närmare, men jag har vuxit upp, precis som många andra i det här landet, där tillgången till kollektivtrafiken är begränsad och inte på

något sätt möjliggör för alla människor att klara vardagen. Det går inte att använda sig av den för att ta sig till och från jobbet, för barnen att ta sig till och från olika aktiviteter eller för att åka för att ta hand om sin gamla mamma och så vidare. Bilen är en viktig del, och det är den fortsatt, fru talman. Den är en mycket viktig del för stora delar av vårt land.

Jag vill rikta ett stort tack till Peder Blohm Bokenhielm och Bensinupproret. Jag tycker att de gör ett otroligt viktigt arbete där man har samlats över parti- och blockgränser för att säga att det har blivit alldeles för dyrt med bilen, framför allt när det gäller bränsleskatterna. Men det är mycket annat som också har gjort att det har blivit dyrare.

Jag är glad att jag tillhör ett parti som har blivit bättre. Vi har absolut inte en rakt igenom bra historia i Moderaterna av att vara ett bra parti för landsbygden, men i dag, fru talman, är det inget parti som har en bättre politik än Moderaterna för Norrland, för landsbygden och för dem som varje dag är beroende av bilen. Inget parti vill sänka skatten på bensin precis så mycket som Moderaterna vill. Det är jag glad för. Vi kan kombinera det med en bra politik för att säkerställa att vi också tar ansvar för miljö och klimat. Men det finns många sätt att göra det på utan att skicka notan till dem som inte klarar sig utan bilen.

Fru talman! Den här debatten har jag påkallat av det enkla skälet att regeringen har fått långtgående befogenheter i samband med pandemilagstiftningen. Man har möjlighet att göra sådant som en regering inte ska kunna göra i en demokrati. Men utifrån det läge som finns med smittspridning och pandemi har riksdagens alla partier ändå tyckt att det är rimligt att man kan göra den typen av inskränkningar i allt det som är kärnan i vår demokrati. Men med det följer ett mycket stort ansvar för den regering som hanterar den typen av lagstiftning, fru talman.

Eftersom det gör mig beklämd har jag ställt en fråga till i första hand statsministern, eftersom jag tycker att statsministern ska kunna svara parlamentet när man har fått den typen av befogenheter. Hur kan det komma sig att Bensinupproret, det vill säga folket, inte får demonstrera i en bilkortege på första maj, medan Socialdemokraterna tillåts demonstrera i en bilkortege på första maj? Hur kan man ge den ena tillstånd men inte den andra?

Förutom det, fru talman, genomförde även ministrerna eget parti, Socialdemokraterna, precis som Bensinupproret bilkorteger och demonstrationer utan att söka tillstånd. Bensinupproret ska få betala böter, men maktpartiet Socialdemokraterna slipper betala böter. Hur kan man utifrån samma lagstiftning landa så olika, både i fråga om tillståndsprocessen och i fråga om påföljden när någon bryter mot lagen? I den demokratiska ryggraden borde det göra ont hos både mig och ministern när det sker.

Men den här regeringen ger ett svar som inte är ett svar. Det borde vara ett problem även för ministern att lagen premierar det egna maktpartiet men inte folket. Folket får inte demonstrera. Folket får böter när man bryter mot lagen. Maktpartiet Socialdemokraterna slipper det. Jag tycker att ministern borde svara på det, fru talman.

Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag måste säga att jag är förvånad över både hur interpellationen är formulerad och det inlägg som jag just hörde. Det fanns ingenting i det inlägget om att lagstiftningen, som riksdagen har beslutat om,

skulle vara orsak till att det kan ha gjorts olika bedömningar för tillståndsgivna arrangemang i Sverige.

Att låta påskina att regeringen på något sätt skulle vara inblandad i att bevilja eller avslå ansökan om demonstrationer i vårt land är att gå väldigt långt i riksdagens talarstol. Det här är inte första gången som jag är här som statsråd och diskuterar myndighetsutövning. Det finns en allt större vilja hos riksdagsledamöter att komma in på och att tvinga mig som statsråd att recensera eller kommentera myndighetsutövning.

I Sveriges demokrati har vi skapat en ordning som innebär att regeringen inte ska lägga sig i myndighetsutövning. Regeringen ska inte komma med synpunkter på enskild utövning som myndigheterna har gjort. Jag kan hamna i KU om jag kommenterar det. Ändå är hela interpellationen uppbyggd som att det är regeringen som har bestämt att en demonstration får genomföras men att en annan inte får genomföras. Det är inte sant. Därför blir jag upprörd.

Jag går tillbaka till sakfrågan. Vi har haft en period med väldigt stor smittspridning i Sverige. Med anledning av det har vi tvingats begränsa vårt sätt att arbeta, i den här kammaren och i samhället i stort. Det gäller också att demonstrera, besöka kyrkor eller samfund och utöva sin religiösa tro, trots att vi tycker att det är viktigt. Det gäller alltså till och med de grundlagsskyddade rättigheterna. Vi har försökt upprätthålla dem, men i ett litet format. Jag är glad över att det från och med i dag är möjligt för 100 personer att demonstrera, inte 8 som det var så sent som i går. Nu börjar smittspridningen minska på ett sådant sätt att vi kan öppna upp samhället. Och skulle man dessutom ha anvisade sittplatser – men det är väl få som har det på en demonstration – kan man vara ännu fler. Det finns också en plan för att lätta upp begränsningarna än mer framöver.

Återigen – detta avgörs genom myndighetsutövning. Det är Polismyndigheten som gör det. Och jag har förklarat i svaret hur Polismyndigheten jobbar för att skapa samstämmighet i bedömningarna, men det är enskilda tjänstemän som fattar besluten. Ibland blir det också olika bedömningar.

Jag kan inte de här enskilda ärendena utan har behövt gräva i dem. Utifrån vad jag har fått reda på har den ena demonstrationen begärt tillstånd och den andra har inte begärt tillstånd. Om det var rätt eller fel att bevilja tillståndet vill jag helst inte uttala mig om. Men det är Polismyndigheten som måste få göra bedömningarna, och regeringen ska inte uttala sig om det. Om vi hamnar på ett sådant sluttande plan blir det ett sätt för regeringen att pressa myndigheterna att godkänna det ena eller det andra. Vi vill inte ha en sådan demokrati i Sverige där regeringen pressar myndigheter att bifalla det ena och avslå det andra.

Jag tycker att den här interpellationen, med det uttryck som var i det första inlägget, är problematisk, och det vill jag säga till kammaren.

Anf. 31 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag håller med statsrådet om att statsrådet inte kan svara på frågor som handlar om myndighetsutövning.

Anf. 32 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Det är ju därför frågan är ställd på ett sådant sätt: om det finns ett problem i att lagstiftningen ger så olika utslag. Den formuleringen

är också godkänd av riksdagen, och ministern har kommit hit för att svara på den frågan. Det tycker jag alltså är fullt rimligt.

Låt mig börja med att säga att när det gäller smittspridningen har jag ingen annan uppfattning. Hela riksdagen står bakom den lagstiftning som ger regeringen möjligheter. Även andra lagstiftningar som regeringen kan nyttja för att begränsa smittspridningen är riksdagens alla partier för. I fråga om detta finns det ingen åsiktsskillnad.

Fru talman! Det problem som uppstår – det måste ändå vara parlamentets uppgift att kunna adressera det – är om en och samma lagstiftning resulterar i så olika utfall och till det regeringsbärande partiets, Socialdemokraternas, fördel, som det är i det här fallet. Demonstrationen i Mellerud, som Socialdemokraterna genomförde, fick man tillstånd för samtidigt som man nekar Bensinupproret, folket, att demonstrera i bilkortege – på precis samma sätt. Det är den ena delen av detta.

Fru talman! Det är problematiskt när lagstiftningen tolkas på så olika sätt och när ett av maktens partier dessutom premieras. Jag har inte anklagat Socialdemokraterna för att ha styrt detta, även om ministern uppfattade det på det sättet. Jag tycker att det är ett problem. Det är också det som finns i den fråga jag ställer.

Den andra delen i detta, som jag också tycker är ett problem, är att när Socialdemokraterna i Marks kommun genomför en demonstration i en bilkortege utan att ha fått tillstånd för det slipper de böter. När Bensinupproret, folket, genomför den typen av demonstration ska de få böter. Jag tycker att det är helt orimligt, fru talman, såväl att det resulterar i olika tolkningar och att den ena ska få böter men inte den andra som att ett av maktens partier, i det här fallet Socialdemokraterna, kommer betydligt bättre ut än folket gör.

Utifrån det har jag ställt interpellationen om regeringen tycker att det finns skäl att se över lagstiftningen, eftersom den slår så olika. Jag har full förståelse för att det är ny lagstiftning, för att den är framtagen hastigt och för att det kan vara problematiskt för de enskilda tjänstemän som sedan ska hantera den. Men det bör faktiskt hanteras på liknande sätt. Det kan inte vara på det sättet att folket ska nekas tillstånd att demonstrera samtidigt som Socialdemokraterna tillåts demonstrera, på samma dag och på samma sätt. När den ena bryter mot lagen ska man få böter, men när den andra, Socialdemokraterna, bryter mot lagen ska man inte få böter för det. Det förstår inte jag, fru talman.

Det är utifrån det jag har ställt frågan om ministern, framför allt statsministern som var den jag ställde frågan till, tycker att det finns skäl att se över detta. Jag har inte efterfrågat att ministern ska gå in och bedriva myndighetsutövning. Frågan är om det finns skäl att se över den lagstiftning som finns. Är det något annat som gör att det resulterar i så olika utfall, som i detta fall?

Jag tycker att det är problematiskt att det är på det sättet, fru talman. Det skapar inte direkt tilltro till varken smittbekämpning eller människors möjligheter att på samma sätt som makten få manifesteras, demonstreras och ge uttryck för sina demokratiska grundläggande rättigheter.

Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det finns ingenting i regelverket som gör skillnad vad gäller syftet med en demonstration. Hur bestämmelsen tillämpas i enskilda

fall är en fråga för Polismyndigheten. Jag har försökt förklara att Polismyndigheten när det gäller den här lagstiftningen försöker jobba med samverkanskonferenser för att nå en gemensam bedömning. Man försöker träffas mellan tillståndsenheterna för att diskutera, så att man hamnar på exakt samma nivå i tillämpningen av regelverket. Det finns ingenting som jag ser eller som interpellanten ens har ett enda förslag på när det gäller att regelverket skulle skapa olika förutsättningar med olika syften för demonstrationer eller de här samlingarna. Det är alltså knappast det som frågan gäller, om det nu gör det.

Jag tycker för övrigt att tonläget med ordval som ”makten” och ”folket” och att man sjunker så djupt är provocerande. Socialdemokraterna i Mellerud är definitivt en del av svenska folket. De har rätt att demonstrera i Sverige precis på samma sätt som Bensinupproret har det.

Just nu demonstrerar vi i mindre skala, om än i något större skala från och med i dag. Min ambition är dock att denna lagstiftning ska bort. Vi ska inte ha kvar den här pandemibegränsningen. Just nu verkar smittspridningen minska kraftigt. Belastningen på hälso- och sjukvården minskar. Dessutom är vaccinationstakten i Sverige ganska hög. Med detta som utgångspunkt ser jag framför mig att de delar där pandemilagen används för att begränsa demonstrationsfrihetens omfång – det är fortfarande möjligt att demonstrera – kommer att skalas ned och tas bort. Vi har inget intresse av att ha kvar en pandemilag som begränsar detta längre än nödvändigt.

Med detta tycker jag att jag har svarat på frågan. Det finns inget i regelverket som diskriminerar någon från att demonstrera eller utöva sin tro i Sverige. Däremot är jag som regeringsföreträdare inte lämplig att uttala mig om myndighetens utövande av lagstiftningen. Om man känner att något fel har begåtts finns det i en rättsstat som Sverige möjlighet att anmäla, överklaga och få sin rätt prövad. Så tycker jag att en rättsstat ska fungera.

Anf. 34 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag håller med ministern om att socialdemokraterna i Mellerud är en del av folket och att de har rätt att demonstrera på samma sätt som Bensinupproret. Problemet är dock att det inte är så det har gått till. Socialdemokraterna i Mellerud fick tillstånd för att demonstrera i en bilkortege första maj medan Bensinupproret fick avslag på samtliga platser. Bensinupproret genomförde demonstrationer på olika platser ändå, vilket såklart är fel. Men det gjorde också socialdemokrater på några platser. De genomförde förstamajtåg i bilkorteger utan att söka tillstånd.

Problemet uppstår när Socialdemokraterna får ja vid prövning, medan folket – Bensinupproret – får nej. Det är också ett problem att när Bensinupproret kritiserar makten får man böter, medan Socialdemokraterna slipper böter, viten, när de genomför en förstamajdemonstration i strid med lagstiftningen. Detta är enligt mig ett problem, fru talman. Ministern kan sucka, frusta och tycka att det är besvärande att svara på det här, men så olika har det gått till. I min interpellation om detta undrade jag därför om det är ett problem för regeringen att bedömningarna blir så olika för samma sak.

Jag hoppas förstås precis som ministern att vi kan rulla tillbaka allt det här så fort det går när smittspridningen så tillåter. Det är dock ett problem om människor hanteras på olika sätt, framför allt när en part är ett av re-

geringens partier. Jag förstår att ministern, och därigenom regeringen, inte tycker samma sak. Vi tycker helt enkelt olika. Tack ändå för debatten!

Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag ska vara seriös i mitt svar. Om det sker olika bedömningar över landet är det ett problem. Det kan överklagas och prövas i den förvaltningsmodell, den demokrati, som vi har i Sverige.

Det är också ett problem när jag kommer till kammaren och enskilda ledamöter ständigt vill att jag som statsrådet ska kommentera myndighetsutövning och beslut som våra myndigheter på egen hand har att fatta. Om jag uttalar mig i dessa frågor blir det ett försök att indirekt styra myndigheterna, och det ska jag enligt vår konstitution och grundlag inte göra. Det vore ett problem om jag gjorde det.

Ett ännu större problem i denna interpellationsdebatt är tonläget som den förs i. Om det i debatten sagts att det har blivit fel vid två demonstrationer och att polisen inte verkar behandla allting lika så för man en diskussion om det. Men om man i en interpellation i Sveriges riksdag säger att makten tillåts göra en manifestation medan folket stoppas och att alla demokrater då borde reagera har, tror jag, även Moderaterna en del interna problem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:751

Förste vice talmannen meddelade att interpellation 2020/21:751 av Alexandra Anstrell (M) om hanteringen av elbilsbränder hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:759 om polisens tillväxt och fördelningen mellan poliser och civilanställda

Anf. 36 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Louise Meijer har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att andelen poliser hos polisen kommer att vara två tredjedelar 2024. Hon har också frågat om jag avser att ompröva mina ställningstaganden avseende riktad lönesatsning till poliser, riktad satsning för att återanställa tidigare poliser och att polisutbildningen ska bli betald.

Att bygga ut Polismyndigheten är en viktig fråga för regeringen. Därför har myndighetens anslag ökat kraftigt. Dessutom har regeringen startat två nya polisutbildningar, initierat en ny och snabbare antagningsprocess till utbildningen samt arbetat för att öka attraktiviteten i polisyrket. Att polisernas genomsnittliga grundlön är 6 000 kronor högre per månad än 2015 är en viktig delförklaring till att allt färre poliser lämnar yrket. Dessutom är månadslönen för en nyanställd polis nu 5 800 kronor högre än 2014. Ersättningen för arbete på obekvämt arbetstid och deltagande i stora polisinsatser ökade i ett avtal mellan parterna från 2020. Efter polisregion-

ernas lyckade återanställningskampanjer har många poliser som slutat återanställts, vilket också är tecken på att arbetsvillkoren har förbättrats.

En rapport från riksdagens utredningstjänst har nyligen offentliggjorts, och jag vill uppmärksamma interpellanten på att dess slutsats är att målet om 10 000 fler polisanställda troligen kan nås till 2024 under förutsättning att rekryteringen fortsätter ligga på samma nivå som under de senaste tre åren. Därför är det glädjande att vi nu i början av juni vet att antagningsläget till höstterminen ser förhållandevis bra ut, och prövningarna pågår hela juni månad. Söktrycket till polisutbildningen är stort, och undervisningen går för full maskin trots pågående pandemi. Jag är övertygad om att betald polisutbildning inte skulle ge önskad effekt och tänker inte driva ett sådant förslag.

Regeringens mål är att Sverige ska ha 10 000 fler polisanställda år 2024 än vad vi hade vid ingången av 2016. Enligt Polismyndighetens prognos kommer målet att nås, och antalet poliser per invånare kommer 2024 att vara högre än 2010.

Vid årsskiftet visade statistik att det aldrig tidigare har funnits så många poliser och civilanställda i Polismyndigheten. Siffrorna visar också att antalet poliser har ökat i samtliga polisregioner i landet under 2020. I år förväntas ungefär 1 400 nya blivande poliser examineras från polisutbildningen. Fram till 2024 kommer ytterligare runt 5 000 nya poliser att komma ut i den operativa polisverksamheten. Det är Polismyndigheten som ansvarar för fördelningen mellan poliser och civilanställda. Jag har fullt förtroende för att myndigheten utför den uppgiften. Jag och regeringen arbetar hårt för att säkerställa den här utvecklingen.

Anf. 37 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Det är roligt att efter en tids föräldraledighet vara tillbaka här i kammaren. Jag hoppas också att ministern har återhämtat sig och tagit några andetag efter föregående interpellationsdebatt.

Ämnet för dagen är polisen. Det har nog inte undgått någon att utvecklingen i Sverige inte går åt riktigt rätt håll. Moderater och socialdemokrater har debatterat detta tidigare. Jag hör hur ministern spetsar sin penna, och han kommer säkert att berätta för mig vad och vilka åtgärder som har gjorts. Trots ett 34-punktsprogram, där alla åtgärder förvisso inte är genomförda och där vissa åtgärder som aviserades i början inte blev riktigt som man tänkt sig efter förhandling med regeringspartiet Miljöpartiet, står vi nu här med en fortsatt ökning av skjutningar. Det gjorde de i varje fall 2020. Vi vet också att antalet dödade fortsatte att öka under 2020 jämfört med 2019. Sprängdåden ligger på en fortsatt hög nivå.

Våldsutvecklingen är unik om man jämför med våra nordiska grannländer Finland och Danmark. Jag förstår att regeringen ville göra en vidare utblick än bara i Norden och beställde därför en rapport från Brottsförebyggande rådet om hur utvecklingen ser ut i vissa andra europeiska länder. Är Sverige verkligen utmärkande?

Man får ändå anta att regeringen kanske hoppades på att Sverige inte skulle utmärka sig. Men hör och häpna: Rapporten, som regeringen själv beställt, kom fram till att Sverige är exceptionellt. Vi ligger på högst nivå i Europa när det gäller dödligt skjutväld.

Min fråga till ministern gällde andelen poliser, som nu ser ut att inte uppgå till två tredjedelar i enlighet med de mål som satts upp. Är detta

problematiskt? Ser ministern att man behöver vidta åtgärder för att säkerställa att andelen poliser, två tredjedelar av det totala antalet anställda vid Polismyndigheten, kommer att kvarstå när man utökar Polismyndigheten och antalet polisanställda?

En del i svaret var att ministern inte ser att en betald polisutbildning skulle ge önskad effekt. Då kan jag inte avhålla mig från att fråga om han anser att regeringens hittills förda politik ger önskad effekt. Mot bakgrund av den utveckling vi sett under Socialdemokraternas regeringsinnehav kan det väl ändå inte vara så?

När vi har fått ett litet avbrott i den dystra, negativa spiralen har det berott på att fransk polis har kunnat hacka sig in och avlyssna svenskar eller på att dansk polis har kunnat låsa in svenskar. Inte ska det väl vara upp till fransk eller dansk polis att bekämpa Sveriges gängkriminalitet?

Anf. 38 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Louise Meijer, för interpellationen! Jag har tagit ett stort mått av luft och ser fram emot en konstruktiv och viktig debatt om polistillväxt men också om de stora trygghetsproblem vi har i Sverige.

Jag vill börja med att säga att den rapport som regeringen beställde av Brå beställde vi just därför att vi såg väldigt få tecken på att andra länder hade den utveckling som Sverige har. När det gällde sprängmedel hittade vi inte över huvud taget något land som hade samma utveckling i ett europeiskt perspektiv.

Även när vi tittade på gängvåldet anade vi att det var något annorlunda med att just skjutvapenvåldet har ökat. Vi ser en del länder där knivvåldet har ökat kraftigt i de gängkriminella miljöerna, men inte just skjutvapenvåldet.

Det var alltså på riktigt för att få svart på vitt om hur läget ser ut. Jag tycker att det är en viktig rapport som visar att den enorma kraftsamling vi just nu gör för ökad trygghet är helt nödvändig i Sverige. Vi ska inte vänja oss vid detta.

Det som är intressant med rapporten är att den visar att skjutvapenvåldet i en del länder som har haft en hög andel skjutvapenvåld de facto har minskat. Brå lyfter också upp till exempel arbetet i Malmö, som lite blev symbolen för skjutvapenproblematiken i Sverige. Man har nu flera år i rad sett en väldigt kraftig minskning av skjutningarna i Malmö. Det visar att det går att vända utvecklingen och att vi inte behöver vänja oss vid en situation där detta präglar samhället och är ett stort problem.

Det är helt korrekt att 2020 var ett rekordår i negativ bemärkelse när det gäller skjutningar och döda. Vi ser nu, utan att dra några stora växlar på det, att under den första tredjedelen av det här året har skjutningarna i Sverige minskat med lite under 40 procent. Och redan 2019 minskade sprängningarna i Sverige, sett till helårseffekt. Vi ser att sprängningarna verkar ha minskat också 2020. Så vi får se om vi när det gäller sprängningar de facto har gått in i ett annat läge, där de minskar över tid, eller om det var en engångseffekt under 2020; vi får utvärdera det.

Rikspolischefen har gått så långt att han säger att vi är i ett nytt läge, där pressen på de kriminella gängen är så pass stor och vi har så många gänggrättegångar som pågår i Sverige att det finns ett fönster för att bryta nyrekryteringen och se till att inte bara få ned våldet här och nu utan att också långsiktigt försvaga gängen. Den chansen måste vi ta, både med det

som vi från regeringens sida ansvarar för – fortsatt polistillväxt, se till att skärpa straffen för gängkriminalitet, se till att ännu tydligare gå på pengarna för att komma åt de gängkriminella – och med de förebyggande insatserna, där inte minst kommunerna är nyckelaktörer. Det handlar om att klara både skolan, socialtjänsten och inte minst avhoppbarverksamheten för att se till att minska rekryteringen och dessa miljöer över tid.

Detta är viktiga frågor som jag ser fram emot att fortsatt jobba väldigt kraftfullt med. Det är sant att vi bara är i början av 34-punktsprogrammet. De stora leveranserna ligger framför oss.

Vi är faktiskt bara i början av polistillväxten. Än så länge har de flesta nyanställda vid Polismyndigheten varit civilanställda eftersom det tar tid att utbilda poliser. Men bara i år räknar vi med 1 400 från polisutbildningarna som nu får anställning runt om i hela Sverige. Detta blir en kraftfull uppväxling de kommande åren för att öka tryggheten i hela Sverige och inte vänja oss vid det våld som de gängkriminella ägnar sig åt.

Anf. 39 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Tack för svaret, inrikesministern!

Ni är bara i början, sa ministern precis. Då måste man fråga sig hur lång tid det tar för Socialdemokraterna att genomföra positiva reformer för att bryta en negativ trend. Efter ett regeringsinnehav på snart åtta år kan man väl inte vara bara i början av ett arbete, när man har sett en nedåtgående spiral och har kunnat följa en negativ trend under flera års tid? Man kan väl inte i slutet av den andra mandatperioden säga att man är i startgroparna? Det verkar lite senfärdigt, kan jag tycka.

Jag förstår att ministern är nöjd med den utveckling vi har sett i början av det här året. Men i mångt och mycket beror ju detta på de massiva häktingar som har kunnat genomföras tack vare Encrochat-avlyssningen, som gjordes av fransk polis. Motsvarande lagstiftning finns inte här i Sverige. Vi har hemlig dataavläsning, som enligt ministern själv är en game-changer. Ändå vet jag att det bara har använts i ett fall för att få en fällande dom. Det har använts i fler förundersökningar än så.

Moderaterna har efterfrågat ytterligare åtgärder för polisen. Inte bara Moderaterna utan även polisen efterfrågar detta: att få avlyssna gängkriminellas telefoner utan en konkret brottsmisstanke men där det finns en stark misstanke om att de faktiskt är gängkriminella, vilket kan säkerställas.

Detta finns också i grannlandet Danmark, där sprängningar, skjutningar och dödligt våld är på en helt annan, lägre nivå än här i Sverige. Bara i Stockholms län finns fler aktiva gängkriminella än i hela Danmark totalt. Något görs alltså rätt i vårt grannland.

Ministern lyfte knivvåldet. I Brårapporten pekar man bland annat på Storbritannien, där knivvåld används i gängkriminella miljöer i stället för skjutvapen. Det är en utveckling som man kan tänka sig skulle kunna komma även hit. Moderaterna har under lång tid drivit på för att höja straffen för skjutvapen, vilket har inneburit att fler har kunnat häktas och dömas till längre fängelsestraff.

Nu ser vi att knivlagstiftningen behöver följa samma bana, med ökade straff, så att man inte byter handlingssätt för att ta kål på varandra och ha uppgörelser i kriminella miljöer. Jag vet att det är en promemoria på g från Justitiedepartementet på detta område. Jag hoppas att ministern, som

man förhoppningsvis kommer att föreslå förändringar av, inte blir så lite som 14 dagars fängelse eller liknande utan att vi kommer att få se ett rejält krafttag för att inte få en utveckling där skjutvapenvåld byts mot knivvåld i de kriminella miljöerna.

Med detta sagt undrar jag trots allt fortfarande om regeringen ser ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att se till att andelen poliser av de anställda hos Polismyndigheten faktiskt blir två tredjedelar vid slutet av 2024. Finns det några sådana planer?

Anf. 40 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det här med tidsperspektiv är intressant. Jag är lite allergisk mot den tuppfäktning som det lätt blir mellan de olika regeringsalternativen. Oppositionen ska säga att vi är sena, och jag ska påtala allt som inte gjordes innan vi tillträdde.

Men vi kan ta de exempel som lyftes upp här, som polistillväxten. Det var inte klokt att dra ned på polisutbildningen med 90 procent – det har skapat stora problem.

Faktum är att när det var som lägst tog man in 200 personer på polisutbildningen. Det var fler som slutade det året. Det är klart att det långsiktigt försvagade svensk polis. Det skapade stora underskott.

Nu har vi skapat två nya polisutbildningar och mer än fördubblat antalet personer som antas till utbildningarna. Vi ser nu ett väldigt högt söktryck till polisutbildningen, vilket är bra. Men det tar tid att ställa om och växla upp.

Se på de grova vapenbrotten! Under den tid Moderaterna styrde var det inte säkert att en person som greps med en pistol på gatan automatiskt blev häktad. Polisen tog in personen på polisstationen, och ibland tvingades man släppa personen på eftermiddagen. Det var ingen bra lagstiftning. Det fanns inget förberett om skärpta straff för grova vapenbrott. Det är dessa skärpta straff som gör att polisen nu kan häkta och låsa in människor för vapenbrott på det sätt man gör i dag.

Se på hemlig dataavläsning, som diskuterades här! Det är sant att den än så länge har använts i få fällande domar, men det beror på att det är ganska komplexa ärenden det handlar om. Proppen nu kommer väl nu det här året och framåt. Rikspolischefen har sagt att om man använder hemlig dataavläsning maximalt har det potentialen att leda till ett Encrochat-avslöjande om året.

Om det stämmer att man med hemlig dataavläsning kan få ett Encrochat-avslöjande om året i Sverige, varför har vi inte genomfört detta tidigare? Det fanns ju ett förslag om det 2012, men den tidigare regeringen gick inte vidare med det förslaget. Tänk om vi hade haft hemlig dataavläsning i nio års tid!

Låt oss inte tjafsa hur mycket som helst om detta, men det säger ändå något om att det inte var förberett för de insatser som nu behöver göras för att klämma åt de kriminella gängerna och se till att trycka tillbaka brottsligheten.

Det behövs både fler poliser och strängare straff. Vi tittar på Danmark. Det kommer ju en utredning om bara några månader som har tittat på just strängare straff för gängrelaterad brottslighet. Det kommer alltså ytterligare sådana förslag.

Sedan har vi mitt förslag om skärpt knivlag, som jag har lagt ut en promemoria om. Om man tittar noga på straffsatserna där tror jag att man kan se att vi går längre än vad Moderaterna i opposition har krävt.

Vi kan bråka med varandra eller säga att vi i långa stycken är överens om att det kommer att behövas substantiell kraftförstärkning av samhället för att trycka tillbaka gängen. Men det kommer inte att räcka med bara skärpta straff, fler poliser och nya verktyg till polisen. Det kommer att krävas en ganska stor social insats för att minska segregationen i de utsatta bostadsområdena, flytta tillbaka samhället och se till att skolorna i de mest utsatta områdena får bättre förutsättningar att lyckas med alla elever liksom att vi också fångar upp de barn och ungdomar som finns i riskzonen och annars skulle dras in i de kriminella miljöerna. Det kommer att krävas ett långsiktigt socialt arbete som är väldigt målinriktat för att bekämpa segregationen i Sverige, för annars kommer vi inte långsiktigt att kunna trycka tillbaka utvecklingen, vilket jag tror att både jag och Louise Meijer vill.

Anf. 41 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! År 2010 hade Sverige ungefär lika många poliser som nu. Skillnaden är bara att den svenska befolkningen har ökat med ungefär 1 miljon människor, vilket betyder att polistätheten räknat per capita är mycket mindre än i dag än den var för tio år sedan. Detta ska man komma ihåg när inrikesministern kritiserar Moderaterna för vad som hände för just tio år sedan.

I takt med tiden måste man uppdatera sin politik, och det har Moderaterna gjort, både när det kommer till migration och till lag och ordning, där vi har vässat oss. Vi har ju tyvärr inte innehaft regeringsmakten sedan 2014. Den har dock Socialdemokraterna haft.

Då undrar man hur det kan komma sig att Socialdemokraterna och regeringen är i startgroparna när det gäller att förstå och lägga förslag och reformer för att bekämpa gängkriminaliteten här och nu.

Vi är ju inte överens. Retoriskt sett verkar vi vara det, men när man tittar på de politiska förslagen ser vi att vi inte är överens. De två olika regeringsalternativen är inte överens om lag och ordning. De är inte överens om migrationen. Detta är viktigt att säga när svenska folket går till val nästa år. Man får något annat om man byter regering.

Inrikesminister Mikael Damberg har givetvis rätt i att de brottsförebyggande åtgärderna kommer att bli väldigt viktiga. Det handlar om att skolan ska finnas där för varje unge, var man än bor i Sverige, och att alla föräldrar ska kunna gå till jobbet. Tyvärr är det ju inte denna politik som Socialdemokraterna och Miljöpartiet för i regeringsställning. Men det är en annan debatt, som är nog så viktig och som jag gärna tar varje dag.

Jag vill tacka så mycket för debatten.

Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för den här debatten. Jag tror att den är klargörande och viktig, för detta är ett av våra stora samhällsproblem.

Regeringen genomför nu det största trygghetsprogram som någon regering har genomfört. Vi bygger ut Polismyndigheten exempellöst. Det vi ser framför oss – för att inte bara tala om det vi har gjort utan om det som ligger framför oss i denna kraftuppväxling – är 5 000 fler poliser de kommande åren. Det kommer att öka tryggheten i hela Sverige.

Det är helt korrekt att vi 2010 hade en polistätthet som var högre än i dag. Problemet är att man drog ned på polisutbildningen med 90 procent. Det var detta som skapade underskottet. Det gör att vi inte har haft tillräckligt många poliser i de utsatta områdena. Vi inte haft en tillräckligt stark polis som har kunnat matcha de gängkriminella. Det vänder vi nu på. Vi bygger ut polisen. Jag är stolt över detta. Att bygga ut den svenska polisen är det viktigaste trygghetsjobb vi gör.

Louise Meijer talar om en annan debatt, men det borde kanske vara samma debatt. Det har gjorts stora misslyckanden när det gäller att skapa en likvärdig skola. Hur kan det komma sig att i de fattigaste bostadsområdena finns också de skolor som har störst problem? Där är det kanske hälften eller fler av eleverna som lämnar nian utan behörighet till gymnasiet. Om man inte vågar styra resurser till dessa områden och dessa skolor kommer man att skapa ännu större problem i framtiden.

Tyvär valde Moderaterna i sin första budget att skära ned på just de pengar som ska gå till långsiktiga segregationsinsatser. Om detta debatterar vi gärna en annan gång. Jag tror att det krävs en helhetspolitik: Vi ska minska nyrekryteringen, slå hårt på pengarna men fortsätta att vara kompromisslösa mot gängen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2020/21:716 och 717 om förvaring av hjälpmedel och Boverkets hantering av lagen om bostadsanpassningsbidrag

Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att verka för ett förtydligande och tilläggsdirektiv så att Boverket eller andra myndigheter förstår att förvaring av hjälpmedel ska tillses. Vidare frågar Lars Beckman om jag haft kontakt med Sveriges Kommuner och Regioner för att säkerställa att de personer som behöver rullstolsgarage får det och vilka övriga åtgärder jag har vidtagit eller avser att vidta för att adekvata hjälpmedel med tillhörande förråd ska kunna förskrivas till de personer som är i akut behov av dessa.

Lars Beckman har frågat jämställdhets- och bostadsministern om hon avser att ge Boverket i uppdrag att utreda varför bostadsanpassningsbidragen rasar och de konsekvenser det medför. Vidare har Lars Beckman frågat jämställdhets- och bostadsministern vad hon anser om att Boverket som expertmyndighet agerar så att lagens omfattning minskar och därmed även agerar i strid med lagens grundläggande syfte och avsikt och vad hon avser att vidta för åtgärder med anledning av det. Slutligen har Lars Beckman frågat jämställdhets- och bostadsministern om hon avser att verka för ett förtydligande och tilläggsdirektiv till Boverket så att enskilda åter får tillgång till elrullstol och möjlighet till funktionsanpassade badrum.

Arbetet inom regeringen är fördelat så att jag ska svara på båda interpellationerna, och jag kommer svara på interpellationerna gemensamt.

Som jag svarade Lars Beckman i interpellationsdebatten den 21 januari i år är det nationella målet för funktionshinderspolitiken att med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som ut-

gångspunkt uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. Lagen om bostadsanpassningsbidrag har till syfte att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad. Att bidrag kan lämnas för att komplettera fasta funktioner är en utökning från tidigare lagstiftning. De förändringar som den nya lagen innebar har inte prövats i den dom som beslutades av Högsta förvaltningsdomstolen den 23 december 2020. Ingen uppföljning av den nya lagen har heller gjorts ännu.

Socialdepartementet har haft kontakt med Sveriges Kommuner och Regioner gällande frågan om förvaring av rullstolar. Det saknas dock kunskap om sjukvårdshuvudmännens riktlinjer kring tillhandahållande av tillbehör till hjälpmedel som skydd mot väder och vind för till exempel rullstolar. Dialogen mellan Socialdepartementet och SKR i frågan fortsätter.

Boverket har tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet gällande bostadsanpassningsbidraget och närliggande reparationsbidrag och återställningsbidrag. Boverket har också föreskriftsrätt rörande verkställandet av lag om bostadsanpassningsbidrag. Det innebär inte att Boverket får föreskriva hur kommunerna ska tolka lagen. Som hjälp för tolkning publicerar Boverket vägledning med återgivande av domar i mål om bostadsanpassningsbidrag. Men slutligen är det kommunerna som tillämpar lagstiftningen.

Boverket är förvaltningsmyndighet vad gäller bland annat byggande och förvaltning av bebyggelse i stort. Det är också Boverket som utfärdar föreskrifter om hur nya byggnader ska vara utformade. Myndigheten har ett sektorsansvar för funktionshindersfrågor och ska särskilt beakta de konsekvenser som myndighetens beslut och verksamhet kan få för personer med funktionsnedsättning.

Anf. 44 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Sveriges funktionsnedsatta har fått se kraftiga försämringar sedan 2014, sedan Socialdemokraterna tog regeringsmakten. Den som är intresserad av vilka områden det gäller – jag ska gärna räkna upp dem också – kan gå in på hemsidan för RBU, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar. Där har man listat 16 punkter, fru talman, där den här regeringen har försämrat levnadsvillkoren för funktionsnedsatta.

På RBU:s hemsida kan man se att personlig assistans har kollapsat sedan 2015. Beviljanden av aktivitetsersättning har kollapsat. Allt fler förlorar sin kontaktperson. Kommuner avslår ansökningar medvetet för att driva frågor till förvaltningsrätten. Resurser till skolan för att ge stödinsatser minskar. När det gäller hjälpmedel är det neddragning av sortiment och införande av avgifter. Vi vet alla att bilstödet havererade. Vi hade senast *Dagens Eko* i fredags som tog upp konsekvenserna av bonus–malus – familjer med svårt handikappade barn har svårt att byta bil. Nödstoppet för omprövning av personlig assistans fungerar inte som det var tänkt. Det är betydligt svårare att få parkeringstillstånd. LSS-boende, egen lägenhet med assistans, är en insats som sällan beviljas. Besparingar har skett på

ledsagarservice. Korttidsboende beviljas i mindre grad. Resursskolor läggs ned. Omvårdnadsbidraget har försämrats. Färdtjänsten har försämrats. Och punkt 16 på RBU:s lista är att bidragen till bostadsanpassning har kollapsat.

Det är precis som statsrådet säger i sitt svar. I januari, fru talman, debatterade vi frågan om att bostadsanpassning inte fungerar. I januari, fru talman, gjorde jag statsrådet uppmärksam på att äldre personer som har slitit hela sitt liv och som har betalat skatt hela sitt liv nu sitter instängda i sina lägenheter beroende på att de inte kan få elrullstolar utskrivna.

Fru talman! Det var i januari. Sedan har det varit februari, mars, april och maj. Och i dag är det den 1 juni. Regeringen har inte gjort någonting. Det innebär, fru talman, att om det blir en varm sommar kommer jag och talmannen och statsrådet att kunna gå ut på våra friska ben och ta en promenad medan sannolikt tusentals människor kommer att sitta instängda i sina lägenheter för att de inte får de hjälpmedel de behöver.

Fru talman! Jag tycker inte att det är anständigt för ett välfärdssamhälle. Jag tycker inte att det är anständigt för en regering. Regeringen har konsekvent gjort kraftiga nedskärningar för just funktionsnedsatta.

Den konkreta interpellationen handlar om rullstolsgarage. Det är främst de som bor i lägenhet som berörs av detta. Låt oss säga att man behöver få en permobil, elrullstol, utskrivna. Då måste man kunna förvara den någonstans, fru talman. Kan man inte förvara den någonstans kan inte regionen skriva ut elrullstolen som hjälpmedel. Det är ganska logiskt – den kostar hundratusentals kronor.

Det kom en dom i Högsta förvaltningsdomstolen i december som talade om att kommunerna inte har en skyldighet att bevilja detta som hjälpmedel. Boverket har varit oerhört progressivt här. Man har gått ut med en omfattande information om att kommunerna inte ska göra det.

Då, fru talman, har frågan hamnat på regeringens bord. Då, fru talman, förväntar man sig naturligtvis att regeringen agerar, om regeringen anser att äldre och funktionsnedsatta ska kunna ha elrullstolar i Sverige. Regeringen måste agera. Jag skulle vilja fråga statsrådet: Hur kommer regeringen att agera i närtid?

Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Åtminstone de sista sekunderna ägnades åt interpellationen. Det var intressant. Precis som jag svarade Lars Beckman den 21 januari är det en lagstiftning när det gäller bostadsanpassningsbidraget. Det är inte regeringen som tolkar lagstiftningen, inte heller Boverket. Det är HFD som gör det.

Men jag vet inte riktigt var Lars Beckman får det ifrån att man inte får förskriva elrullstolar. Att neka någon ett hjälpmedel är inte i enlighet med vare sig den domen eller något annat beslut som är fattat.

Jag kan bara försäkra Lars Beckman att vi arbetar vidare med den här frågan. Jag tror att Lars Beckman som riksdagsledamot är mycket väl medveten om att det inte tar fyra månader att ändra i lagstiftning och, om man skulle göra det i detta fall, ändra i bostadsanpassningsbidragets villkor. Men frågan är absolut inte bortglömd, tvärtom. Vi arbetar intensivt med den, och det gör vi oavsett om Lars Beckman ställer interpellationer eller inte.

Anf. 46 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag förstår att detta är en känslig fråga för statsrådet. Ni går ju till val på att ni är de goda. Ni går, som sagt var, till val på att ni ska göra förbättringar. Jag förstår att det är pinsamt för ministern när jag läser upp de 16 församringar för Sveriges funktionsnedsatta som ni har gjort.

Poängen med att läsa upp de 16 församringar för funktionsnedsatta som ni har gjort är att lägga in att även rullstolsgaraget och bostadsanpassningen är en del av det mönster som kom sig av det finansministern sa i ett mycket uppmärksammat uttalande: att ni skulle spara in på Sveriges funktionsnedsatta. Det är ingen slump. Ni har systematiskt gjort nedskärningar.

Fru talman! Anledningen till att man inte kan få en elrullstol förskriven är alltså att man inte kan få ut den om man inte har någonstans att förvara den.

Jag har fått mejl från upprörda arbetsterapeuter som har patienter som behöver elrullstol men som inte kan få det. Man kan förskriva en elrullstol, men patienten kan inte få den på grund av att det inte finns någonstans att förvara den. Det är det som är problemet. Det finns en klassfråga i detta också. Den som bor i en egen ägd villa kan ju sannolikt förvara permobilen i sitt garage eller i en större hall eller någonting medan den som bor i en lägenhet inte kan göra det.

Är det då tyst i denna fråga? Lena Hallengren säger här att de arbetar med detta oavsett om Lars Beckman ställer interpellationer eller inte. Nej, jag tror inte att Lena Hallengren bryr sig om mina interpellationer. Men jag hoppas att hon bryr sig om Sveriges Allmännyttan och Branschförbundet Svensk Bostadsanpassning, som skrev en debattartikel den 14 april: Otydligt regelverk och ändrad praxis för bostadsanpassning riskerar att slå hårt. Och så vädjar man till regeringen att agera.

Den 17 maj är rubriken: Hjälpmedel är på väg att bli en klassfråga. Lena Hallengren behöver naturligtvis inte bry sig om Lars Beckman. Men hon kanske skulle bry sig om Neuroförbundet, Sveriges Arbetsterapeuter, Fysioterapeuterna, Förbundet Unga Rörelsehindrade, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, Hörselskadades Riksförbund, Reumatikerförbundet, Riksförbundet Hjärtlung, Svenska Logopedförbundet, audionomer, Riksförbundet Sällsynta diagnoser, Psoriasisförbundet, Stroke-riksförbundet, Njurförbundet etcetera, som larmar i Aftonbladet om exakt samma sak.

Jag hade faktiskt kunnat räkna upp 20 förbund till.

Detta har havererat, fru talman. Regeringen agerar inte. Människor kommer under den varma sommaren att sitta inlåsta och inspärrade. Regeringen hade kunnat agera efter förra interpellationsdebatten den 21 januari. Regeringen har haft hela våren på sig att säkerställa att de som har betalat skatt hela sitt liv och som på ålderns höst behöver komma ut i en permobil i sommar skulle kunna göra det.

Vi kommer alltså att ha en situation, fru talman, där människor sitter instängda i sina bostäder för att regeringen inte har agerat i en fråga som har funkat i hur många år som helst. När den här domen kom i december blev detta faktiskt regeringens ansvar. Det är regeringens ansvar att säkerställa att människor får de hjälpmedel som de behöver. I och med att regeringen inte agerar är det faktiskt statsrådets ansvar. Det är alltså januari, februari, mars, april, maj och nu juni. Tänk dig, fru talman, om det blir den

varmaste sommaren på 100 år. Då är det statsrådets ansvar att de äldre inte kommer ut med sin permobil.

Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Mitt svar till Lars Beckman kvarstår om han är intresserad av att höra det. Vi arbetar med den här frågan, men man ändrar inte bostadsanpassningslagen på fyra månader. Det vet egentligen Lars Beckman, men jag förstår att det inte finns något intresse av att ge uttryck för det i talarstolen.

Att förskriva någon ett hjälpmedel är en skyldighet. I frågan om att se till att man också kan ta hand om det har vi dels en dialog med SKR, dels ser vi över om vi behöver ändra i lagstiftningen.

Det är inte så, Lars Beckman, att det i bostadsanpassningslagen står uppräknat ett antal olika insatser man kan få och att vi bara behöver lägga till en insats som heter rullstolsgarage eller förråd. Det är inte riktigt så enkelt. Men det är klart att den här domen har gjort att vi behöver titta på frågan.

Tro dock inte att man ändrar lagstiftning på fyra månader, Lars Beckman och andra som lyssnar! Jag förväntar mig inte att alla förstår det, men jag kanske trodde att Lars Beckman som riksdagsledamot hade en liten aning om det.

Det är svaret. Vi arbetar med frågan, och vi kommer att hantera den framöver. Men jag kan inte tala om ett datum för Lars Beckman vare sig nu eller om han ställer en interpellation om två veckor igen.

Anf. 48 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag noterar att beskedet till Sveriges äldre och funktionsnedsatta är att om det blir en varm sommar kommer de tyvärr att få sitta inne i sina lägenheter. Det är ju främst lägenheter som berörs.

Jag noterar att Sveriges funktionshindersorganisationer har vädjat i debattartikel efter debattartikel om att regeringen ska agera i den här frågan. Men regeringen sitter på händerna och gör tyvärr ingenting. Och det blir resultatet.

Det är därför jag ställde frågan till bostadsministern. Boverket är ju bostadsministerns expertmyndighet. Men bostadsministern valde att lämna över det till statsrådet Lena Hallengren.

Det som gör skillnad, fru talman, är inte att statsrådet med högt tonläge står här och raljerar över min interpellation. Jag tycker att statsrådet skulle titta in i kameran här och be om ursäkt för att man inte agerar. Det tycker jag att statsrådet ska göra: titta in i kameran och be om ursäkt och säga ”jag skäms å regeringens vägnar för att vi inte har agerat bättre och snabbare”.

Det är klart att om man hade velat lösa den här frågan hade man kunnat lösa den. Man hade kunnat göra en snabb överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner om att under den tid som utredningen pågår – eller vad man nu gör när man tittar på den här frågan – akut lösa frågan genom att säga: Självklart ska vi förskriva både duschkabiner och rullstolsgarage. Det är ju inte rimligt att människor som har rätt till en elrullstol blir instängda i sina bostäder för att de inte kan få den.

Det hade varit den snabba lösningen, och så hade man fått lösa det med lite pengar. Den mer långsiktiga lösningen är naturligtvis att regeringen

skyndsamt ser över lagstiftningen eftersom den inte fått de effekter som man ville ha.

Hade man velat lösa det, fru talman, så hade man gjort det. Man har ju till och med tillsatt snabbutredningar om att lägga ned Bromma flygplats. Där skulle man göra en utredning på tre månader. Här har man haft över sex månader på sig men inte gjort någonting. När kommer det att hända något? Det är min fråga till ministern.

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Interpellationen ställdes i januari. Det var inte så att frågan dök upp då, men då hade Lars Beckman och jag en väldigt bra interpellationsdebatt. Att sedan hålla på och beskriva detta som att ingenting händer, att det skulle vara otroligt enkelt att göra någonting och att lagstiftning inte tar tid tycker jag kanske inte är ett sätt att underlätta förståelsen av den här frågan utan snarare tvärtom.

Jag välkomnar dock både den här diskussionen och inte minst Lars Beckmans perspektiv om att det här inte drabbar alla lika. Det är klart att det finns klassperspektiv och socioekonomiska perspektiv på det. Jag är mycket väl medveten om det, och vi kommer att återkomma i frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:729 om lagstiftningen om könsdysfori

Anf. 50 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har ställt en rad frågor till mig om regeringens arbete med en ny könstillhörighetslag och om vården för patienter med könsdysfori.

Jag tackar för frågorna och besvarar dem i den ordning de ställts. Men först vill jag vara tydlig med att jag och regeringen har högt ställda ambitioner om att ge transpersoner makt över sitt liv och sin identitet. Transpersoner drabbas i högre grad än samhället i stort av psykisk ohälsa, och det är en grupp som har rätt till behandling.

Jag vill också ge en lägesbild av regeringens arbete med en ny könstillhörighetslagstiftning.

Under förra mandatperioden tog regeringen flera initiativ för att få en modern lagstiftning för ändrad könstillhörighet på plats. I augusti 2018 beslutade regeringen om att inhämta Lagrådets synpunkter på regeringens förslag till en ny, modern lagstiftning för ändrad könstillhörighet. Lagrådet avstyrkte regeringens förslag och framförde allvarlig kritik.

Inom Regeringskansliet pågår ett fortsatt lagstiftningsarbete utifrån Lagrådets synpunkter. Det är viktigt att personer med könsdysfori får rätt stöd och behandling, vilket är fokus för mitt arbete.

Nu till de frågor som Mikael Oscarsson har ställt. När det gäller frågor om de åldersgränser som nu bereds inom Regeringskansliet kan jag inte föregå det arbetet.

När det gäller frågor om hur vård och behandling ska bedrivas överlåter jag dessa frågor till professionen samt våra expertmyndigheter. Social-

styrelsen har på regeringens uppdrag uppdaterat kunskapsstödet *God vård av barn och ungdomar med könsdysfori* från 2015. De nya kapitlen ”Stöd till unga och deras familjer” och ”Utredning av könsinkongruens hos barn och ungdomar” ges ut som en separat publikation. Under hösten 2021 avser Socialstyrelsen att publicera uppdaterade kapitel och rekommendationer om hormonbehandling och kirurgi. Resterande medicinska kapitel och kunskapsstödet som helhet planeras att publiceras i maj 2022, då uppdraget även redovisas till regeringen. Uppdateringen görs för att väga in ny kunskap och de förändringar inom vårdområdet som skett sedan kunskapsstödet publicerades 2015 samt för att ge rekommendationer för en god vård utifrån dagens förutsättningar.

När det gäller de frågor som handlar om förslag om olika åldersgränser som inte finns med i beredningsunderlaget för framtagandet av en ny köns-tillhörighetslagstiftning finns för närvarande inga planer på att lagstifta om dessa frågor.

När det gäller frågan om att kartlägga hur många utredningar och behandlingar för könsdysfori som har påbörjats vill jag hänvisa till Socialstyrelsens rapport *Utvecklingen av diagnosen könsdysfori* från 2020. Frågan som handlar om evidens vill jag också hänvisa till Socialstyrelsens kunskapsstöd vid könsdysfori.

När det gäller frågan om användningen av pubertetshämmande och könskonträra läkemedel har Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en sådan kartläggning. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2021.

Slutligen finns det i nuläget inga planer på att kartlägga kommunernas beslut när föräldrar inte är överens om insatser.

Anf. 51 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Transpersoner har i alla tider varit en utsatt och diskriminerad grupp. Det är verkligen en grupp som måste få evidensbaserad behandling. Det måste vara utgångspunkten.

I maj erkände Astrid Lindgrens barnsjukhus att man har låg eller ingen evidens för den behandling som man utfört sedan 2001. Under 21 år har man alltså behandlat 700 barn utan tillräcklig evidens.

Uppdrag granskning sände ett uppmärksammat program för snart två år sedan, ”Tranståget”, som visade att antalet ungdomar som fått diagnosen könsdysfori har ökat lavinartat. År 2001 fick 12 personer diagnosen könsdysfori. År 2020 var det 1 941 fall, de flesta av dem unga tjejer som vill bli pojkar. Det är en ökning med 16 200 procent. De senaste fem åren har över 7 000 personer mellan 15 och 24 år fått diagnosen.

Låt mig läsa ur beslutet från Astrid Lindgrens barnsjukhus. Man säger: ”Den hormonella behandlingen av barn och unga med könsdysfori kan bestå av pubertetsblockerande behandling som kan initieras vid pubertetsstart, och av könskonträra hormoner som kan initieras från 16 års ålder. Dessa behandlingar är kontroversiella och har varit föremål för en tilltagande uppmärksamhet och granskning såväl nationellt som internationellt på senare tid.”

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering visar på bristande evidens kring detta. Man hänvisar också till att de studier som gjorts är små, okontrollerade observationsstudier med låg evidens för att behand-

lingen har önskad effekt och att det finns mycket liten kunskap om säkerheten på lång sikt.

Vidare hänvisar man till det uppmärksammade fallet i Storbritannien med Keira Bell, som fick rätt i domstol. Det stod om henne i Svenska Dagbladet i helgen. Hon vände sig till Tavistock-kliniken, och vid 17 års ålder fick hon testosteron. Vid 20 års ålder tog hon bort sina bröst.

Hon är en av alla dem som upplever att de har blivit felbehandlade, och hon måste nu leva resten av sitt liv med bortopererade bröst och mörk röst. Hon pekar själv ut transinfluencers som det främsta skälet till att hon började tro att behandlingen för könsdysfori skulle vara, som hon säger, en quickfix.

Fru talman! Ett sådant irreversibelt beslut överlåter vi alltså på tonåringar.

Svenska Dagbladet skriver att fallet väcker många frågor. En fråga handlar om åldersgränser. I Sverige är det exempelvis en åldersgräns på 25 år för sterilisering. Det beror på att man anser att hjärnan först då är utvecklad. Under tonårstiden har man inte tillräcklig kapacitet för att fatta livsavgörande beslut eftersom förmågan att göra en riskbedömning och annat behöver mer tid för att utvecklas.

Vi vet också att i nästan samtliga fall har man en annan diagnos. Man kan ha autism, ångest, trauma eller ätstörningar. För alla dessa diagnoser finns evidensbaserad behandling – dessutom med lindriga biverkningar som inte är irreversibla. Men här talar vi om att regeringen har sagt sig vilja sänka åldersgränsen till 15 år för detta irreversibla beslut. Står verkligen regeringen fast vid det man gick ut med inför förra valet?

Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har ställt åtta frågor i sin interpellation, och jag har svarat på alla frågorna. Vi kan väl ägna interpellationsdebatten åt att prata om dessa frågor? Inte vid något tillfälle i mitt svar kunde Mikael Oscarsson höra att vi ska sänka en åldersgräns. Regeringen har bett Socialstyrelsen att titta på dessa frågor, och de har kommit tillbaka och menat att det inte finns skäl att sänka åldersgränsen från 18.

Jag får ändå en del funderingar när jag lyssnar på Mikael Oscarsson, som har lagt ut orden om könsdysfori. Jag måste säga att jag tycker att man ska fundera över hur man använder orden: tjejer som vill bli pojkar. Vi talar om könsbekräftande behandling, inte om någon som tycker att det vore roligt att byta kön – så att vi är överens om att det inte är grundförutsättningen i något av fallen.

Vi är överens om att det är viktigt att luta sig mot evidens. Jag gissar det i alla fall. Det är inte en politisk fråga vilken vård man ska få. Om det finns evidens, kunskap, forskning, medicinsk expertis, är min uppfattning att de ska leda och göra de medicinska bedömningarna, inte riksdagens kammare.

Det gjordes någon jämförelse med 25 års ålder och sterilisering. Ska jag förstå det så att Mikael Oscarsson tycker att vi ska ha en annan åldersgräns på den här vården än vad vi har i övrigt? Jag förstår av Mikael Oscarssons frågor att han undrar om vi ska ändra en åldersgräns. Nej, förslaget är inte att en åldersgräns ska sänkas. Det sa jag också i mitt svar. Det är också det underlag som Socialstyrelsen har kommit tillbaka med till regeringen.

Här är det fråga om en grupp. I alla sammanhang är det svårt att tala om grupper eftersom det förstås alltid är fråga om individer och specifika situationer. Den individ som söker kan ha en eller flera diagnoser. Det är inte alls ovanligt. Jag delar helt Mikael Oscarssons uppfattning att de inte sällan mår psykiskt dåligt. Vad som är rätt sätt att behandla, vårda eller bemöta den individ som söker vård måste förstås variera från tillfälle till tillfälle när man gör den typen av multidisciplinära bedömningar.

Det finns sex team i Sverige som arbetar med dessa frågor. Det är klart att det är viktigt att de hela tiden utgår från evidens. Jag tycker ingenting annat än det. Jag vill ändå fråga Mikael Oscarsson om det inte är så att vården ska avgöra med den expertis, evidens och kunskap som finns. Eller är det politiken som ska bedöma och avgöra om någon har rätt till en specifik vårdinsats?

Anf. 53 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi hade en debatt för ungefär två år sedan. Jag ställde samma fråga. Det är nu tre år sedan som regeringens företrädare, dåvarande socialminister Annika Strandhäll och demokratiminister Alice Bah Kuhnke, sa att byte av juridiskt kön ska bli en enkel process som inte kräver kontakt med vården. Det ska kunna ske från 12 års ålder, och processen ska göras enklare för den som upplever att man inte är född i rätt kropp. Operationer i könsorganet ska kunna göras från 15 års ålder, utan att föräldrarna ska känna till det. Kan vi få ett klart och tydligt svar från socialministern att det här var helt fel? Detta var ett försök att politisera. Frågan är varifrån efterfrågan kommer. Man gick ju ut med detta till valet. Vad låg bakom att man skrev att man skulle göra så?

I Socialstyrelsens nationella kunskapsstöd från 2015 sägs det att det för kirurgiska ingrepp finns en 18-årsgräns. Men i lagen regleras endast ingrepp i det primära könsorganet. Det finns ingen åldersgräns i könstillhörighetslagen för när hormonbehandlingar eller kirurgiska ingrepp för sekundära könskaraktiska tidigast kan bli aktuella. Det vill säga att flickor kan ges stopphormoner och manligt könshormon, och vice versa, tidigare. Med uttrycket "sekundära könskaraktiska" menas här primärt bröst, och enligt *Uppdrag granskning* finns fall som opererats så tidigt som i 14 års ålder i Stockholm.

Fru talman! Är det rimligt att ens tänka att ha så låg åldersgräns? Måste det inte vara reglerat?

Sedan är det frågan om tung medicinering resten av livet. Vi vet att vuxna män som dopar sig med testosteron får enorma biverkningar. De får hjärtförstoring, hjärtsvikt och en mängd problem. Här är det fråga om off-label-användning av läkemedel som inte ens är utprovade för gruppen, och de ska användas på barn! Det är anmärkningsvärt.

För två år sedan läste jag upp samma lista som Karolinska nu har. Där framgår att det är fråga om omfattande biverkningar, exempelvis hjärt-kärlsjukdomar, benskörhet, infertilitet, vissa cancerrisker och blodproppar. Man säger också att försiktighetsprincipen måste råda. Det var precis vad jag för två år sedan sa i talarstolen; vi måste använda försiktighetsprincipen. Det är en princip som vi har hyllat i Sverige: Om det inte finns evidens avvaktar vi.

Här har vi en regering som inför valet var bråd att skriva att man ville sänka åldersgränsen till 12 respektive 15 år. Var fanns forskningen? Var fanns underlaget? Var fanns den evidensbaserade behandlingsmetoden?

Fru talman! Vem tar ansvar för att barn och unga fattar oåterkalleliga beslut som gör dem sterila för livet? Barnen har i nästan samtliga fall andra diagnoser som kan behandlas. Hur är det möjligt efter två år när *Uppdrag granskning* har slagit larm, med domstolsutslaget i London och beslutet vid Astrid Lindgrens barnsjukhus? Får vi nu ett besked att förslaget är fullständigt avskrivet?

Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag kommer tillbaka till att Mikael Oscarsson ställer många frågor. Det hade varit positivt om vi hade kunnat diskutera den politiska delen i detta. Mikael Oscarsson sitter tydligen på kunskap om hur varje enskild ung människa ska bemötas av vården, vilken vård man ska få, vilken medicin som är lämplig, vilka biverkningar som kan accepteras, huruvida man ska vänta två år till eller fem år till.

Jag har stor respekt för den medicinska expertisen när det kommer till typ av behandling, oavsett om det är fråga om ingrepp eller medicinering. Jag talar inte bara om könsdysfori, utan jag talar om all vård. Jag tycker inte att man, som Mikael Oscarsson gör, kan bryta ut specifikt diagnosen könsdysfori från allt annat och göra den till en så politisk fråga som Mikael Oscarsson gör.

Däremot är det självklart att evidens, forskning och kunskap ska vägleda alla de team i Sverige som möter unga människor, killar och tjejer som söker könsbeträffande behandling, och de ska naturligtvis inte ge dem behandling eller vård eller göra ingrepp om det visar sig att de inte är motiverade. Det går att hänvisa till enskilda fall, men jag tycker inte att det är lämpligt att vi utgår från dem, utan vi ska utgå från de principer som gäller för svensk hälso- och sjukvård.

Mikael Oscarsson ställde ungefär samma frågor för två år sedan, och det har hänt en hel del sedan dess. Det vore väl lämpligt att byta sitt inlägg till ett inlägg som är anpassat efter vad som händer nu.

Frågan om juridiskt kön är *en* fråga. Den dramatiken skulle jag gissa att Mikael Oscarsson tycker är mindre eftersom det då inte är ett oåterkalleligt ingrepp inblandat, men det kan vara nog så viktigt.

När det gäller kirurgiska ingrepp tror jag att jag har sagt ett par tre gånger nu att Socialstyrelsen fick regeringens uppdrag att titta specifikt på åldersgränsen. De kom tillbaka med ett underlag och menade att det inte finns skäl att sänka den åldersgränsen från 18 år. Sedan kan det finnas enstaka fall – det har vi kunnat ta del av – men de är undantag.

Frågan om juridiskt kön är inte oviktig, vill jag gärna säga. Huruvida man ska ha möjlighet att både utreda och byta juridiskt kön tidigare, den frågan tror jag att vi kommer att se som lite separerad från frågan om kirurgiska ingrepp men ändå se det som två olika delar av det förslag till beslut som kommer att komma.

Återigen: Vi måste förstå att vård är vård och att det är medicinsk expertis som ska avgöra det. Regeringen har inte för avsikt att lägga fram förslag som avviker från Socialstyrelsens rekommendationer och underlag. Det var just därför Socialstyrelsen fick återkomma till regeringen med ett fördjupat underlag om just åldersgränsen.

Det är lockande att landa i enskilda fall, men jag skulle ändå vilja vädja till Mikael Oscarsson att se att vi arbetar med kunskapsstrukturerna i vården och att det finns forskning, kunskap och evidens.

Försiktighetsprincipen kan ju ses på två olika sätt. Det kan handla om att den medicinska expertisen gör bedömningen att om en person *inte* får adekvat vård kan det ge större men – det kan vara förknippat med suicidförsök och så vidare – än om personen får den vård som krävs. Det är alltså inte givet att försiktighetsprincipen innebär att man avstår vård. Det kan också vara att ge vård.

När det gäller vilken vård det ska vara vill jag återigen vädja till Mikael Oscarsson att inte göra den frågan alltför politisk. Jag vill också säga att när evidens, kunskap och forskning förändras måste sektorn hela tiden ta till sig av detta. De som är specialister behöver naturligtvis hela tiden ligga i framkant och följa det aktuella kunskapsläget.

Anf. 55 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Betyder det att vi en gång för alla kan avskryva planerna som var något slags vallöfte 2018 på att sänka åldersgränsen för operationer i könet till 15 år? Är det avskrivet?

Det verkar finnas kvar, det här man kan göra från 12 års ålder. Finns det kvar? Statsrådet kan väl utvidga det svaret. Hur är det med det här att man från 12 års ålder kan byta juridiskt kön? Ligger det fortfarande fast?

Statsrådet sa redan för två år sedan att hon lutade sig mot forskning. Då kan statsrådet passa på och nämna den. Var finns den välrenommerade forskning som visar att det finns vetenskapligt stöd för pubertetsblockerande läkemedel och könskonträra hormoner för barn och ungdomar upp till 25 år? Var finns den?

Det är ju så här att vi har olika åldersgränser. Man måste vara 18 år för att få köra bil, och 20 år är den gräns vi har satt för att köpa ut alkohol.

För steriliseringar är det 25 år, beroende på att det är då hjärnan är fullt utvecklad. Då borde man rimligtvis ändra antingen det ena eller det andra, för det blir ju samma resultat. Vi har en gräns när det gäller sterilisering eftersom man blir steril. Om vi inte har underlagen som stöder det här för unga vuxna, borde det då inte vara en försiktighetsprincip att ha samma gräns när det gäller detta irreversibla beslut? Och det gäller tonåringar. Vi lämnar över beslut. Vi är satta att sätta gränser, och vi vet att tonårstiden är väldigt speciell.

Att ha det på det här viset, utan gränser, har lett till att man opererat bort bröst på 14-åringar. Anser verkligen statsrådet att det finns vetenskapligt och evidensbaserat stöd för den typen av verksamhet?

Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Att vilja utreda något och även titta på resultatet är väl fullt rimligt. Frågan om åldersgränser är utredd. Vi har bett Socialstyrelsen att titta extra på det för att verkligen få det belyst.

När vi har landat i eventuella förändringar kommer det att läggas fram i en proposition till riksdagen. Då får Mikael Oscarsson och andra ta ställning till det. Men vi har inte för avsikt att avvika från Socialstyrelsens rekommendationer.

Låt mig också säga att hälso- och sjukvårdslagen är tydlig: Man ska ha vård efter behov.

Mikael Oscarsson är helt övertygad om att vi inte behöver ge någon form av vård till någon som upplever sig behöva könsbekräftande behandling, som lider av könsdysfori, som inte bara vill det själv, som inte bara står i kö, som inte bara väljer att byta kön utan som vänder sig till vården och efter omfattande utredningar får bedömningar gjorda huruvida man lider av könsdysfori eller inte och huruvida man kan behöva den ena eller andra behandlingen. Att han försöker få det att låta som om någon gör det lättvindigt vänder jag mig väldigt bestämt emot.

Man måste känna som barn, ungdom och vuxen att när man vänder sig till svensk hälso- och sjukvård ska man bli bedömd utifrån de vårdbehov man har, oavsett vad Mikael Oscarsson tycker om de vårdbehoven och vad behandlingen skulle vara. Vården ska grunda sig på forskning, evidens och kunskap – befintlig kunskap, får man väl tillägga, för det är klart att det sker en utveckling. Att följa den utvecklingen är helt centralt för dem som arbetar i hela hälso- och sjukvården.

Jag vill återigen understryka att det inte är så att tonåringar bara väljer själva att de har lust att byta kön. Jag tycker inte att någon av oss ska ägna sig åt att beskriva det som ett enkelt beslut eller ett enkelt ingrepp eller att det är enkelt att söka vård. Men söker man vård ska man bli tagen på allvar, oavsett ålder. Jag tycker inte att Mikael Oscarsson ska vara den som bestämmer från vilken ålder man ska ha vård efter behov.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:735 om driftssäkerheten i kraftsystemet

Anf. 57 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Mattias Bäckström Johansson har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att säkerställa driftssäkerheten i kraftsystemet.

En trygg el- och energiförsörjning med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser är en grundläggande förutsättning för ett modernt och väl fungerande samhälle under en pågående klimatomställning med ökad elektrifiering.

Sverige har i dag ett robust och driftsäkert kraftsystem. Vi har en genomsnittligt hög nettoexport av el med mycket låga utsläpp av koldioxid, och Affärsverket svenska kraftnät som ansvarar för driftsäkerheten i det nationella elsystemet bedömer risken för effektbrist i Sverige som fortsatt låg.

Trots det uppstår emellanåt nätbegränsningar och elprisskillnader mellan olika elområden. För att komma till rätta med dessa och för att säkerställa att vi även i framtiden har ett robust och driftsäkert kraftsystem vidtas ett flertal åtgärder.

På sikt planerar Svenska kraftnät för omfattande förstärkningar av transmissionsnätet, och man närmare tredubblar sina nätinvesteringar under den kommande treårsperioden. I det kortare perspektivet genomför man även åtgärder och investeringar i stationer för att optimera kraftöverföringen i befintliga ledningar.

Som en del av lösningen bör vi heller inte underskatta möjligheterna framöver för elförbrukare att bli mer flexibla i sin elanvändning och mer aktiva på elmarknaden och därmed också minska sina elkostnader.

Slutligen kan även nämnas det arbete som pågår inom Regeringskansliet med framtagandet av en nationell elektrifieringsstrategi. Den ska ta ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för att bidra till klimatmålen 2030, 2040 och 2045 i syfte att möjliggöra en snabb och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering av hela samhället.

Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Bakgrunden till denna interpellation om driftssäkerheten i det svenska kraftsystemet är den utveckling vi kunnat se under det senaste året med situationer med effektbrist och bristande överföringskapacitet, något som lett till tillfälliga oönskade effekter och avsevärt högre elpriser för delar av landet och tider på året.

Det är en grundläggande uppgift att säkerställa att det finns tillräcklig produktionskapacitet och beredskap att hantera extrema situationer så att vi kan upprätthålla elförsörjningen i hela landet.

Under lång tid har detta inte varit ett problem, utan historiskt har vårt kraftsystem präglats av en robusthet och en väl tilltagen produktionsapparat. Vi har haft goda marginaler vad gäller överföringskapacitet, men man har naggat på dessa marginaler gång efter annan.

Tyvärr har detta äventyrats alltmer under de senaste åren då energipolitiken utvecklats i en alltmer ideologisk riktning och då man nästan uteslutande fokuserat på väderberoende elproduktion, som dominerar.

I ett pressmeddelande från Svenska kraftnät under våren betonades att alla parter behöver anpassa sig till att flöden och elproduktion blir mer variabla för att fortsatt kunna garantera en hög driftssäkerhet. Detta gäller också för angränsande länder.

Samtidigt meddelade man att överföringskapaciteten i sommar kommer att begränsas till och från i de mellersta och södra delarna av landet, vilket i praktiken innebär att marginalerna i elsystemet minskas ytterligare och att marknaden inte får tillgång till den överföringskapacitet som normalt sett finns. Detta kommer återigen att kunna leda till att elpriserna blir avsevärt högre i södra Sverige jämfört med landet i övrigt. Det är någonting som enligt min och Sverigedemokraternas mening borde inge en rätt välgrundad oro över hur det ser ut med den långsiktiga drifts- och leveranssäkerheten.

I det svar som statsrådet kom med lyftes det återigen upp att Sverige är nettoexportör av el. Det tål att upprepas att det över huvud taget inte har med den här saken eller problematiken att göra huruvida man är nettoexportör av el eller inte. Detta är någonting som regeringen och kanske framför allt statsrådet behöver ta med sig framöver. Man behöver kunna skilja på energi och effekt i och med att det över huvud taget inte är energi som vi diskuterar här.

De delar som lyftes upp och som däremot är relevanta är att man satsar på att bygga ut kapaciteten i elnäten jämte att inte underskatta möjligheterna framöver för att elförbrukare ska kunna vara mer flexibla. Det finns över huvud taget ingen politisk skiljelinje i uppfattningen om detta. Det tenderar dock att finnas en mer naiv tro på att flexibilitet kommer att vara

den huvudsakliga lösningen, medan problemet kanske snarare är att regeringen överskattar möjligheterna. Inget av det som statsrådet lyfte fram har ju på något sätt vänt den utveckling vi har sett under de senaste åren.

Det man någonstans undrar, fru talman, är om det finns något på detta område som har blivit bättre under den rödgröna regeringens sju år vid regeringsmakten. Har effektbalansen förbättrats? Har problemen med bristande överföringskapacitet minskat? Var den typ av problem som uppstod förra sommaren en tillfällighet? Kommer detta inte att ske igen? Kan statsrådet nämna någonting som ger anledning att tro att vi inte kommer att ha problem på det här området framöver?

Anf. 59 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Mattias Bäckström Johansson frågade mig om det var en tillfällighet att vi under förra året hade både en pandemi och förlängda kärnkraftsrevisioner. Pandemin får väl ändå räknas på tillfällighetskontot. De förlängda kärnkraftsrevisionerna berodde delvis på detta och delvis på att marknadspriset på kärnkraft var så lågt att det inte var lönsamt att driva reaktorerna vidare.

Visst finns det en poäng med att berätta att vi har överskott på el i Sverige och exporterar mer el än någonsin. Detta trycker ju bort koldioxidutsläpp i andra länder. Jämför gärna med kärnkraftslandet Finland – de är i den situation som vi i Sverige var i för tio år sedan, när vi var tvungna att importera el med ganska stort koldioxidinnehåll. Denna situation är Finland i nu, och jag tror att Mattias Bäckström Johansson och jag är överens om att den svenska situationen är betydligt bättre. Det är bättre att exportera el än att vara tvungen att importera el.

Det är en positiv utveckling som skett, både när det gäller att vi har frigjort oss från ett importbehov och när det gäller att vårt elöverskott ökar.

En annan sak som är positiv och som Mattias Bäckström Johansson nästan aldrig nämner är att Sverige har EU:s lägsta energipriser för näringslivet. Frågan är då vad den energipolitik som Mattias Bäckström Johansson skissar på skulle betyda. Är det subventioner som gäller?

I Storbritannien subventionerar ju regeringen kärnkraften kraftigt, med upp till 93 öre per kilowattimme, tror jag, beroende på kursförändringar. Elpriset är två och en halv till tre gånger så högt som det svenska.

Liberalerna, som ju Mattias Bäckström Johansson säger sig vilja ha samarbete med, är beredda att gå in med stora subventioner av kärnkraft. Är Mattias Bäckström Johansson det?

Jag vänder mig mot bilden av att hela regeringens energipolitik skulle handla om de mindre planerbara energislagen. Vi har mer el från kärnkraft nu än vad vi hade för tio år sedan. Vi har stora inslag av vattenkraft – ju mer inslag vi får av vindkraft, desto viktigare blir vattenkraftresurserna.

Genom det gemensamma initiativet, som ju Mattias Bäckström Johanssons parti och Vänsterpartiet var ensamma om att rösta emot, säkerställde vi – förnybart – kraftvärmeproduktionen i Sveriges största städer.

Kanske är det så att det är Mattias Bäckström Johansson som ger uttryck för lite mer enögdhet och bara tittar på vissa energislag.

Regeringens politik är enkel, och den har stöd av en bred majoritet i kammaren. Vi ska kunna använda oss av alla produktionsslag. De produktionsslag som är billigast och effektivast, både i sig själva och för produktionssystemet, är dem vi ska använda oss av.

Detta är en av förklaringarna till att vi har EU:s lägsta priser för näringslivet. Det är en av förklaringarna till att vi har ett växande överskott i Sverige medan många andra länder har gått i motsatt riktning och haft andra problem med sina leveranser. Det är kanske också skälet till att de internationella organ som rankar energisystemen rankar det svenska energisystemet högst i världen.

Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Det är fortfarande så att det är tämligen ovidkommande för den här debatten att jämställa energi och effekt. Det spelar ingen roll hur mycket vi har exporterat eller importerat på ett år om vi fortfarande har situationer där brister uppstår, oavsett om det handlar om att vi inte har tillräcklig produktionskapacitet eller om problemet är att vi har bristande överföringskapacitet.

Det som handlar om subventioner är ju den politik vi har kunnat se – det är ju statsrådet och regeringen som har ägnat sig åt att använda skattelättnader, subventioner och olika bidrag för att kunna sätta marknaden ur spel där det inte råder en rättvis konkurrens mellan kraftslagen. Detta har lett oss in i en situation där vi numera har årligen återkommande underskott i de kraftbalansrapporter som Svenska kraftnät tar fram, vilket vi inte har haft på decennier.

Statsrådet lyfte fram att vi har mer el från kärnkraften under denna regering än vad vi haft tidigare, men så är givetvis inte fallet. Det som har hänt nu är att man i förtid har lagt ned fyra reaktorer varav två varit statligt ägda. Man kunde ha gjort andra avvägningar men valde att inte göra det utifrån att man är ägare till det bolag som drev dem.

Jag konstaterar att det inte var mycket till svar.

Fru talman! Svenska kraftnät gör årligen kraftbalansrapporter. Man kom i går med en uppdaterad sådan där man presenterar hur elförsörjningen såg ut den gångna vintern och blickar fram emot den kommande vintern. Man kan konstatera att vi vid ett flertal tillfällen haft en ansträngd effektsituation, trots att den gångna vintern var relativt mild och våra försättningar goda. Man framhåller också att det kommer att vara svårare att göra prognoser med en allt högre grad av vindkraft, som är en väderberoende kraftkälla.

Ytterligare en nyhet den här gången var att man inte bara gör en prognos för den kommande vintern utan även en driftssäkerhetsprognos för den kommande sommaren. Detta har aldrig någonsin tidigare behövt göras, för vi har inte haft de problemen. Det är dock en nyhet. Man aviserar även att man till kommande sommar ska bygga ut prognosen ytterligare eftersom man ser att dessa problem kommer att tillta.

Det faktum att man behöver göra driftssäkerhetsprognoser för sommar- och vintermånaderna framöver är ju ett underbetyg som heter duga. Numera behöver vi alltså inte bara göra detta under vintermånaderna utan även under sommar- och vintermånaderna. Om den här regeringen får fortsätta kanske vi snart har utmaningar och prognoser för varje månad och mer än så.

I den långsiktiga prognos som man tagit fram, som sträcker sig till 2050, blir bilden än mer problematisk. Skulle det vara så att potentialen för flexibilitet överskattas kommer vi enligt denna prognos att få stora problem med effektbrist redan till 2035. Situationen beskrivs av Affärsverket svenska kraftnät som ohållbar för 2045 med ett stort antal bristtimmar.

Man är även tydlig med att effekttillräckligheten kommer att försämrats och att elkunderna inte kommer att kunna använda el till konkurrenskraftiga priser när behovet finns. Detta innebär i klartext att det inte är troligt att vissa industrier ens kommer att kunna verka i Sverige och att hushållen kommer att få bra mycket högre elräkningar framöver, då de kanske inte har möjlighet att anpassa sig efter vädrets förutsättningar. Det här är någonting som inte verkar göra statsrådet särskilt bekymrad över huvud taget.

Är det verkligen ett styrkebesked att vi numera ska ha prognoser över driftssäkerheten sommartid som kanske riskerar en stor del av elektrifieringen med de utmaningar som vi ser? En förutsättning för att det ska kunna äga rum är att det finns el under årets alla timmar till konkurrenskraftiga priser, vilket det nu finns stor varningsflagg för.

Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är inte tydligt för mig vad Mattias Bäckström Johansson menar. Menar Mattias Bäckström Johansson att det är bra att vi har överskott, att vi exporterar mer än någonsin och hjälper andra länder att minska sina koldioxidutsläpp? Eller hade han föredragit att det var som i Finland och som det var i Sverige för tio år sedan, när vi var importberoende och fick importera koldioxidtung kraft till Sverige? Det var faktiskt inte tydligt vad svaret var.

När det gäller vilka prognoser Svenska kraftnät tar fram utgår jag från att de tar fram de som är relevanta och som kan vara nyttiga framåt. Hellre en prognos för mycket än en för lite. Det tror jag att Mattias Bäckström Johansson håller med om.

Precis som jag sa producerades det mer kärnkraft i Sverige i år och förra året än vad det gjorde 2010, och det med färre reaktorer, som också Mattias Bäckström Johansson gav uttryck för. Och vad är bakgrunden till det? Jo, det är att de som äger kärnkraften har valt att inte investera i nya reaktorer, även om den möjligheten finns, utan har valt att effekthöja befintliga reaktorer. Och den möjligheten finns även framgent. Det finns mer att ta där, om man så skulle önska.

Mattias Bäckström Johansson oroar sig för industrin. Det är väl bra att han oroar sig för den. Men vad är viktigast för den? Tillgång och prisbild. Och industrin investerar ju i vindkraft, inte i kärnkraft. Varför är det så, Mattias Bäckström Johansson? Jo, det är för att i dag är vindkraften kostnadseffektivare än kärnkraften. Det är möjligt att det kommer att förändras någon gång i framtiden. Men om det inte gör det, är Mattias Bäckström Johansson då beredd att subventionera fram kärnkraften?

Mattias Bäckström Johansson kan stå här i evinnerlig tid, om inte talmannen avbryter honom, och beklaga sig över den nuvarande situationen. Men om han inte är beredd att öppna plånboken – det har inte Sverigedemokraterna varit i någon av de senaste budgetarna – kommer det inte att bli mer kärnkraft om inte kärnkraften är lönsam på marknadsekonomiska villkor. Då blir det här bara en skuggdebatt, en marionetteater, där Mattias Bäckström Johansson låtsas ha en åsikt men där utfallet blir exakt det samma.

Vad gör då regeringen? Jo, Svenska kraftnät tredubblar investeringarna i ny ledningskapacitet, och regeringen lade nyligen på riksdagens bord ett förslag som närmare halverar ledtiderna för byggandet av nya elledningar.

Det är ett förslag med det största kortandet av ledtider för ny ledningsproduktion som har lagts på riksdagens bord sedan Sverige elektrifierades. Det förra greppet togs på 50-talet. Men det här kapar mer tid.

Vi har tagit initiativ till en elektrifieringsstrategi som i det första utkastet tar höjd för en fördubbling av elanvändningen i Sverige och en fördubbling av elproduktionen i Sverige. Vad är bakgrunden till det? Jo, bakgrunden är att i motsats till vad som verkar vara fallet i Mattias Bäckström Johanssons föreställningsvärld söker sig industrier till Sverige. Europas största batterifabrik investerar i Sverige. Man investerar i världens första koldioxidfria stål i Sverige. Utmanaren till världens första koldioxidfria stål investerar också i Sverige.

Vi kommer att se flera liknande investeringar. Det är för att vi har en god tillgång till el, ett leveranssäkert system och el till låga kostnader, för vi låter marknaden vara med och påverka energislagen och låter den tekniska utvecklingen slå igenom i vårt energisystem.

Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Statsrådet frågar varför marknaden investerar i det som regeringen subventionerar? Det kanske inte är så märkligt. Det är tack vare att det har funnits subsidier. Det är inte en jämn konkurrens mellan kraftslagen. Det är klart att det då kommer att leda till vad marknaden investerar i.

Det är uppenbart att det finns all anledning att vara oroad över utvecklingen inom det energipolitiska området. Den riskerar faktiskt att äventyra den elektrifiering som Sverigedemokraterna givetvis motser, också med möjligheter för transportsektorn men även inom industrin och för hushållen. Men då måste man kunna förvänta sig att det ska finnas el till konkurrenskraftiga priser under årets alla timmar och där behovet finns. Det är ju en förutsättning.

Här kommer man inte att klara sig undan med ett ständigt mantra om nettoexportörer och att flexibilitet kommer att lösa alla utmaningar som finns, för det som vi har kunnat se under åren med den rödgröna regeringen är att vi har en sämre effektbalans än vad vi har haft på decennier och att vi har brister i överföringskapaciteten. Det kommer att ta lång tid att komma ifatt, något som har blottlagts. Detta tillsammans har bidragit till att vi har väldigt stora prisskillnader, större än någonsin, mellan landets olika prisområden. Det är något som givetvis kommer att påverka konkurrenskraften inom landet och skapa en utveckling som vi nog inte kommer att ha råd med om vi ska lyckas med elektrifieringen i stort.

Det som vi måste göra är att välkomna alla fossilfria kraftslag, se till att vi har en så teknikneutral konkurrens mellan kraftslagen som möjligt och ta bort subsidier och andra marknadssnedvridande incitament som finns för stunden. Huvudingången är att man både som företagare och medborgare i Sverige även i framtiden ska kunna förvänta sig el under årets alla timmar och det till konkurrenskraftiga priser. Men då måste den energipolitiska inriktningen läggas om.

Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag blev inte klar över om Mattias Bäckström Johansson föredrar den finska underskottssituationen eller den svenska överskotts-

situationen. Men Mattias Bäckström Johansson är en flitig interpellant, så jag antar att vi kommer att få veta svaret i en framtida interpellationsdebatt.

När Mattias Bäckström Johansson ska försöka definiera den sverigedemokratiska politiken gör han det i sentensen att vi ska välkomna alla fossilfria energislag och att vi inte ska subventionera vissa energislag. Det skulle ju kunna vara en beskrivning av regeringens politik. Vi har avskaffat subventionerna i form av de gröna certifikaten. Vi välkomnar alla fossilfria kraftslag, och det har vi väl gjort i Sverige sedan regeringen Reinheldt slöt sin energiöverenskommelse med de partier som Mattias Bäckström Johansson vill samarbeta med eller samarbetar med.

Det är inte regeringens politik eller riksdagens politik som har avgjort kraftbalansmixen. Det är den tekniska utvecklingen som är den stora skillnaden.

De förnybara energislagens kostnadskurva går brant nedåt, medan kärnkraftskurvan går hyfsat brant uppåt. Det är därför som svensk industri investerar i vindkraft. Vi har inga subventioner av vindkraft i dag. Det investeras otroliga summor pengar i vindkraft. Varför? Jo, därför att det är kostnadseffektivt, förnybart och bra för klimatet.

Skälet till att man inte investerar i Mattias Bäckström Johanssons favoritenergislagslag, kärnkraft, är inte några beslut från regeringen, och det är inte några beslut från riksdagen. Skälet är kärnkraftens kostnadsutveckling.

Om Mattias Bäckström Johansson inte river av sig de skygglapparna kommer varje energipolitisk debatt att bli ett skuggspel, en marionetteater, framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:719 om älvdalska som språk

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Gudrun Brunegård har frågat mig på vilka vetenskapliga belägg regeringens uppfattning att älvdalskan är en dialekt eller ett folkmål och inte ett språk grundar sig, om regeringen har någon avsikt att genomföra den utredning som utlovades på ett möte 2011 och på vilket sätt jag och regeringen avser att svara på uppmaningen från Europarådets språkliga kommitté och ministerrådet om att redovisa älvdalskans ställning i Sverige.

Låt mig börja med att tacka för frågorna. Jag har under året märkt ett växande intresse i riksdagen för älvdalskan och språkpolitik. Frågor om språk, dialekter och kulturarv är viktiga och förtjänar utrymme i den offentliga debatten.

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att älvdalskan är att betrakta som ett folkmål, och det har inte framkommit några nya omständigheter som gett regeringen anledning att ändra den bedömningen. Bedömningen grundar sig bland annat på underlag från Minoritetsspråkskommittén.

Frågan om språk och dialekter är komplex, och det råder ingen enighet bland språkvetare om huruvida älvdalskan är ett språk eller en dialekt. Vi ska också vara medvetna om att svenskan är ett språk med stor mångfald, och det finns många dialekter som skiljer sig mer eller mindre från både standardsvenska och älvdalska.

Det finns i dagsläget inga planer på att se över Sveriges ratifikation av den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk.

Europarådets expertkommitté har i sin senaste rapport dels konstaterat att kommittén anser att älvdalskan uppfyller kriterierna för del två av den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk, dels bitt Sverige att inkludera älvdalskan i sin rapport som ett språk motsvarande jiddisch och romani chib. Sveriges rapport avser dock endast de minoritetsspråk som omfattas av Sveriges ratifikation och som är fastställda av riksdagen.

Jag vill avslutningsvis understryka att regeringen ser ett stort värde i att älvdalskan bevaras som en del av det gemensamma kulturarvet och den lokala kulturhistorien. Intresset för bevarandet och användningen av älvdalskan är därför mycket glädjande.

Anf. 65 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaret, även om jag förstås hade önskat en annan inriktning på det.

När jag som nyfärdig sjuksköterska flyttade till Mora i början av 1980-talet var jag helt oförberedd på de utmaningar jag skulle möta. Det handlade inte bara om att växa in i en ny yrkesidentitet i den vackra Siljansbygden, som är sinnebilderna av det idylliska Sverige.

Mitt första jobb var nämligen på långvården, och jag var inte beredd på att de flesta av de äldre hade tappat svenskan på grund av demenssjukdomar. Det språk de hade kvar var dalskan – och inte den välkända, klingande, härliga daladialekten från Leksand och Rättvik utan något helt annat.

När jag så småningom jobbade i Leksand fick jag höra att inte ens infödda leksingar förstår dialekten, talet eller målet – eller vad ministern nu väljer att kalla det – från Ovansiljan, även om alla bor längs samma sjö.

Men tack och lov hade jag medarbetare från den trakten, så när jag inte begrep vad en patient sa eller om patienten inte förstod mig kunde jag leta upp någon i personalen som hade en pin med texten ”Ig dalskar” som kunde tolka.

Det räckte dock inte med denna utmaning, utan det var lika illa i personalrummet. Där talades Mora- eller Orsamål.

Men så småningom lärde jag mig att hänga med hjälpligt.

Efter ett tag började jag jobba på medicinkliniken, och dit kom även älvdalingar. De var helt omöjliga att förstå. Det sas då att Älvdalen hade varit mer språkligt isolerat och att de därför hade behållit mer av den ålderdomliga prägeln. Min man mötte det dagligen när han gjorde en del av sin distriktsläkarpraktik i Älvdalen.

När jag senare har följt älvdalskan och strävan att få den erkänd som språk har det varit intressant att se hur Europarådets språkliga expertkommitté steg för steg har konstaterat att älvdalskan faktiskt uppfyller kriterierna för landsdels- eller minoritetsspråk, precis som statsrådet säger.

Jämför man ordförråden är avståndet mellan svenska och älvdalska större än avståndet mellan svenska och norska eller svenska och danska. Men på grund av att det är landsgränser emellan har man valt att kalla dem för olika språk trots att de språkligt skulle kunna kallas dialekter. Älvdalskan skiljer sig dock lika mycket, om inte mer, från svenskan som svenskan från isländskan. Men regeringen väljer ändå att se älvdalskan som en dialekt.

Det är upp och nedvända världen, kan man säga, och på vilka vetenskapliga grunder? Statsrådet bekräftar att man grundar sig på underlag från Minoritetsspråkskommittén på 1990-talet. Men denna utredning hade inte i uppdrag att analysera äldvålskans språkliga ställning.

Fru talman! Det är märkligt att regeringen utifrån ett omnämnande av äldvålskan i förbigående på 1990-talet håller de analyser som har gjorts av både internationella och nationella språkvetare på armlängds avstånd.

Anf. 66 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag har ju tidigare diskuterat äldvålskan i kammaren, och jag vill verkligen rikta min uppskattning till Älvdalens kommun och alla de civilsamhällesorganisationer som gör stora insatser för att bevara och utveckla äldvålskan. Detta är något som både jag personligen och regeringen ser som väldigt positivt. Oavsett äldvålskans status är det ett folk-mål, en dialekt som talas av många, och att det finns ett engagemang hos den yngre generationen att lära sig äldvålska är fantastiskt.

Vår expertmyndighet Isof har i sitt uppdrag att jobba med att främja användandet och utvecklingen av just dialekter, så det är ingen bortglömd del av regeringens språkpolitik.

När vi kommer ned på vad som ska klassas som ett eget språk eller inte blir det komplicerat. Det är en komplex fråga. Jag tittade tillbaka på Minoritetsspråkskommitténs betänkande från 1997. Man utredde då om meänkieli skulle klassas som ett eget språk eller som en varietet av finska. Professor Kenneth Hyltenstam redogjorde då för forskningsläget och konstaterade att det inte finns någon enkel fastslagen definition av exakt var skiljelinjen mellan språk och dialekt går.

Det går att hitta undantag för olika typer av kriterier, allt från skriftspråk till förståelse och landsgränser, men i slutändan kommer det att handla om ett språkpolitiskt avvägande. Gudrun Brunegård tar själv upp landsgräns som ett skäl till att klassa något som dialekt eller språk.

Det som också är viktigt i sammanhanget är att se vad ett eventuellt erkännande av äldvålskan som språk skulle innebära kopplat till språkstadgan. När Minoritetsspråkskommittén utredde frågan om minoritetsspråk konstaterade man att ett av konventionens syften är att stärka minoritetsspråkens ställning i det offentliga livet, som domstolar och myndigheter.

Klassificeras något som ett språk i enlighet med Europarådets språkstadga och man kan peka ut ett landområde, som det är för finskan, meänkieli och samiskan i dag, ger det stabilitet i offentliga insatser. Det möjliggör ett utpekande av ett förvaltningsområde och att man inom äldreomsorg, sjukvård och barnomsorg har rätt till sitt språk när man besöker en offentlig verksamhet, domstol eller myndighet.

Den andra delen av Europarådets stadga är den Europarådet anser att äldvålskan uppfyller, alltså samma som romani chib och jiddisch. Här erbjuds inte samma möjlighet kopplat till förvaltningsområde.

Men precis som Gudrun Brunegård tar upp i sin interpellation är de som driver frågan om äldvålskan inte framför allt ute efter detta. Det är ett av skälen till att regeringen har pekat på de språkfrämjande insatser som det redan finns möjlighet att göra genom Isofs arbete med dialekter, genom folkbildning och genom Älvdalens kommuns verksamhet.

Fru talman! I dag har vi fem minoritetsspråk, och vi har stora åtaganden att klara när det gäller dem. Om vi ska ta ytterligare steg och inkludera

fler språk krävs en noggrann utredning, och mer än älvdalskan skulle då beaktas.

Anf. 67 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag tackar för det utvecklade svaret.

Det är märkligt att regeringen krampaktigt håller fast vid den utredning som i förbigående berörde älvdalskan. Det var inte den som var temat för utredningen, utan utredningen gällde tornedalskan, alltså meänkieli. Trots detta fortsätter man att hålla senare, mer djupgående, analyser, både internationella och nationella, ifrån sig.

Jag har själv varit i kontakt med den forskare som gjorde utredningen. Han är uppriktigt orolig över att utredningen används på det här sättet. Han står själv med som en av de 14 undertecknarna till en artikel i Språktidningen den 28 april i år, där han tillsammans med 13 andra framstående språkforskare kräver att älvdalskan ska erkännas som språk. Statsrådet sa i sitt första inlägg att det inte råder någon enighet om statusen, men det skulle jag vilja kalla en ren misstolkning av läget.

Dagens tolkning av minoritetsspråksstadgan är annorlunda nu än på 1990-talet. Nu gör man undantag på ett helt annat sätt. Språkliga varieteter, exempelvis frisiskan i Nederländerna och lågtyskan i Tyskland, har accepterats som språk.

Jag vill hävda att det är orimligt att i dag hänvisa till skrivningar från SOU 1997:192 som argument mot att ge älvdalskan språkstatus. Kommunen har verkligen, som statsrådet nämnde, gjort väldigt mycket. De har antagit en handlingsplan för att ge alla barn möjlighet att lära sig älvdalska, inte bara av ett musealt eller kulturhistoriskt intresse för att bevara språket utan av precis den orsak som jag upplevde som sjuksköterska på 1980-talet: När älvdalingarna blir gamla och dementa behöver de kunna träffa människor som kan förstå deras språk. Det är viktigt även för de nya generationerna att de kan prata med gamla grannar och sina mor- och farföräldrar på deras modersmål.

Statsrådet lyfte fram det faktum att man i Älvdalens kommun, med sina 2 500–3 000 personer som talar älvdalska, inte ställer krav på fullständig uppbackning när det gäller domstolshandlingar. Man behöver stöd för att fortsätta de insatser som man har gjort tack vare stödet från Allmänna arvsfonden, men det är tidsbegränsat. Det är inte jättestora pengar, men det är tillräckligt mycket för att det ska göra skillnad. När dessa pengar försvinner är det osäkert vad som händer och om Älvdalens kommun ska kunna ta dem från sina skattemedel.

År 2011 utlovade den dåvarande regeringens representanter att regeringen mycket väl skulle kunna utreda frågan att erkänna älvdalskan som landsdelsspråk men att det i så fall skulle kunna ta mycket lång tid. Hur lång tid är rimligt för att infria ett sådant löfte? Det har nu gått tio år, och statsrådet öppnar inte någon dörr i den vägen. Tydligt räcker det inte ens med att Europarådets språkliga kommitté har sagt att älvdalskan är ett språk och uppmanat regeringen att ta steg där.

Jag får nog konstatera att det är viljan som brister.

Anf. 68 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vad som har sagts 2011 eller inte känner jag inte till. Det låter inte som att det är ett löfte som har utfärdats utan snarare som att

regeringen mycket väl skulle kunna utreda detta. Jag vill understryka att om det skulle bli aktuellt att erkänna älvdalskan som ett språk är det klart att vi behöver en ordentlig utredning bakom detta.

Jag har i mina olika svar när det gäller älvdalskans status inte bara hänvisat till Minoritetsspråkskommittén. Det är en övertolkning. Jag har även hänvisat till vad vår expertmyndighet Isof har lagt fram i flera olika rapporter. Där konstaterar man att det inte finns konsensus i frågan om älvdalskans klassificering. Detta vill jag hävda. Jag är den första att välkomna en diskussion bland forskare och språkvetare om älvdalskans status, men den bild som jag har fått till mig är att det inte råder konsensus.

Vi har en komplexitet i att det finns ett antal andra dialekter och folkmål som troligtvis också, på samma grunder, skulle vilja klassas som språk. Därför går det inte för regeringen att själv utnämna älvdalskan, utan då skulle det krävas en utredning där man också inkluderar andra dialekter och folkmål. Då kommer man tillbaka till delar av ursprunget till mitt förra anförande, nämligen: Vad är syftet som man vill uppnå?

När jag hör älvdalingar prata om vad man vill med stödet till sitt språk är det i ganska hög grad att man vill kunna fortsätta med det som redan görs. Man är egentligen inte ute efter de rättigheter som följer av minoritetsspråksstadgan. Det är också så att om älvdalskan skulle klassificeras som ett minoritetsspråk enligt den andra del som Europarådet anser att älvdalskan uppfyller innebär det ingen garanti för att få stöd och resurser, bara så att vi har detta klart för oss. Det finns däremot all anledning att fortsätta att titta på vår dialektpolitik, eftersom det inte bara är för älvdalskan det finns ett sådant engagemang.

Jag ska svara på frågan om vad som sas 2011, när det gäller att regeringen mycket väl skulle kunna utreda. Ja, regeringen skulle mycket väl kunna tillsätta en utredning, men ytterst är det riksdagen som skulle landa i att besluta om vad som klassas som en dialekt eller ett språk.

För min del, just nu, som ansvarig minister för både språkpolitiken och våra nationella minoriteter, vill jag säga att vi har ett intensivt arbete med att fullgöra de åtaganden som gäller och som riktas mot minoritetsspråken. Vi har tagit fram förslag på handlingsprogram för revitalisering av dessa språk. De har varit ute på remiss, och vi tar nu del av synpunkterna på dem. Vi har tagit fram förslag på språkcentrum för att kunna stärka det långsiktiga arbetet ytterligare.

Vi vet att det är utmanande. Vi vet att detta är språk som löper risk att dö ut. Det ansvar som regeringen och staten har för att stötta revitaliseringen av våra minoritetsspråk är en oerhört viktig fråga. Här finner jag inte, utifrån det jag ser och hör angående forskningsläget, att det finns något behov av att i dagsläget tillsätta en utredning om att klassa ytterligare språk som minoritetsspråk. Därmed inte sagt att detta aldrig kommer att göras.

Jag välkomnar diskussionen och debatten, men jag vill återigen peka på att många av de insatser som man vill göra för att främja älvdalskan går att göra med befintliga redskap. Detta tycker jag är väl värt att fundera vidare på.

Anf. 69 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! I dag fick en lång rad riksdagsledamöter ett brev från Björn Rehnström, representant för Ulum Dalska, som belyser konsekvenserna

för de barn som har älvdalska som modersmål. Jag ska återge en liten del här:

I praktiken har barnen i Älvdalen inte rätten att utveckla sitt modersmål i skolan. Trots kommunala beslut får barnen inte lära sig älvdalska i skolan. Detta till trots ökar intresset bland barn och unga för detta märkvärdiga språk. Det största hindret för detta just nu är att Sverige inte erkänner älvdalskan som ett språk. Det är en åtgärd som inte skulle kosta staten speciellt mycket eftersom älvdalingarna inte behöver tolkar eller översättningar av myndighetspapper, bara ett erkännande.

Som jag har påvisat i mina tidigare inlägg saknar regeringens hållning språkvetenskapligt stöd. Både inhemska och internationella språkexperter menar att älvdalskan uppfyller kriterierna för att vara ett eget språk och inte en dialekt. Denna hållning förorsakar en situation där älvdalska barn diskrimineras i förhållande till barn med annan språkbakgrund.

Jag hade hoppats att kulturministern i dag skulle erbjuda en öppning, en vilja att lösa situationen och ta steg mot att kunna gå både älvdalingarna, språkforskarna, Europarådets språkliga expertkommitté och kommissionen till mötes. Dessvärre tycks regeringen ha låst fast sig i en uppfattning utan vetenskapligt stöd. Detta är djupt beklagligt.

Anf. 70 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag undrar om Gudrun Brunegård alltså inte vill tillstå att det finns olika uppfattningar i frågan om älvdalskan. Det är den bild som jag har fått. Jag tycker inte att en debattartikel, oavsett hur många som har undertecknat den, kan vara ett argument mot att det är på detta sätt.

Det finns ett antal andra dialekter och folkmål som också skulle kunna uppfylla dessa krav, om man skulle lyfta fram enbart älvdalskan. Och så kan vi inte hantera denna fråga.

Jag vill också kommentera rapporten från Europarådets expertkommitté. Man ber Sverige att rapportera om älvdalskan som om det vore ett språk som motsvarar stadgans andra del. Detta är inte en officiell rekommendation, utan det är en bedömning när det kommer till rapporteringen. Att Europarådet ber ett medlemsland att rapportera om ett språk som inte är erkänt förekommer. Norge har också hamnat i denna situation. Men också Norge har valt att bara rapportera om de språk som omfattas av landets ratifikation.

Med detta sagt vill jag säga att jag naturligtvis följer forskningsläget i denna fråga. Jag tycker att det är intressant och viktigt med älvdalskans bevarande, användningsområde och utveckling. Jag tycker att hela engagemanget kring älvdalskan är ett bra exempel på hur det gemensamma kulturarvet, även det lokala, faktiskt angår oss alla.

Sedan ligger frågan om älvdalskans status någonstans i skärningspunkten mellan minoritetspolitik, språkpolitik och kulturarvspolitik. Och det är klart att jag och regeringen kontinuerligt överväger vilka förändringsbehov som finns. Även om regeringen inte sett anledning att ändra bedömningen när det kommer till älvdalskan i förhållande till just Europarådets språkstadga verkar vi alltså ändå alla vara överens om målet att älvdalskan kan leva vidare och också bevaras för kommande generationer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 71 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jonas Andersson i Lingham har frågat mig vilka initiativ jag tar för att säkerställa att regeringens satsningar gällande demokratijubileet i fråga och regeringens politik i övrigt inte bidrar till att gynna islamistiska samhällsaktörer som falskeligen utger sig för att ha en demokratisk agenda.

Låt mig börja med att slå fast att regeringen tar utmaningen från våldsbejakande extremism och andra antidemokratiska yttringar på största allvar. Offentliga bidragsmedel ska endast gå till organisationer och verksamheter som agerar i förenlighet med samhällets grundläggande demokratiska värderingar, så som de formuleras i grundlagen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Med anledning av detta pågår också ett arbete för att säkerställa att den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer utgår ifrån demokratiska värderingar. År 2018 tillsatte regeringen en utredning för att se över demokrativillkoren och hur de tillämpas. Regeringen avser att återkomma under mandatperioden med förslag om ett nytt förtydligt, rättssäkert och enhetligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen.

Fru talman! När det gäller regeringens uppmärksammande av demokratins 100-årsjubileum har en särskild kommitté, Demokratin 100 år, tillsatts. Kommitténs uppgift är att genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati och genomföra en rad olika aktiviteter i hela landet. En av dessa aktiviteter är Deklaration för en stark demokrati som Jonas Andersson i Lingham tar upp i sin fråga.

Demokratideklarationen från kommittén Demokratin 100 år har undertecknats av cirka 170 myndigheter, kommuner, regioner, organisationer, föreningar, stiftelser och företag som därmed ställer sig bakom ett antal viktiga demokratiska strävanden och principer. Förenade Islamiska Föreningar i Sverige, FIFS, som är en av undertecknarna, är en riksorganisation för 52 muslimska församlingar runt om i Sverige. FIFS grundades 1974 och är en statsbidragsberättigad organisation.

Alla aktörer som undertecknar deklarationen tar ställning för människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsstatens principer och tar avstånd från diskriminering, extremism, främlingsfientlighet, korruption och rasism.

Vidare åtar sig alla aktörer som undertecknar deklarationen att bidra till att demokratin står sig stark genom att verka för att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet, arbeta för att fler deltar aktivt och står upp för demokratin, och bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt.

Fru talman! Att skriva under demokratideklarationen ska ses som ett frivilligt åtagande av respektive aktör. Deklarationen är inget juridiskt bindande avtal, och det finns inte någon särskild finansiering eller ekonomiskt stöd kopplade till undertecknandet. Mot denna bakgrund anser jag inte att ett undertecknande av demokratikommitténs deklaration bidrar till att legitimera islamism eller någon annan politisk inriktning.

Anf. 72 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka Amanda Lind för svaret på interpellationen.

Vi kan konstatera att det i år är 100 år sedan både män och kvinnor fick rösta i val till riksdagen för första gången. Det är en historisk och betydelsefull händelse i svensk historia på alla sätt. Att detta uppmärksammas på olika sätt i landet är helt i sin ordning. Riksdagen uppmärksammar det, och regeringen uppmärksammar det. Jag ser det därför i grunden som helt rimligt att regeringen har genomfört olika satsningar med anledning av demokratijubileet.

Man har tillsatt kommittén Demokratin 100 år med uppdrag att 2018–2021 planera, samordna och genomföra insatser för att stärka demokratin.

Som Amanda Lind nämnde har man under rubriken Vår demokrati – värd att värna varje dag samlat insatser på området. I detta ingår att få olika samhällsaktörer att skriva under ett slags deklaration för en stark demokrati, där undertecknande aktörer ansluter sig till ett antal värderingar som man kopplar till en stark demokrati. Aktörer som har skrivit under lyfts sedan fram på en hemsida som har Regeringskansliet som avsändare.

Fru talman! Detta skulle kunna vara okontroversiellt så långt. Men som nyhetskanalen Riks har rapporterat om är en av aktörerna som lyfts fram på hemsidan en organisation som har kopplingar till islamism. Det handlar om Förenade Islamiska Föreningar i Sverige och framför allt dess ordförande. Ordföranden och hans förening som lyfts fram på hemsidan, som Regeringskansliet står bakom, har kopplingar till islamism. Detta har SVT Nyheter Stockholm rapporterat om ganska ordentligt för ett antal år sedan, närmare bestämt under maj 2016. Det handlar om att ordföranden har hyllat Turkiets president Erdoğan. Det handlar om att ordföranden har jobbat för Frihets- och rättvisepartiet i Egypten, en typ av islamistiskt parti med kopplingar till Muslimska brödrskapet. Det handlar också om att ordföranden uttrycker gillande för islamism i allmänhet och Muslimska brödrskapet i synnerhet. Han har fångats på bild med olika islamistiska symboler och så vidare.

Samma organisation och ordförande lyfts alltså fram nu på en hemsida som Regeringskansliet står bakom.

Jag tycker att det är extremt anmärkningsvärt att regeringens demokratipolitik leder fram till detta. När vi ska fira den svenska demokratin kommer det islamister.

Jag tycker att det är lika anmärkningsvärt att Amanda Lind tar så lätt på detta. Jag har ställt en skriftlig fråga på samma tema till ministern. Då framhölls det snarare att undertecknandet nog skulle kunna ses som någonting positivt.

Jag undrar därför om Amanda Lind inte ser en risk för att islamistiska aktörer utnyttjar denna naivitet från det offentliga Sverige – att man här ser att man har en chans att legitimera sig själva genom att förekomma i dessa sammanhang med Regeringskansliet som avsändare.

(forts.)

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2020/21:748 om islamistiska aktörer i demokratijubileum

*Svar på
interpellationer*

Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Som jag underströk i mitt interpellationssvar tar regeringen utmaningen från både våldsbejakande extremism och olika antidemokratiska yttringar på största allvar, oavsett om detta kommer från islamistiska miljöer, högerextrema miljöer eller vissa vänsterextrema miljöer. I regeringens demokratistrategi lyfter vi fram antidemokratiska aktörer som en av tre allvarliga utmaningar mot den svenska demokratin i dag.

Sedan vill jag understryka att jag inte anser det lämpligt att i en interpellationsdebatt och för mig som statsråd diskutera enskilda personer och vad de eventuellt gjort eller inte gjort. Jag vill också påpeka att den generella principen för statens bidragsgivning till organisationer i det civila samhället, även trossamfund, är att expertmyndigheter ansvarar för att pröva om en ansökande organisation uppfyller de villkor som gäller för respektive stöd.

I fallet med statens stöd till trossamfund är det Myndigheten för stöd till trossamfund som ansvarar för prövningen. Ett av de kriterier som gäller är att trossamfundet ska bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar. Den verksamhet som Förenade Islamiska Föreningar i Sverige bedriver har alltså av myndigheten bedömts uppfylla detta krav. Det är den organisation som sedan också har undertecknat demokratideklarationen från kommittén Demokratin 100 år.

Fru talman! Med det sagt är jag som demokratiminister oroad över att antidemokratiska aktörer flyttar fram sina positioner i Sverige och många andra länder. De här aktörerna eller miljöerna använder olika typer av repressiva metoder, näthat, desinformation, propaganda, våld och hot om våld för att på olika sätt skrämja eller tysta personer och få dem att underkasta sig deras extremistiska ideologier. Den extrema retoriken från de här grupperna bidrar till att förflytta debatten och normalisera intolerans och extremism i det offentliga samtalet.

Fru talman! Jag har tidigare här i riksdagens talarstol varit inne på den viktiga principen att offentliga bidragsmedel endast ska gå till organisationer och verksamheter som uppfyller samhällets grundläggande demokratiska värderingar i enlighet med både grundlagen och de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Det är just av den anledningen som regeringen 2018 tillsatte en utredning för att se över demokrativillkoren i samband med bidragsgivningen. Enligt det tilläggsuppdrag vi gav för

en tid sedan ska den särskilda utredaren också analysera om det bör inrättas en stödfunktion för fördjupade granskningar av om organisationer uppfyller demokrativillkoren. Det är min och regeringens avsikt att återkomma innan mandatperiodens slut med ett förslag om ett nytt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen.

Fru talman! Det viktiga demokratijubileet, som Jonas Andersson lyfter fram, innefattar olika viktiga delar. Demokratideklarationen är en sak – det handlar om att få ett brett engagemang kring demokratistärkande insatser från civilsamhälle, organisationer och företag. En annan viktig del i det långsiktiga förebyggande arbetet mot olika typer av antidemokratiska aktörer är att stärka befolkningens kunskaper och förmåga till ett aktivt medborgarskap. Här har regeringen slutit en överenskommelse med SKR som innebär att vi ska stärka arbetet på den kommunala och regionala nivån för att öka kunskapen hos befolkningen om det demokratiska styrelseskicket och dess principer. Detta är extra viktigt just hos personer och grupper som står långt ifrån demokratin i dag.

Anf. 74 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD):

Fru talman! Jag tackar Amanda Lind för svaret.

Det handlar om att en organisation framhålls på en hemsida som Regeringskansliet står bakom med namn och bild i ett sammanhang som framställs som mycket positivt och viktigt för Sverige och för vår demokrati, nämligen att vi firar 100 år av demokrati. Dessutom har det ställts olika krav för att man ska få skriva på demokratideklarationen. Givetvis är inte det här någonting som är neutralt laddat, men jag tycker att Amanda Linds interpellationssvar gav sken av att det är ganska neutralt.

Jag menar att detta tvärtom bidrar till att stärka och legitimera de aktörer som finns med och som ges utrymme på hemsidan med hjälp av kommitténs arbete i det här fallet. Jag tycker faktiskt att det är lite anmärkningsvärt att Amanda Lind inte kan tillstå att det finns ett problem i detta. Det här är inte neutralt. Det är i ett väldigt positivt sammanhang man lyfter fram den här aktören.

Jag menar att regeringens och kommitténs arbete, som har lett fram till detta islamisthaveri, är någonting som snarare vanhedrar Sverige och den svenska demokratin. Det här är ju pinsamt. Vi kan inte fira den svenska demokratin med islamister.

I sitt interpellationssvar nämnde Amanda Lind för övrigt att det rör sig om en statsbidragsberättigad organisation. Hon upprepade detta i sitt andra anförande. Som jag ser det gör det bara problemet större. Då har vi alltså en organisation med kopplingar till islamism som även får statsbidrag. Jag anser att det inte gör någonting bättre utan snarare värre.

Fru talman! En särskilt anmärkningsvärd detalj i detta haveri, vilket jag ser det som, gäller Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF. När MUCF 2018 fattade beslut om att avslå Sveriges Unga Muslimers ansökan om statsbidrag använde man sig av uttalanden från den person som det handlar om och som är ordförande för Förenade Islamiska Föreningar i Sverige för att peka på att Sveriges Unga Muslimer hade brutit mot demokratins idéer. Det var underlaget till det beslutet. Nu ser vi alltså att man i stället lyfter fram samma person när man ska *fira* demokratin efter att en annan myndighet sagt att det här bryter mot demokratin. Kan det bli tydligare än så att regeringens politik innebär dubbla budskap

och inkonsekvens kring islamism? Ser inte Amanda Lind att det finns ett problem här och att det kan underminera demokratin?

Prot. 2020/21:131

1 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 75 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att enskilda personer som inte deltar i debatten inte ska vara föremål för debatt i kammaren.

Anf. 76 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Även jag kan understryka – igen – att jag inte anser det lämpligt att i en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag diskutera enskilda personer och vad de eventuellt gjort och inte gjort. Jag vill också understryka att jag inte ser det som min roll som statsråd att gå in i enskilda bedömningar av vilka organisationer som ska berättigas statsbidrag eller inte eller av vilka organisationer en självständig kommitté ska välja att erbjuda att skriva under en deklaration. Det anser jag inte vara min roll som statsråd, och jag vill ställa frågan om Jonas Andersson menar att jag ska göra det.

Det jag valde att lyfta fram i mitt andra inlägg var hur regeringen och jag tar frågan om antidemokratiska och extremistiska miljöer på allra största allvar. Hela vårt arbete med att se över demokrativillkoren syftar ju till att säkra det demokratiska civilsamhället och dess legitimitet och möjligheter att verka. Det handlar om civilsamhällesorganisationer, trossamfund, studieförbund och andra delar av vårt civilsamhälle.

Den processen håller man på med nu. Vi har tagit emot utredningarnas förslag på hur ett utvecklat och långsiktigt demokrativillkor ska kunna se ut. Vi har också nu ett arbete för att hantera frågorna om sekretess, så att det går att tillämpa demokrativillkoret i praktiken. Vi har dessutom tagit in synpunkterna från Säpo om att passa på att även utreda frågan om en särskild stärkt kompetensfunktion; det kan vara fråga om svåra bedömningar när beslut ska fattas av myndigheter eller av bidragsgivande organisationer i myndigheternas ställe.

Jag är väldigt mån om att man kan fatta de här besluten professionellt utifrån den kunskap som behövs och utifrån ett demokrativillkor som stötter myndigheterna när de ska fatta besluten. Regeringen har på olika sätt stärkt myndigheternas kompetens och kunskap genom att ge mer stöd till att genomföra granskningar av de bidrag man har delat ut och genom att stötta på olika sätt. Jag vill återigen understryka för kammaren att det här är ett väldigt viktigt arbete. Det är ingenting jag tar lätt på.

Jag tar inte lätt på olika typer av extremistiska miljöer som tar plats i sociala medier och försöker att utöva påtryckningar genom hot på olika sätt. Jag tar heller inte lätt på hur man vill påverka enskilda personer i sin omgivning.

Här är det väldigt viktigt att vi fortsätter det demokratistärkande arbetet att stärka varje människa i Sverige. Det handlar om varje människas möjlighet att vara en aktiv del av vår demokrati och göra sin röst hörd på valdagen men också mellan valen.

Arbetet med medie- och informationskunnighet är också extremt viktigt i det här sammanhanget. Det handlar om att man kan utöva både källkritik och också källtillit när det gäller vilka källor som är trovärdiga eller inte.

Fru talman! Det demokratistärkande arbetet är extremt viktigt. Oavsett vad det antidemokratiska och extremistiska hotet kommer ifrån är det någonting som vi i Sveriges regering och här i riksdagen måste fortsätta att bekämpa med kraft.

Med det sagt, fru talman, är det inte min roll som statsråd att överpröva enskilda fall som olika myndigheter fattar beslut om. Vi ska också hålla oss för goda för att ta upp enskilda personer i debatten här i kammaren.

Anf. 77 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD):

Fru talman! Det är viktigt att sätta frågan i interpellationen i ett sammanhang. Det handlar inte om några enskilda fall, Amanda Lind. Det börjar nu bli väldigt många enskilda fall i er politik.

Det finns en röd tråd i regeringens politik där islamism tyvärr hela tiden är ett återkommande tema. Jag måste tyvärr säga så, för det är så. Det är statsbidrag för folkbildning som fortsatt går till islamistiska studieförbundet Ibn Rushd genom Folkbildningsrådet. Det är myndigheter som Statens medieråd som samarbetar med islamistiska Ibn Rushd när det gäller medie- och informationskunnighet i det svenska samhället. Det är framlyftande av islamistiska aktörer i ett viktigt svenskt demokratijubileum, som i det fall som vi diskuterar nu.

Allt detta stärker och legitimerar islamistiska krafter i flera led. Det är ett mönster. Samtidigt upprepar Amanda Lind och regeringen nu att man jobbar med att ta fram nya skarpare demokrativillkor när statsbidrag ska delas ut till organisationer i civilsamhället.

Då undrar jag, och jag tror att många därute gör det: Hur ska någon kunna tro på att regeringen lyckas med att införa nya skarpare demokrativillkor med någon som helst effekt i praktiken när man samtidigt inte ens klarar av att fira 100 år av svensk demokrati utan att få med islamister?

Anf. 78 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Låt mig återigen påminna om att det trossamfund som Jonas Andersson ifrågasätter är en statsbidragsberättigad organisation. Det innebär att den av statens expertmyndighet bland annat bedöms leva upp till kravet att bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar.

Här har jag ett stort förtroende för att statliga myndigheter både utför sina uppgifter på ett sakligt och korrekt sätt och att de också tar ansvar för att om sakförhållandena ändras också omprövar sina bedömningar.

Fru talman! Här vill jag vara tydlig. Skulle det visa sig att någon aktör har undertecknat deklARATIONEN samtidigt som den i sin verksamhet bryter mot de principer som den har ställt sig bakom – människors lika värde, de grundläggande fri- och rättigheterna, rättsstatens principer etcetera – är jag den första som anser att det såklart måste lyftas fram i ljuset.

Jag vill också påminna om att ett undertecknande av demokratideklARATIONEN är ett frivilligt åtagande av respektive aktör. DeklARATIONEN är ett juridiskt bindande avtal. Det finns ingen särskild finansiering eller ekonomiskt stöd kopplat till undertecknandet.

Fru talman! Jag vill tacka Jonas Andersson för en intressant debatt. Även om den svenska demokratin står inför utmaningar som vi på olika sätt jobbar för att möta står den i grunden stark.

En av vår demokratis styrkor är just vår långtgående yttrandefrihet. Här tycker jag att Jonas Andersson genom sin interpellation har satt fingret på den viktiga frågan att staten måste visa att den står upp för de demokratiska principerna och också kommunicerar det tydligt mot det omgivande samhället.

Sedan har jag här i debatten gett många exempel på de insatser som regeringen genomför för att stärka kunskapen om det demokratiska styrelseskicket, säkerställa ett tydligt demokrativillkor och också vårt arbete för att motverka olika former av våldsbejakande extremism och hatbrott. Det är väldigt viktigt. Det är också min starka förhoppning att få ett brett stöd här i riksdagen för att fortsätta det arbetet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:754 om de nya föreskrifterna för mediestöd

Anf. 79 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Mikael Strandman har frågat mig om jag anser att det föreligger en risk för att tidningar som är kritiska till makten och den rådande diskursen i samhället blir mer återhållsamma i sin granskning och i sin kritik av rädsla för att bli nekade mediestöd. Vidare har han frågat mig vad anledningen är till att regeringen nu infört ett subjektivt bedömningskriterium för erhållandet av mediestöd i stället för tidigare kvantitativa bedömningar.

Det är en bred politisk överenskommelse som ligger till grund för mediestödets syfte. Mediestedet ska stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet. Detta sker via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet. Syftet har varit oförändrat sedan mediestedet med bred parlamentarisk förankring infördes 2019.

Ambitionen har varit och är att mediested ska fördelas utifrån kriterier som är objektiva. I ett föränderligt och till stora delar digitalt medielandskap är det dock förknippat med svåra avvägningar. Vissa mätpunkter som används i presstödet som baseras på prenumererade papperstidningars försättningsförsäljning är inte anpassade till det nya medielandskapet. För att stöd ska kunna lämnas till ett brett spektrum av nyhetsmedier, oberoende av medieslag och spridningsform, krävs därför andra avgränsningar.

Det är mediestedsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv som prövar frågor om mediested. Myndigheten har gjort bedömningen att det finns behov av föreskrifter för att på ett transparent sätt utveckla grunderna för bedömningar och prioriteringar av ansökningar om mediested som inte är rättighetsbaserade. Myndigheten har fattat beslut om föreskrifter efter att arbetet med föreskrifterna har bedrivits i en öppen process.

Regeringen har sedan tidigare aviserat att vi kommer att följa utvecklingen av press- och mediestedet för att se till att stödet är effektivt och ändamålsenligt. Det finns anledning att i det arbetet också analysera effekterna av myndighetens nya föreskrifter och om de förordningar som ligger till grund för press- och mediesteden är utformade på bästa möjliga sätt för att bidra till långsiktiga och förutsägbara förutsättningar.

Anf. 80 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för dina svar!

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. Alla remissinstanser – från långt till vänster, långt till höger, mitt i, och upp och ned, överallt – har varit väldigt stora motståndare till detta. Anledningen till det är att man här går över en röd linje.

Man frångår de intentioner vi har i våra grundlagar när det gäller tryckfrihet och yttrandefrihet och vill låta staten via en myndighet som ligger under regeringen och vars generaldirektör tillsätts av regeringen ytterst sanningsgranska det som medierna skriver om, bland annat kriteriet att det ska vara hög kvalitet på det publicistiska innehållet för att man ska få ta del av mediestödet.

Ministern sa här att vissa mätpunkter som används i presstödet baseras på prenumererade papperstidningars förutsättningar och inte är anpassade till det nya medielandskapet. För att stöd ska kunna lämnas till ett brett spektrum av nyhetsmedier oberoende av mediaslag och spridningsform krävs därför andra avgränsningar.

När man tänker sig att man måste ha lite andra parametrar, varför har man då inte hållit fast vid att det ska vara kvantitativa, objektiva, parametrar? Det är sådant som utgivningsfrekvens, hur många tittare och läsare det har, hur stor del redaktionellt innehåll det har.

Varför har man varit tvungen att gå in och införa ett subjektivt kriterium? Det är då det passerar den röda linjen och frångår det som är intentionerna i våra grundlagar och så som det var tidigare.

Anf. 81 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill tacka Mikael Strandman för att frågan återigen väcks i kammaren. Det är en väldigt viktig fråga, den är principiellt viktig, och den är också svår. Jag hoppas att vi kan ha någon form av grundläggande överensstämmande insikt här att det är på det sättet.

När myndigheten helt självmant valde att gå fram med den här processen om nya föreskrifter var det för att man såg ett behov av att förtydliga de kriterier som föreligger och det syfte som finns. De aktuella medlen som fanns tillgängliga var inte tillräckliga för att möta behovet och alla de ansökningar som låg från pressen. Det gäller både vita fläckar-stödet, innovationsstödet och nu också, kanske framför allt, det som vi inrättade under krisen – redaktionsstödet, som ska gå till en bredd av medier.

Det rättighetsbaserade presstödet är, som Mikael Strandman vet, baserat på upplaga. Det har varit väldigt enkelt att mäta och räkna på. Jag tror att vi ska inse när vi tittar brett på detta att eftersom mediesektorn nu har förändrats och finns digitalt sänks också trösklarna för olika aktörer att ta initiativ på olika sätt inom Nyhetssverige. Det tycker jag i grunden är väldigt positivt. Vi behöver mer professionell, kvalitativ journalistik till fler i hela landet. Men vi måste också inse att när de här trösklarna sänks innebär det även att vi får en stor mängd nya aktörer som kan komma att söka stöd.

Det har varit svårt att hitta rättighetsbaserade komponenter baserat på det mediestöd som föreligger i form av vita fläckar-stödet, innovationsstödet och redaktionsstödet. Det finns redan ett antal kriterier i mediestödsförordningen som är av den karaktären. Det handlar till exempel om att man ska uppfylla vissa villkor avseende andel redaktionellt innehåll och egenproducerad nyhetsbevakning. Man ska publiceras regelbundet alter-

nativt ha en god användarförankring om man inte har den typen av prenumerationstjänst. Det finns också skrivningar om att man ska följa god medietisk sed.

Det är myndigheten som själv har funnit att man hade behov av att ta fram ytterligare kriterier för att kunna göra en prioritering i alla de ansökningar som kom fram. Man har utgått ifrån regeringens förordning och syftet med mediestödet: att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet. Det här var någonting som vi var överens om brett här i kammaren 2019. Det är ett rimligt syfte med statens mediestöd att det är det här vi vill främja.

Med det sagt: Jag tycker att det var bra att processen gjordes transparent. Jag välkomnar, och jag välkomnade, debatten som fördes, och jag delar också de principiella ingångarna i debatten. Det är såklart eftersträvsansvärt att vi kan hitta kriterier som är objektiva. Nu har myndigheten bedömt i det här skedet att man behövde få de här föreskrifterna på plats. Myndigheten har den friheten.

Men jag kan upprepa det jag säger i mitt svar: Vi har aviserat att vi kommer att följa utvecklingen av press- och mediestödet. Delar av det har spelat, eller är på väg att spela, ut sin roll i takt med att allt går mer och mer från papper till digitalt. I detta arbete finns det anledning att också analysera effekterna av föreskrifterna och även förordningarna som ligger till grund för press- och mediestöden och se om det finns behov av att göra justeringar.

Anf. 82 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för dina svar! Jag är dock lite konfunderad, för när man läser remissvaren från TU, Publicistklubben med flera, ser man att de säger att Myndigheten för press, radio och tv har missuppfattat kvalitetskravet. Det handlar inte om det publicistiska innehållet åsiktsmässigt och vad medierna skriver om, utan det handlar om att det är en tillräckligt stor andel redaktionellt innehåll, att det är tillräckligt många journalister på redaktionen och sådana saker.

Remissinstanserna menar alltså att myndigheten har missuppfattat förordningarna, medan myndigheten säger att de följer de förordningar som har kommit från regeringen om att det ska vara ett kvalitativt inslag i bedömningen när det gäller om det är desinformation eller vilseleder kring vetenskap.

Jag skulle vilja ha ett svar från ministern: Vem av dessa har rätt? Vill ministern att det ska vara ett bedömningskriterium att en tidning eller ett medium av något slag har ett inslag av något som myndigheten anser sprider desinformation eller vilseleder kring vetenskap? Eller har TU, Publicistklubben med flera rätt i att myndigheten har missuppfattat sitt uppdrag?

När det gäller att vilseleda kring vetenskap eller att sprida desinformation kan ju det som är desinformation i dag vara information i morgon eller om ett år. Det är samma sak med att vilseleda kring vetenskap. Vetenskapen är inte fast; den ändras hela tiden.

För ett år sedan gick MSB ut och sa att det var konspirationsteorier att hävda att covid-19-viruset skulle ha uppstått i ett labb och spridits därifrån. Förmodligen hade det kunnat vara ett skäl, eller i varje fall ett delskäl, för myndigheten till att neka ett medium stöd eftersom det då vilseledde kring

etablerad vetenskap. I dag är detta en av de teorier man har: att viruset faktiskt kommer från ett labb. Senast i går, tror jag att det var, läste jag att Tomas Tobé från Moderaterna skrev i Expressen att detta verkligen är någonting man måste titta på. Och det finns massor av sådana fall.

Många vetenskapliga upptäckter har från början varit väldigt kontroversiella. Det gäller Galilei, som hävdade att jorden inte alls är världsalltets mitt utan att det är solen. Han blev bannlyst av katolska kyrkan till 1800-talet. Einsteins relativitetsteori var helt banbrytande på 1900-talet när han frångick den newtonska fasta kroppars mekanik och hävdade att de inbördes storheterna var beroende av varandra. Det var många som tyckte att det var ren galenskap, men i dag vet vi att det är rätt.

Det är det här som är så farligt med att ha en statlig myndighet som enligt det som gäller i dag ska gå in och kontrollera vad som är desinformation eller vilseledande kring vetenskap. Det vet vi ju inte alltid förrän i framtiden.

Återigen: Jag köper inte riktigt att det inte finns andra, objektiva och kvantitativa kriterier även i ett digitalt medielandskap. Det finns exempelvis utgivningsfrekvens. Man kan titta på hur många sidvisningar som sker, alltså hur stort mediet är och hur många som läser det.

Man får också ett genomslag för vad folket tycker är viktiga nyheter om man använder de här kvantitativa kriterierna för medier i stället för att låta en mediestödsnämnd sitta och använda subjektiva bedömningar av vad de för dagen tycker är en kvalitativ skrift.

Anf. 83 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill återigen börja med att säga precis det jag sa i mitt inledningsanförande. Det här är en jätteviktig principiell diskussion att föra, och det här är inga enkla frågor.

Jag avslutade mitt förra anförande med att säga att jag också tycker att det här är frågor som vi kommer att behöva följa upp och som jag ser som rimliga att följa upp för att se om mediestödsförordningen är anpassad på rätt sätt.

Jag tycker dock att Mikael Strandman underskattar utmaningen i situationen. När man ska ha en stor tryckpress och få ut papperstidningar till prenumeranter i stor mängd, som det var tidigare, är det klart att det sätter upp ganska höga trösklar för den som vill starta en tidning. Men vi har sett nyetableringar under de senaste hundra åren, varav en hel del också har kommit in i presstödssystemet, som är ett rättighetsbaserat system.

Att sedan överföra detta rakt av till den digitala miljön är inte så enkelt. Det finns ett antal kriterier som är objektiva rakt av. Vår myndighet har sedan bedömt att kriterierna inte har varit tillräckliga när det kommer till att prioritera bland de ansökningar som har kommit in eller för att de rakt av ska kunna utgöra grunden för ett rättighetsbaserat system. Det var också därför man tog den möjlighet man har som en myndighet att utfärda föreskrifter.

Jag vill vara tydlig med att det är myndigheten som har den här möjligheten. Det är inte regeringen som vare sig har krävt eller önskat detta, utan det här är en möjlighet som en myndighet har utifrån de skrivningar som finns om syftet med mediestödet. Det finns skrivningar kopplat till att syftet med mediestödet är att främja allmänhetens tillgång till oberoende

nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.

Jag har också tagit del av Tidningsutgivarnas remissvar, och precis som jag sa förra gången delar jag de principiella ingångarna här. Det vore väldigt eftersträvanvärt att ha ett mediestödssystem som i så stor utsträckning som möjligt utgår från objektiva kriterier.

Fru talman! Jag ser den här debatten som att vi är mitt i denna skärningspunkt, där väldigt mycket av vår traditionella konsumtion av nyhetsmedier via en papperstidning nu är i en förändringsfas. Det innebär också att regeringens och statens stödssystem till oberoende nyhetsmedier i hela landet behöver justeras. Det är därför vi har lagt fram ett pärlband av olika typer av reformer de senaste åren.

År 2019 lade vi till det nya mediestödet. Det var då detta syfte kom till för att vi skulle få till vita fläckar-stödet, som är så viktigt för att täppa till de luckor av lokal nyhetsförmedling som tyvärr fortfarande finns i vårt land. Det var väldigt bra att vi hade det på plats nu under pandemin, för det gjorde att vi ganska enkelt kunde inrätta redaktionsstödet och därmed stötta en bred mångfald av medier, både papperstidningar och digitala tidningar. Men det finns fortfarande inte en rättighetskomponent i mediestödet.

Jag tror att vi behöver fortsätta titta på den här frågan. Jag delar Mikael Strandmans grunduppfattning att vi ska ha ett press- och mediestödssystem som är så förutsägbart som möjligt och har så objektiva kriterier som möjligt. Det måste också funka i en digital miljö, för det är där väldigt många av läsarna finns.

Här har jag sagt att vi kommer att fortsätta följa utvecklingen av press- och mediestödet och analysera behovet av justeringar. Vi har som sagt gjort flera saker redan. I det arbetet är det naturligt att också titta på frågan om förordningen och analysera utfallet av föreskrifterna.

Anf. 84 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för hennes svar. Men förstår ministern vilken fara det är när man bygger in sådant här i ett system, alltså att man låter en statlig myndighet under regeringen sanningspröva medierna? Egentligen är det helt bisarrt. Det är ju medierna som ska granska staten, inte staten som ska granska medierna.

Det är klart att det kanske inte är lika enkelt att mäta digitala medier som pappersmedier. Det håller jag med om. Jag har själv jobbat på både Tidningsstatistik och Sifo Media och vet hur man mäter medier. Men bara för att det inte är lika enkelt är det inte ett skäl att passera denna röda linje och lägga in ett subjektivt kriterium för vad medierna innehållsmässigt ska skriva om.

Det man hade kunnat göra är att lägga mer tid på att titta på detta. Det kommer säkert att vara fler ansökningar än vad det finns medel till. Men då blir det ännu viktigare att det inte finns subjektiva kriterier som skapar en obalans, så att en viss typ av medier ska få stöd därför att de skriver någonting som kanske passar makten bättre. Det är en oerhört farlig väg.

Ministern och regeringen pratar ju väldigt ofta om utvecklingen i Ungern och Polen, men ni går ju själva i den riktningen när ni gör detta. Lukasjenko skulle tycka att det här var jättebra, även Nordkorea och

ayatollorna i Iran. De har säkert sådana här system med en myndighet som ska sanningspröva deras medier. Jag tycker inte att vi ska gå den vägen.

Jag tycker också att ministern borde ha lyssnat mer på remissinstanserna. Om alla dessa instanser från höger till vänster varnar på det här sättet borde det vara en väckarklocka. Regeringen har ändå det yttersta ansvaret och kan faktiskt styra sina myndigheter när de passerar en sådan här viktig gräns på det sätt som de har gjort.

Anf. 85 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir lite förvånad över tonläget från riksdagsledamoten. Jag tycker att jag i mina inlägg har försökt lyfta fram hur det förhåller sig i sak, vilka möjligheter en myndighet har och att vi i en bred politisk överenskommelse här i riksdagen antog syftet för mediestödet 2019 och då också gav myndigheten möjlighet att utfärda föreskrifter. Processen kring föreskrifterna har skett öppet, i bred debatt, vilket jag har välkomnat. Myndigheten har justerat föreskrifterna en del efter den input man har fått. Jag har också här i talarstolen sagt att jag fäster stor vikt vid de principiella ingångar som har lyfts fram i debatten.

Mikael Strandman undviker fullständigt att beröra att det finns en komplexitet i frågan. Det handlar naturligtvis inte bara om att mäta hur många människor som har klickat på en nyhetssajt eller inte. Här behöver man analysera vilka kriterier som är möjliga och vilka som är tillräckliga för att också utgöra grund för en prioritering.

Återigen: Vi behöver jobba för en mångfald av starka, oberoende medier i hela landet. Det är någonting som jag har varit fullt besjälad av som demokratiminister sedan den dag jag tillträdde. Vi har sjösat en rad reformer för att sänka digitalmomsen och för att värna papperstidningen. Vi har infört ett nytt redaktionsstöd och stöttat medierna under pandemin. Det har räddat väldigt många journalistiska jobb.

Nu är vi inne i en väldigt viktig fas med att utvärdera det press- och mediestöd som vi har. Jag har tidigare aviserat att jag ser det som fullt naturligt att vi kommer att behöva fortsätta göra justeringar. Här kommer jag fortsatt att vara aktiv.

Sverigedemokraterna vill ju dra undan mattan för presstödet genom att skära ned i budgeten. Det tycker jag inte är rätt sätt om man på ett seriöst sätt vill stötta medierna, så som Mikael Strandman tycker att vi ska göra.

Jag ser fram emot fortsatta diskussioner om det här. Då hoppas jag att vi kan hålla diskussionen saklig.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2020/21:199 Avtal om social trygghet mellan Sverige och Japan

2020/21:201 Stärkt skydd för hyresgäster

2020/21:203 Justerad indragningsbestämmelse inom underhållsstödet

Följande interpellationer hade framställts:

den 31 maj

2020/21:779 Bilstöd

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:780 Åtgärder för en starkare materielförsörjning

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:781 Marinens framtida materielförsörjning

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:782 Dubbelspår Härnösand–Sundsvall–Gävle

av *Jörgen Berglund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:783 Den nya bankskatten

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 maj

2020/21:3030 Prioritering av självmordsförebyggande arbete

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3031 Målet för antalet poliser

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3032 Verkställda utvisningar med anledning av dialog med mottagarländer

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3033 Uppdatering av allmänna råd på Konsumentverkets webbplats

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:3034 Inresa från Danmark till Sverige

av *Louise Meijer* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:3035 Företagskonto

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:3036 Angående vaccineringen mot Covid-19

av *Louise Meijer* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3037 Biogasbilar och ny miljöbilsdefinition

av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3038 Utredning om orsakerna till det dödliga skjutvapenvåldet i Sverige

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3039 Förbindelser till Danmark

av *Louise Meijer* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3040 Hot och våld i skolan

av *Magdalena Schröder* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3041 FMV:s effektivitet och möjligheterna att realisera försvarsbeslutet

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:3042 Forskningsanslag till FOI angående civilt försvar

av *Jörgen Berglund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:3043 Svenskt deltagande i gränsobservation

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3044 Åtgärder för att möjliggöra utvisningar

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3045 Pollenmätningar

av *Ulrika Heindorff* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3046 Produktion av skyddsmateriel

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3047 Svenska kraftnäts framtidsanalys

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3048 Byggnation i kulturhistoriskt betydelsefulla och känsliga miljöer

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:3049 Böter för nedskräpning

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3050 Alarmerande rapporter om situationen i Tigray

av *Thomas Hammarberg* (S)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 13 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 33 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	2
§ 4 Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris	3
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU33	3
Anf. 1 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	3
Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	3
Anf. 3 BJÖRN WIECHEL (S)	4
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	5
§ 5 Genomförande av ändringar i Solvens II-direktivet	6
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU47	6
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	6
§ 6 Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag.....	6
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU50	6
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	6
§ 7 Hälsa- och sjukvårdens organisation m.m.	6
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU16	6
Anf. 4 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	6
Anf. 5 DAG LARSSON (S).....	8
Anf. 6 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	10
Anf. 7 DAG LARSSON (S) replik.....	10
Anf. 8 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	10
Anf. 9 DAG LARSSON (S) replik.....	10
Anf. 10 JOHAN HULTBERG (M)	11
Anf. 11 PER RAMHORN (SD)	13
Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C)	14
Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V)	16
Anf. 14 LINA NORDQUIST (L).....	18
Anf. 15 NICKLAS ATTEFJORD (MP).....	20
Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	21
Anf. 17 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	22
Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	22
Anf. 19 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	23
Anf. 20 DAG LARSSON (S).....	23
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	23
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:739 om mackar på landsbygden.....	23
Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	23
Anf. 22 HELENA LINDAHL (C).....	24
Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 24 HELENA LINDAHL (C).....	26
Anf. 25 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	27
Anf. 26 HELENA LINDAHL (C).....	27
Anf. 27 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	28
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:742 om begränsningar i möjligheten att demonstrera.....	29

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	29
Anf. 29 EDWARD RIEDL (M)	29
Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	30
Anf. 31 ANDRE VICE TALMANNEN.....	31
Anf. 32 EDWARD RIEDL (M)	31
Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	32
Anf. 34 EDWARD RIEDL (M)	33
Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	34
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:751.....	34
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:759 om polisens tillväxt och fördelningen mellan poliser och civilanställda	34
Anf. 36 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	34
Anf. 37 LOUISE MEIJER (M).....	35
Anf. 38 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 39 LOUISE MEIJER (M).....	37
Anf. 40 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	38
Anf. 41 LOUISE MEIJER (M).....	39
Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	39
§ 12 Svar på interpellationerna 2020/21:716 och 717 om förvaring av hjälpmedel och Boverkets hantering av lagen om bostadsanpassningsbidrag	40
Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	40
Anf. 44 LARS BECKMAN (M).....	41
Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	42
Anf. 46 LARS BECKMAN (M).....	43
Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	44
Anf. 48 LARS BECKMAN (M).....	44
Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	45
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:729 om lagstiftningen om könsdysfori	45
Anf. 50 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	45
Anf. 51 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	46
Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	47
Anf. 53 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	48
Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	49
Anf. 55 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	50
Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	50
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:735 om driftssäkerheten i kraftsystemet	51
Anf. 57 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	51
Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	52
Anf. 59 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	53
Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	54
Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	55
Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	56
Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	56
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:719 om älvdalska som språk.....	57
Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	57

Anf. 65	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	58
Anf. 66	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	59
Anf. 67	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	60
Anf. 68	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	60
Anf. 69	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	61
Anf. 70	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	62
§ 16	Svar på interpellation 2020/21:748 om islamistiska aktörer i demokratijubileum	63
Anf. 71	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	63
Anf. 72	JONAS ANDERSSON i Lingham (SD) (forts.)	64
	Ajournering	65
	Återupptaget sammanträde	65
§ 16	(forts.) Svar på interpellation 2020/21:748 om islamistiska aktörer i demokratijubileum	65
Anf. 73	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	65
Anf. 74	JONAS ANDERSSON i Lingham (SD)	66
Anf. 75	TREDJE VICE TALMANNEN	67
Anf. 76	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	67
Anf. 77	JONAS ANDERSSON i Lingham (SD)	68
Anf. 78	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	68
§ 17	Svar på interpellation 2020/21:754 om de nya föreskrifterna för mediestöd	69
Anf. 79	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	69
Anf. 80	MIKAEL STRANDMAN (SD)	70
Anf. 81	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	70
Anf. 82	MIKAEL STRANDMAN (SD)	71
Anf. 83	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	72
Anf. 84	MIKAEL STRANDMAN (SD)	73
Anf. 85	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	74
§ 18	Bordläggning	74
§ 19	Anmälan om interpellationer	75
§ 20	Anmälan om frågor för skriftliga svar	75
§ 21	Kammaren åtskildes kl. 18.35	77